

ÜHISVEEVÄRGI JA –KANALISATSIOONI SEADUSE EELNÕU SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Elanikele kvaliteetse joogivee tagamine ning reovee nõuetekohane kokkukogumine ja puhastamine on eluks vajaliku tähtsusega tegevusvaldkond, mistõttu on see määratud ka üldhuviteenuseks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse tähenduses. See tähendab, et tegemist on olulise avaliku teenusega, mille järjepidevuse ja kvaliteedi tagamiseks peavad olema loodud ühtsed ja arusaadavad õiguslikud alused.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse uue tervikteksti vajaduse tingis 2011. a toimunud keskkonnaõiguse ulatuslikud muudatused, mis olid seotud eelkõige ohtlike ainete regulatsioonide täiendamisega ning vee-ettevõtja järjest suureneva rolliga veekeskkonna kaitsmisel läbi ühiskanalisatsiooni keskkonda juhitava heitvee nõuetele vastavuse tagamisel. Vee-ettevõtja ülesanne on elanikele puhta joogivee tagamine ja reovee nõuetekohane kokkukogumine ja puhastamine. Kui varasemalt tegeles vee-ettevõtja reostuskoormuse ohjamisega pelgalt reoveepuhastis enne heitvee keskkonda juhtimist, siis nüüd on vee-ettevõtja tegevuse ulatus laienenud, mistõttu peab vee-ettevõtja haldama ka infot oma klientide poolt ühiskanalisatsiooni juhitava reovee osas. Eelkõige puudutab viimane tööstustarbijaid, kelle reovee koostis erineb tavapärase majapidamise olmereovee koostisest suurema ohtlike ainete ja muude saasteainete sisalduse tõttu. Veemajanduse korraldamisele on omane integreeritud veekaitsemeetmete rakendamine, mistõttu efektiivse veekeskkonna kaitse tagamiseks tuleb reostuse ohjamisega tegeleda juba selle tekkekohas, pelgalt tagajärgede likvideerimine asulareoveepuhastis ei ole piisavaks meetmeks keskkonnahoidliku ja säästliku eluviisi edendamiseks.

Eelnõukohase ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadusega on püütud vältida ülereguleerimist, et mitte üksikasjalikult ja detailselt panna paika vee-ettevõtja ja tarbija vaheliste lepingute sisu, kuid seaduse eelnõu piiritleb lepingute reguleerimisala nii, et see arvestaks mõlemapoolsete huvide võrdväärse kaitsega, jättes detailsamad piirmäärad ja piirkonna omapära arvestavad erisused kohaliku omavalitsuse otsustada. Seetõttu näeb eelnõu ette, et nii liitumislepingu kui ka ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kasutamise lepingu detailid pannakse paika kohaliku omavalitsuse volikogu poolt kinnitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise ja selle kasutamise eeskirjadega.

Sisukokkuvõte

Eelnõukohase seaduse eesmärk on kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse alusel luua struktuurilt ja sisult ühtlustatud õigusakt, mis arvestab enam keskkonnakaitse üldpõhimõtteid ja printsiipe ning mille tulemusena on õigusnormid paremini süstematiseeritud ja adressaatidele paremini arusaadavad.

Eelnõukohane seadus sätestab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni planeerimise, korraldamise ja kasutamise alused, riigi, vee-ettevõtja, kohaliku omavalitsuse ning tarbija õigused ja kohustused ning meetmed nõuetele mittevastava ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eest, riikliku järelevalve ja vastutuse eelnõukohases seaduses sätestatud nõuete rikkumise eest.

Eelnõukohase seadusega sätestatakse veeteenuse hinna mõistlikkuse põhimõtted ja selle kujundamise alused. Uudsenä on sätestatud ohtlike ainete ohjamise regulatsioon, et tagada ohtlike ainete ülevaade nende tekkekohast kuni puhastamiseni. Täiendatud on ka lepingu rikkumisest tulenevaid lepingu peatamise ja lõpetamise aluseid ning ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise jätkusuutlikkuse põhimõtteid.

Eelnõu ettevalmistaja

Enne eelnõu ettevalmistamist saatis Keskkonnaministeerium 21.01.2015.a kirjaga nr 12-25/15/496-1 ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kooskõlastamiseks ministeeriumidele, Eesti Maaomavalitsuste Liidule, Eesti Linnade Liidule, Eesti Vee-ettevõtete Liidule, Eesti Korterühistute Liidule ning Eesti Omanike Keskliidule.

Eelnõu ettevalmistamiseks saatis 2015. a märtsis Keskkonnaministeerium huvigruppidele ja kaasatavatele institutsioonidele ka täiendava märgukirja uue ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse väljatöötamise kavatsuse kohta koos ettepanekuga esitada eelnõu väljatöötamise töögrupp oma esindaja. Täiendav info kaasatavate huvirühmade kohta on leitav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt:
http://www.envir.ee/sites/default/files/uvvk_kaasamine.pdf.

Huvitatud osapooled esitasid loodavasse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse väljatöötamise töögrupp järgmised esindajad:

Raili Kärmas – Keskkonnaministeeriumi veosakonna nõunik;
Hendrik Põldoja – Keskkonnaministeeriumi veosakonna peaspetsialist;
Kadri Tubli – Keskkonnaministeeriumi veosakonna jurist;
Vaike Murumets – Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunik;
Ülle Reidi – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ehitus- ja elamuosakonna peaspetsialist;
Ramon Nahkur – Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna nõunik;
Märt Ots – Konkurentsiameti peadirektor;
Klarika Siegel-Lorvi – Konkurentsiameti veosakonna juhataja;
Priit Mändmaa – Konkurentsiameti energeetika- ja postiosakonna juhataja asetäitja;
Marek Piiraja – Konkurentsiameti õigusosakonna juhataja;
Kätlin Juuram – Keskkonnaameti vee peaspetsialist;
Leena Albreht – Terviseameti keskkonnatervise osakonna juhataja;
Toivo Tähtjärv – Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindaja;
Irja Alakivi – Eesti Linnade Liidu konsultant;
Veiko Kaufmann – SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse juhataja;
Aivi Allikmets – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (töösuhte peatatud);
Marti Viirmäe – Eesti Keemiatööstuse Liidu esindaja;
Sirje Potisepp – Eesti Toiduainetööstuse Liidu juhataja;
Siret Sõmer – Eesti Toiduainetööstuse Liidu esindaja;
Vahur Tarkmees – Eesti Vee-ettevõtete Liidu tegevdirektor;
Marja-Liisa Soone – Eesti Vee-ettevõtete Liidu jurist;
Andres Aruhein – AS Emajõe Veevärk juhataja;
Jaan Madis – AS Paide Vesi juhataja;
Toomas Kapp – AS Tartu Veevärk juhataja;
Vladislav Korzanov – OÜ Järve Biopuhastus juhataja;
Hans Liibek – Eesti Vee-ettevõtete Liidu juhatuse esimees ja AS Matsalu Veevärk juhataja
Ago Silde – Eesti Suurettevõtjate Assotsiatsiooni esindaja;

Oliver Kruuda – Eesti Suurettevõtjate Assotsiatsiooni esindaja.

Lisaks osalesid töögrupi erinevatel kohtumistel töögrupi liikmete poolt kaasatud eksperdid ja konsultandid.

Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Kadri Tubli (kadri.tubli@envir.ee, tel 626 0751). Eelnõu keeleteimetajateks oli õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (aili.sandre@envir.ee, tel 626 2953).

Töögrupi esimene kohtumine toimus 14. aprillil 2015.

Märkused

Eelnõu ei ole otseselt seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega, kuna Euroopa Liidu tasemel ei reguleerita ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise kaasnavaid suhteid vee-ettevõtja, tarbija ja kohaliku omavalitsuse vahel.

Käesoleva eelnõu väljatöötamine on Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2015-2019 p 18.19. Eelnõule on koostatud väljatöötamiskavatsust HÕNTE § 1 lõike 1 mõistes.

Arvestades, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus on olulise tähendusega võrguteenus, telliti eelnõule 2016. aastal ka mõjude hinnang.

Eelnõu esitatakse ministriumidele ja huvigruppidele kooskõlastamiseks 2018. aasta I poolel.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu poolthääle enamust.

2. Seaduse eesmärk

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse eelnõu eesmärgiks on kehtiva õiguse täiendamine integreeritud keskkonnakaitse põhimõttest lähtuvalt, tagades muuhulgas saastaja maksab põhimõtte rakendamise, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse jätkusuutliku osutamise mõistliku hinna eest ning praktikas ilmnenud kitsaskohtade lahendamise.

Käesoleva eelnõu koostamisel on muudetud oluliselt mõistete kasutusi, et tagada kooskõla horisontaalsete õigusnormidega, eelkõige on mõistete ühtlustuse vajadused pärinenud võlaõigusseadusest ja asjaõigusseadusest.

Eelnõu koosneb 10-st peatükist, kusjuures mahukamad peatükid on liigendatud jagudeks.

1. peatükk – Üldsätted

1. jagu – Seaduse eesmärk ja kohaldamisala

2. jagu – Mõisted

2. peatükk – Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni planeerimine ning rajamine

3. peatükk – Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumine

4. peatükk – Vee-ettevõtja määramine ja tema tegevuse korraldamine

5. peatükk – Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus

6. peatükk – Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind

1. jagu – Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kujunemise

alused

2. jagu – Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna regulatsioon
7. peatükk – Tarbija veevõrk ja kanalisatsioon
8. peatükk – Riiklik järelevalve
9. peatükk – Väärteokoosseisud
10. peatükk – Rakendussätted
  1. jagu – Seaduse rakendamine
  2. jagu – Seaduste muutmine ja kehtetuks tunnistamine
  3. jagu – Seaduse jõustumine

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

1. peatükk. Üldsätted

1. jagu. Seaduse eesmärk ja kohaldamisala

Paragrahvid 1 ja 2.

Eelnõukohase seaduse eesmärk on sätestada riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse, vee-ettevõtja ning tarbija õigused ja kohustused tarbija veega varustamisel ühisveevärgi kaudu ning reovee, sademevee, drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimisel ühiskanalisatsiooni kaudu ja vajaduse korral selle puhastamisel. Seaduse eesmärk on tagada tarbijale kvaliteedinõuetele vastava ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise mõistliku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga.

Võrreldes kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadusega, on eelnõukohase seaduse eesmärk tagada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus elanikkonnale mõistliku hinnaga, tagades samal ajal teenuse järjepidevuse, jätkusuutlikkuse ja teenuse osutamise kõrge kvaliteedi.

Ainult tööstus- või tootmisettevõtte vajaduseks ettenähtud veevärgile ja kanalisatsioonile eelnõukohase seaduse sätteid ei kohaldata. Vaid juhul, kui tööstus- või tootmisettevõtte kasutab osaliselt vee-ettevõtja osutatavat teenust, kohaldatakse sellele osale käesolevas seaduses sätestatud.

Uudsenähtud eelnõukohase seadusega sätestatud, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamisel tööstus- või tootmisettevõttele kohaldatakse eelnõukohase seaduse sätteid vaid juhul, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. Teisisõnu, eelnõukohane seadus ei piira vee-ettevõtjal ja tööstusettevõttele sõlmida käesolevast eelnõust erinevatel tingimustel teenuslepinguid, kuid sel juhul teenusleping ei allu veeteenuse hinna osas kohaliku omavalitsuse ega Konkurentsiameti kontrollile ning pooltel on võimalik lepingu tingimused omavahel kokku leppida võlaõigusseadusest tulenevate põhimõtete alusel. Sel juhul peab vee-ettevõtte pidama eraldi arvestust tööstusettevõtte ja piirkonna teiste tarbijate kulude ning tulude osas, et tarbija hinna kehtestamise alused oleksid üheselt arusaadavad ja sisaldaksid vaid ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse kulusid ja tulusid, kuhu aga tööstusettevõttega eritingimustel kokkulepitud teenuslepingu tulud ja kulud ei kuulu.

Eelnõukohane sademevee regulatsioon ei kohaldu kohaliku omavalitsuse üksusele juhul, kui kohalik omavalitsuse üksus ei määra sademevee ärajuhtimise ehitisi ja seadmeid ühisveevärgi

ja –kanalisatsiooni osaks. Seega on eelnõukohase seadusega jäetud kohalikule omavalitsusüksusele diskretsiooniotsus, kas reguleerida sademevee ärajuhtimise ehitiste ja seadmete süsteem piirkondlikust eripärast lähtuvalt eraldiseisvana, arvestades kohalikke olusid või lähtuda eelkõukohasest regulatsioonist. Oluline on ära märkida, et kui kehtiva seaduse kohaselt kuulus sademeveetorustik automaatselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni koosseisu ning sademeveesüsteemi välistamiseks tuli kohalikul omavalitsuse volikogul võtta vastu vastavasisuline otsus, siis eelnõukohase seadusega tuleb kohalikul omavalitsusel määrata ära kõik need sademeveetorustikud, mis ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni alla kuuluvad. Vastav kuuluvus tuleb teha ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas, et oleks üheselt arusaadav torustike ja muude sademeveerajatiste eest vastutajad ja hoolduskulude katmine.

Eelnõukohases seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

2. jagu. Mõisted

Paragrahvid 3 kuni 8.

Võrreldes kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadusega, on eelnõus eraldi peatükina sätestatud mõisted, mis kehtivas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduses on sätestatud mõiste sisuga seotud paragrahvi juures. Mitmete mõistete sisulist tähendust on võrreldes kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadusega muudetud, eelkõige tagades seeläbi selgema sisu ning kooskõla teiste õigusaktidega.

Eelnõukohases ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduses on defineeritud järgmised mõisted:

Ühisveevärg ja –kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem, mille kaudu toimub tarbijate veega varustamine või reo- või sademevee ärajuhtimine ja vajaduse korral puhastamine, ning mille projekteeritud jõudlus on vähemalt 10 m³ ööpäevas ja mis on mõeldud vähemalt 50 inimese teenindamiseks. Mõlemad tingimused peavad olema ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kuulumiseks täidetud. Näiteks kui süsteemi projekteeritud jõudlus on küll 10 m³, kuid seda süsteemi kasutatakse tootmise eesmärgil, mitte inimeste joogiveega varustamiseks, siis süsteem ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni mõiste alla ei kuulu. Ühisveevärgi ja –kanalisatsioonina käsitatakse ühisveevärki, ühiskanalisatsiooni või mõlemat koos. Võrreldes kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadusega on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni mõiste sisu muudetud. Kui varasemalt oli mõiste aluseks süsteemiga teenindatavate elanike arv (vähemalt 50 elanikku), siis eelnõukohases seaduses on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni mõiste seotud süsteemi projekteeritud jõudlusega (vähemalt 10 m³ ööpäevas), mis on erinevalt elanike arvust ajas stabiilne suurus. Arvestades, et Eestis on keskmine elanikkonna veetarve ca 70-80 l vett ööpäevas, on süsteemi sisuline ulatus jäänud samaks, arvestades et tegelik tarbimise maht võib jääda kuni 5 m³ juurde ööpäevas, kuid sellise veetarbe jaoks projekteeritud jõudlus on kuni 10 m³ ööpäevas. Süsteemi mõiste sidumine projekteeritud jõudlusega tagab stabiilsuse ning väldib olukorda, kus ühel päeval konkreetne süsteem on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osaks (nt süsteem teenindab 51 tarbijat), teisel päeval aga enam ei ole (süsteem teenindab 49 tarbijat). Sellest tulenevalt on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni mõistes asendatud muutuv kriteerium (elanike arv) stabiilse kriteeriumiga (projekteeritud jõudlus). Täiendavalt on mõistesse lisatud ka sademevesi, kuna ühisveevärgi ja –kanalisatsioonina käsitatakse ka sademevee süsteeme, kui kohalik omavalitsus on nii määranud. Teatud tehnilised lahendused ei võimaldagi sademevett reoveest eraldada (nt ühisvoolse sademeveekanalisatsiooni korral), mistõttu peab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni mõiste võimaldama hõlmata ka sademeveega seonduvat.

Erandina võib ühisveevärgi ja –kanalisatsioonina käsitada ka süsteemi, mille projekteeritud jõudlus on alla 10 m³ ööpäevas, kuid mille kohaliku omavalitsuse üksus on kinnitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavaga määranud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osaks. Nimetatud säte võimaldab enam ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni küsimusi reguleerida kohalikul tasandil, arvestades seejuureks et KOKS § 6 lg 1 kohaselt on omavalitsusüksuse ülesandeks korraldada muuhulgas ka veevarustust ja kanalisatsiooni. Seega saab süsteem olla vaikumisi ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osaks kui süsteemi projekteeritud jõudlus on enam kui 10 m³ ööpäevas ja see on mõeldud vähemalt 50 inimese teenindamiseks, aga ka väiksemate süsteemide korral kohaliku omavalitsuse sellekohase otsuse alusel, kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavaga on nii määratud.

Ühisveevärg ja –kanalisatsioon võib olla nii avalik-õigusliku kui ka eraõigusliku juriidilise isiku omandis. Muudatusi võrreldes kehtiva seadusega selles osas kavandatud ei ole. Eestis on valdavalt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemid eraõigusliku juriidilise isiku omandis, mis kuuluvad kohalikule omavalitsusele.

Eelnõukohases seaduses on uudsena sätestatud, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteem, mille haldamiseks ei ole määratud vee-ettevõtjat ning mis liidetakse olemasoleva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemiga, eesmärgiga tagada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse nõuetekohane osutamine, loetakse olemasoleva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kui peasja oluliseks osaks asjaõigusseaduse § 107 lõike 2 tähenduses. Täiendus on vajalik, et tagada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse järjepidev osutamine ning teenuse kontrollitud kvaliteet. Oluline on tagada, et vee-ettevõtjal oleks ülevaade ja vastutus kogu ühisveevärgi ja –kanalisatsioonist, mille kaudu veeteenust osutatakse. Samas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osa omanikul, mis loetakse olemasoleva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni oluliseks osaks asjaõigusseaduse tähenduses, on õigus õiglasele hüvitisele selle asja tegeliku väärtuse ulatuses olemasoleva ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemiga liitmisele eelneva seisuga. Hüvitise suurus leitakse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rentimisel omaniku poolt investeeritud kapitali kulumise ja põhjendatud tulukuse summa alusel või müügi korral raamatupidamise jääkväärtuse alusel.

Sademevee, dreanaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee (edaspidi sademevesi) ärajuhtimise ehitisi ja seadmeid, sealhulgas sademevee ärajuhtimise kraave, välja arvatud maaparandussüsteem maaparandusseaduse tähenduses, loetakse eelnõukohase seaduse mõistes ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemi osaks, kui kohaliku omavalitsuse üksus on nii määranud. Kohaliku omavalitsuse üksus määrab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osaks olevad sademevee ärajuhtimise ehitised ja seadmed kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu kinnitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavaga. Vastavalt eelnõukohase seaduse reguleerimisalale sademevee regulatsioon ei kohaldu kohaliku omavalitsuse üksusele juhul, kui kohalik omavalitsuse üksus ei määra sademevee ärajuhtimise ehitisi ja seadmeid ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osaks. Seega on eelnõukohase seadusega jäetud kohalikule omavalitsusüksusele diskretsiooniotsus, kas reguleerida sademevee ärajuhtimise ehitiste ja seadmete süsteem piirkondlikust eripärast lähtuvalt eraldiseisvana, arvestades kohalikke olusid või lähtuda eelnõukohasest regulatsioonist.

Eelnõukohase seadusega on veel täpsustatud, et tarbija veevärgil asuv veearvesti on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni oluline osa.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni ning tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni vahelise piiri määrab

ära *liitumispunkt*. Liitumispunkt on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni ühenduskoht tarbija veevärgi või kanalisatsiooniga. Liitumispunkt on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni oluline osa. Selles osas sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva regulatsiooniga ette nähtud ei ole.

Liitumispunkti määrab vee-ettevõtja selliselt, et liitumispunkt asub avalikult kasutataval maal kuni üks meeter väljaspool kinnisasja piiri. Kui liitumispunkti ei ole võimalik määrata eelnimetatud tingimustel, määratakse liitumispunkt vee-ettevõtja ja tarbimiskoha omaniku kokkuleppel. Eelnõukohase seadusega on täpsustatud, et kui kokkulepet ei saavutata, määrab liitumispunkti kohaliku omavalitsuse üksus oma korraldusega, kuna justnimelt kohalik omavalitsus peab seisma selle eest, et piirkonna elanikele oleks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise tingimused õiglaselt määratud. Eelkõige tuleb liitumispunkt määrata nii, et see ei tooks tarbimiskoha omanikule ega vee-ettevõtjale kaasa ebaproportsionaalselt suuri kulutusi. Lisaks on eelnõukohase seadusega täpsustatud, et juhul kui liitumispunkt määratakse vee-ettevõtja ja tarbimiskoha omaniku kokkuleppel või kohaliku omavalitsuse üksuse korraldusega kinnisasjale, tekib kinnisasja omanikul asjaõigusseaduse §-st 158¹ tulenev talumiskohustus liitumispunkti ja selle oluliste osade (nt liitumispunktini viiv ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni torustik) osas. See võimaldab vee-ettevõtjal tagada ühisveevärgi ja –kanalisatsioonile vajaliku juurdepääsu hooldustöödeks või liitumispunkti kontrollimiseks ja seireks.

Vee-ettevõtja on eraõiguslik juriidiline isik, kelle kohaliku omavalitsuse üksus on määranud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutajaks. Vee-ettevõtja, kes osutab teenust vähemalt 10 000 elanikuga kohaliku omavalitsuse üksuses ning kes osutab teenust ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni kaudu, millega on ühendatud vähemalt 10 000 elanikku, on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 4 punktis 3 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja. Vee-ettevõtte on ka üldhuviteenuse osutaja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse tähenduses. See on sätestatud MsüS § 5 lõikes 3. Käesoleval ajal on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutajate kõige enamlevinud vormiks osühing (38%), sellele järgnevad aktsiaseltsid (25%), aiandusühistud (10%) ja vallavalitsused (9%).¹ 2016. aasta mai seisuga pakub Eestis hoolimata kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse nõuetest vee-ettevõtja teenust ka 19 vallavalitsuse osakonda. Käesoleva seaduse eelnõu mõju hindajad² analüüsisid EVELi³ poolt tellitud uuringus „Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jäävad, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määramine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks“ toodud andmeid käesoleval ajal vee-ettevõtjana tegutsevate kohaliku omavalitsuse üksuste osas. Analüüsi tulemusena selgus, et nimetatud 19 vallavalituse osakonda ei paku tarbijatele ei majanduslikult ega keskkonnakaitseliselt kvaliteetset ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust. Näiteks ei olnud kaheteistkümnest küsitlusele vastanud kohaliku omavalitsuse üksusest kuuel määratud isegi ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni valdkonnaga tegelevaid inimesi. Eelnevast lähtuvalt peavad eelnõu koostajad oluliseks osutada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust eraõigusliku juriidilise isiku vormis.

Tarbija on isik, kes kasutab ühisveevärgi või –kanalisatsiooni teenust. Tegemist on uue

¹ Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jäävad, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määramine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks“, lk 23. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://evel.ee/teabepank/uuringudaruanded/>.

² OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 7, Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

³ Eesti Vee-ettevõtete Liit

mõistega, mida kehtivas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduses reguleeritud ei olnud. Kehtiva seadusega oli reguleeritud vee-ettevõtja klient, kuid mõiste sisuline tähendus põhines kinnistu omanikul või valdajal, mitte veeteenuse kasutamises. Kuna kliendi defineerimine kinnistu veevärgi ja kanalisatsioon kaudu ei olnud õiguslikult üheselt mõistetav, loobuti selle kasutamisest.

Tarbija veevärk ja kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem tarbimiskoha veega varustamiseks ühisveevärgist või reo- või sademevee ärajuhtimiseks ühiskanalisatsiooni. Tarbija veevärk ja kanalisatsioon ei kuulu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulka. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni eristamine ühisveevärgist ja –kanalisatsioonist on oluline, kuna see määrab ära ka süsteemide nõuetekohase hooldamise ja seisukorra eest vastutava isiku. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni nõuetekohasuse eest vastutab tarbija, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni nõuetele vastavuse eest aga vee-ettevõtja. Sellest tulenevalt on eelnõukohase seadusega ka täpsustatud, et tarbija veevärgil asuv veemõõdusõlm, välja arvatud veearvesti, on tarbija veevärgi oluline osa.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus on tarbija joogiveega varustamine kuni liitumispunktini ning liitumispunktist tarbija reovee või sademevee vastuvõtmine ja vajaduse korral puhastamine. Lahkvoolse kanalisatsiooni korral sademevesi võib olla piisavalt puhas, mis enne keskkonda juhtimist puhastamist ei vaja, seetõttu on mõistes puhastamise nõue määratud vajadusepõhiselt. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus peab vastama joogivee osas liitumispunktis veeseaduse alusel joogiveele kehtestatud nõuetele, reo- ja sademevee vastuvõtmise osas käesoleva seaduse nõuetele ning reo- ja sademevee kokkukogumise ja puhastamise osas veeseaduse nõuetele. Reovee ja sademevee puhastamise nõuded on kehtestatud veeseaduse § 24 lg 2 alusel, mis annab volitusnormi Vabariigi Valitsuse määrusele.

Purgimisteenus eelnõukohase seaduse tähenduses on vee-ettevõtja poolt osutatav või korraldatav reovee kogumismahutist reovee väljapumpamise, äraveo ja puhastamise teenus isikule, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti või rohkem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooni teenusega ühiskanalisatsiooni puudumise tõttu. Tegemist on uudse normiga ning põhimõte tuleneb asulareovee puhastamise direktiivist 91/271/EMÜ, mille kohaselt üle 2000 ie reoveekogumisaladel tuleb üldreegli kohaselt tagada reovee nõuetekohane kokkukogumine ja juhtimine puhastisse. Siseriiklikult on vastav nõue sätestatud veeseaduse §-ga 24¹ lg-ga 4, mille kohaselt kohalik omavalitsus peab põhjavee kaitseks reoveekogumisalal tagama ühiskanalisatsiooni olemasolu reovee juhtimiseks reoveepuhastisse ning heitvee juhtimiseks suublasse, välja arvatud reoveekogumisalal reostuskoormusega alla 2000 ie ning juhul kui reoveekogumisalal ühiskanalisatsiooni rajamine toob kaasa põhjendamatult suuri kulutusi. Kui aga mingil põhjusel on üle 2000 ie reoveekogumisalal jäänud riiklikud kohustused täitmata ühiskanalisatsiooni rajamise osas (nt ühiskanalisatsiooni rajamine piirkonda on ülemäära kulukas), peab selles piirkonnas elavatele isikutele olema tagatud ühiskanalisatsiooni teenuse osutamine muul viisil ühiskanalisatsiooni teenuse hinna eest. See tagab ühiskanalisatsiooniga kaetava piirkonna elanikele õigustatud ootuse täitmise. Eelnõukohase seadusega on pandud vastava teenuse korraldamise kohustus vee-ettevõtjale.

2. peatükk

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni planeerimine ning rajamine

Paragrahv 9. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni planeerimine

Lõike 1 kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga kaetaval alal peab ühisveevärki ja –kanalisatsiooni kavandama selliselt, et oleks võimalik tagada kõigi sellel alal asuvate piirkonna elanike veega varustamine ühisveevärgist ning reo- ja sademevee ärajuhtimine ühiskanalisatsiooni ning selle puhastamine, välja arvatud juhul, kui see toob kaasa põhjendamatult suuri kulutusi. Eelkõige on tegemist planeerimise küsimusega, et juhul kui piirkonda on kavandatud ühisveevärgi ja –kanalisatsioon välja ehitada, tuleb seda kavandada selliselt, et sellega oleks võimalik liituda kõigil piirkonna elanikel. Erisus võib kõne alla tulla vaid juhul, kui mõnesse piirkonda ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni väljaehitamisega kaasneksid ülemäärased kulud. Sellise piirkonna või üksikelamu veevarustus ja reovee käitlemine tuleb lahendada individuaalsete lahendustega. Sarnane põhimõte on kirjas ka lõikes 2. Sätte kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga kaetava ala planeerimisel tuleb lähtuda eesmärgist, et esiteks, piirkonnas oleks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamine keskkonnakaitseliselt vajalik ja teiseks, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind kujuneb piirkonna elanikele mõistlikuks. Esimese eesmärgi kohaselt tuleb eelkõige hinnata, kas piirkonnas on üldse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni väljaehitamine keskkonnakaitseliselt vajalik. Näiteks veeseaduse kohaselt alla 2000 ie reoveekogumisaladel ning väljaspool reoveekogumisalal ei ole ühiskanalisatsiooni väljaehitamine kohustuslik, mistõttu on esmatähtis kohalikul omavalitsusel analüüsida lisaks ühiskanalisatsiooni rajamisele ka muid alternatiivseid lahendusi nii kohtpuhastite kui ka kogumismahutite näol ning valima seejärel majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnakaitseliste kaalutluste tulemusena piirkonda sobivaima lahenduse. Keskkonnakaitseliste kaalutluste kõrval tuleb hinnata rajatava ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna suurust, sest veeteenus peab olema elanikele kättesaadav mõistliku hinnaga. Mõistlik hind sisustatakse piirkonnapõhiselt arvestades piirkonna elanike sissetulekuid ja võimelisust veeteenuse eest tasumiseks. Kui analüüsides tulemusena ei ole piirkonnas võimalik ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust osutada mõistliku hinnaga, on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni väljaehitamise kohustuse äralangemise põhjuseks ka sellega kaasnev ülemäärane kulu. Veeseaduse § 24¹ lõike 5 kohaselt ei ole ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni väljaehitamise kohustust ka üle 2000 ie reoveekogumisalal, kui reoveekogumisalal ühiskanalisatsiooni rajamine toob kaasa põhjendamatult suuri kulutusi. Sätte kohaselt võib reoveekogumisalal reostuskoormusega 2000 ie või rohkem kasutada sel juhul lekkekindlaid kogumismahuteid. Vastav sotsiaal-majanduslik analüüs peab sel juhul kajastuma ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavast, mis võimaldab üheselt ja selgelt aru saada, missuguseks oleks piirkonnas kujunenud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind ning kui suur on kohaliku omavalitsuse hinnangul piirkonna maksevõime veeteenuse eest tasumiseks. Vastavad erandi kohaldamise alused peavad olema leitavad ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavast. Mõistliku veehinna põhimõte tuleneb OECD juhenditest⁴ ja ÜRO säästva arengu eesmärgist nr 6 (SDG 6 – „*access to water*“)⁵, millega soovitakse tagada kõigile elanikele juurdepääs puhtale joogiveele. Lõike 3 kohaselt on täpsustatud, et juhul kui piirkonna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus kujuneb piirkonna elanike jaoks ebamõistlikult suureks, võivad mõistliku ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna tagamiseks kohaliku omavalitsuse üksus, riik ja teised organisatsioonid toetada vee-ettevõtjat mõistliku ja jätkusuutliku ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamiseks arvestades riigiabi nõuetega.

Paragrahv 10. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava

⁴ OECD Principles on Water Governance, 2015. Kättesaadav kodulehelt: <https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/OECD-Principles-on-Water-Governance-brochure.pdf>

OECD Council Recommendation on Water, 2016. Kättesaadav kodulehelt: <http://www.oecd.org/water/recommendation/#d.en.431326>

⁵ Rohkem infot: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg6>

Lõike 1 kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava koostamist korraldab kohaliku omavalitsuse üksus koostöös vee-ettevõtjaga. Selline kohustus on kohalikel omavalitsustel olnud juba alates 1999. aastast, mil jõustus esimene ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus, kuid eelnõukohase seadusega on täiendatud, et kava tuleb koostada koostöös piirkonna vee-ettevõtjaga, kuna praktikas on just vee-ettevõtte vastutavaks isikuks, et kavandatavad investeeringud saaksid ellu viidud ning et väljavalitud lahenduste kaudu on võimalik pakkuda kvaliteetset veeteenust kõige efektiivsemal viisil. Lisaks on kavandatud investeeringud otseselt seotud ka vee-ettevõtja majandusnäitajate ning sotsiaal-majanduslike hinnangutega, mistõttu peab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava käsitlema ka vee-ettevõtja majandustulemusi, et tuleviku investeeringutele leida vajalikud katteallikad kas vee-ettevõtja kogutud rahaliste vahendite arvelt või tuleb kohalikul omavalitsusel arvestada täiendava rahalise katteallika leidmisega. Ühe kohaliku omavalitsuse kohta koostatakse üks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava. Et tagada piirkonna terviklik ja tasakaalustatud areng, peab arendamise kava kajastama kogu kohaliku omavalitsuse üksust ühe tervikuna, seda ka juhul, kui piirkonda teenindab mitu vee-ettevõtjat. Sellisel juhul esitatakse finants-majanduslikud ja sotsiaal-majanduslikud analüüsid vee-ettevõtjate põhiselt.

Lõike 2 kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava koostatakse vähemalt 12 aastaks. Kava peab uuendama vähemalt kord nelja aasta tagant, vajaduse korral sagedamini. Seejuures tuleb kava täiendada nii, et käsitletava perioodi pikkus oleks taas vähemalt 12 aastat, ning kaasajastatud kava uuesti kinnitada. Ka selles osas ei ole eelnõukohase seadusega muudatusi kavandatud võrreldes kehtiva seadusega.

Lõige 3 täpsustab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava sisu. Eelnõukohase seadusega on arendamise kava sisu detailsemmini lahti kirjutatud võrreldes kehtiva seadusega. Juurde on tulnud ka täiesti uusi nõudeid, mida tulevikus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas tuleks käsitleda. Näiteks tuleb detailsemalt arendamise kavas kirjeldada vee-ettevõtja andmeid nagu omanike ringi, vee-ettevõtja tarbijagruppe ning tarbitud ja tarbitava vee koguseid ning ärajuhitava reovee ja heitvee koguseid. Veeteenuse kvaliteedi osutamise osas tuleb näiteks kajastada vee- ja kanalisatsioonisüsteemide lekkest tingitud veekadusid ja infiltratsiooni hinnangulist suurust. Olulise täiendusena peab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava sisaldama sotsiaal-majanduslikke näitajaid, sealhulgas elanikkonna maksevõime prognoosi vähemalt esimeseks neljaks aastaks ning viimase kaheksa aasta kohta üldistatud trende. Elanikkonna arvu, sissetuleku ja muude statistiliste näitajate arvestamisel tuleb lähtuda andmete olemasolul Statistikaameti prognoosidest. Viimane täpsustus on vajalik, et erinevate kohalike omavalitsuste poolt teostatud sotsiaal-majanduslikud hinnangud oleksid omavahel võrreldavad ning et oleks lähtutud sarnasest alusandmete metoodikast, mis võib väga suurel määral mõjutada hilisemaid analüüse. Näiteks ebareaalselt optimistliku rahvaarvu kasvu juures võib veeteenuse kulu elanikkonnale kujuneda prognoosidega võrreldes palju suuremaks või vastupidi, ülemäära pessimistlikud elanike arvu prognoosid võivad anda vastuseks, et piirkonda ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni välja arendamine ei ole sotsiaal-majanduslikult põhjendatud, kuigi tegelikud elanike arvu numbrid võiksid viia vastupidisele tulemusele. Andmete ühtlustamise eesmärgil tulebki edaspidi arvestada Statistikaameti andmetega, kui vastavad andmed Statistikaametil on olemas. Lisaks peab arendamise kava sisaldama vee-ettevõtja finants-majanduslike näitajate kirjeldust ning lühi- ja pikaajalisi investimisprogramme, investeeringute allikaid, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajaliku põhivara kirjeldust ja seisundi hinnangut, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna prognoose ning ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenusele tehtavate kulutuste osakaalu kohaliku omavalitsuse üksuse ühe leibkonnaliikme aasta keskmisest netosissetulekust

vähemalt esimeseks neljaks aastaks aastate kaupa ning viimase kaheksa aasta kohta üldistatud trende. Olulise täiendusena peab arendamise kava eelnõukohase seaduse kohaselt sisaldama ka sobivate tehniliste lahenduste alternatiivide võrdlust, et oleks kõigi võimalike lahenduste seast valitud piirkonda sobivaim. Esmajoones tuleb valik teha tsentraalsete ja individuaalsete lahenduste valiku osas ning seejärel juba tehniliste joogivee- ja reoveepuhastussüsteemide tüüpide vahel. Oluline on käsitleda ka sademevee tehnilisi lahendusi, eeldusel et kohalik omavalitsus ei ole sademevett ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulgast välistanud. Sademeveesüsteemide kavandamisel tuleb võimalusel eelistada sademevee lokaalseid immutamise lahendusi, kui sademevesi ei ole reostunud ning looduslikud tingimused sademevee immutamiseks on sobilikud. Arendamise kava peab sisaldama ka ühisveevärgiga kaevatavate alade ja reovee kogumisalade kaarte. Selles osas eelnõukohase seadusega muudatusi ette nähtud ei ole, vastav kohtustus on kehtestatud juba ka kehtiva seadusega. Arendamise kava peab sisaldama ka dimensioneeritud vee- ja kanalisatsioonirajatiste põhiskeemi, sealhulgas sademevee äravoolurajatiste põhiskeemi. Dimensioneeritud vee- ja kanalisatsioonirajatiste põhiskeem peab sisaldama vähemalt veeallikate ja veehaarete ning pumba- ja puhastusrajatiste asukohti, sanitaarkaitsealade ning rõhutsoonide ulatust ja kirjeldust; tulekustutusvee saamise lahendusi ja veevõtukohti ning kanalisatsioonisüsteemide kirjeldust, ülevoolu-, pumba- ja puhastusrajatiste ning purgimissõlmede ja väljalaskude asukohti ja kujasid. Dimensioneeritud vee- ja kanalisatsioonirajatiste põhiskeemi osas ei ole eelnõukohase seadusega muudatusi kavandatud. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendusmeetmete ajakava tuleb aga lahti kirjutada senisest täpsemalt, mistõttu tuleb meetmed esitada esimese nelja aasta kohta aastate kaupa ja viimase kaheksa aasta kohta üldproгноosina. Lisaks tuleb välja tuua ka nende hinnanguline maksumus.

Uue kohustusena peab arendamise kava sisaldama ka arendatud ja nelja aasta jooksul arendatavate piirkondade liitumistähtaegasid. See on vajalik sätestada selleks, et piirkonna elanikud oleksid teadlikud, mis ajaks on vajalik ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemidega liituda, kui nendele laieneb eelnõukohase seadusega sätestatud liitumiskohustus. Liitumiskohustus on eelnõukohase seadusega kehtestatud isikutele, kelle individuaalsed lahendused ei vasta veeseaduses sätestatud nõuetele.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava peab sisaldama ka kohaliku omavalitsuse üksuse määratud perspektiivsete ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga kaetavate alade kaarte. Tegemist on olemasoleva kohustusega, mis veeseaduse kohaselt peab olema määratud üldplaneeringus, kuid kuna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava on eriliigiline arengukava, on asjakohane perspektiivsete ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga kaetavate alade kaardid lisada justnimelt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava koosseisu, mis annab infot ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide arenguperspektiividest.

Uue kohustusena peab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava sisaldama ka kaarti üle 2000 ie reoveekogumisaladel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga katmata aladest, kus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni välja ehitamine tooks kaasa põhjendamatult suuri kulutusi. Tegemist on asulareovee puhastamise direktiivis 91/271/EMÜ kehtestatud erandi kohaldamisega, mis on Eesti õigusesse üle võetud veeseaduse § 24¹ lõikega 5. Sätte kohaselt kui reoveekogumisalal ühiskanalisatsiooni rajamine toob kaasa põhjendamatult suuri kulutusi, võib reoveekogumisalal reostuskoormusega 2000 ie või rohkem kasutada lekkekindlaid kogumismahuteid. Seega peab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava sisaldama kaarti, kus veeseaduse alusel on küll ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni väljaehitamise kohustus, kuid sotsiaal-majandusliku hinnangu alusel ei ole tsentraalse torustiku väljaehitamine sellesse piirkonda mõistlik, kuna tooks kaasa ebanõistlikult suured kulud.

Lõike 4 kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kirjeldus, sotsiaal-majanduslike näitajate kirjeldus, ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide kirjeldus ning arendusmeetmete ajakava ja nende hinnanguline maksumus tuleb eristada reoveekogumisalade lõikes.

Lõikega 5 on täpsustatud, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas kavandatavate investeeringute rahastusallikana ei saa arvestada riiklike toetustega, kui puudub vastav rahaeraldamise otsus. Kuna suur osa ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide väljaehitamise ning rekonstrueerimise rahalistest vahenditest on tulnud Ühtekuuluvusfondist, siis tulevikus nende abirahadega investeeringute kavandamisel arvestada ei saa. Investeeringute planeerimisel tuleb vastavate finantsprognoside koostamisel arvestada vee-ettevõtja ning kohaliku omavalitsuse rahaliste võimalustega ning riiklike toetusi võib arvesse võtta vaid juhul kui vastav rahaeraldamise otsus on olemas.

Lõike 6 kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava peab olema kooskõlas vesikonna veemajanduskava ning selle meetmeprogrammiga ja täitma veekaitse eesmärke. Eelkõige peavad reovee kokkukogumise ja puhastamise rajatised olema kavandatud selliselt, et nende abil oleks võimalik piirkonnas tekkiv reovesi nõuetekohaselt kokku koguda ning juhtida reoveepuhastisse. Reoveepuhasti peab samal ajal olema projekteeritud sellisena, mis arvestab piirkonnas tekkiva reovee iseärasusi, aastaajalisi muutusi, vooluhulkasid jms, et tagada reovee puhastamine sellisel tasemel, mis ei takistaks veekaitse eesmärkide saavutamist. Sademeveesüsteemide planeerimisel tuleb muuhulgas arvestada üleujutusi ja võimalike reostusi leevendavate lahendustega nagu imbkaevud, vett läbilaskvad katendid, taimestikkattega ribad, viibekraavid, imbkraavid, imbväljakud, puhveralad, viibetiigid ja vihmaaiad. Oluline on piirkonda valida sobivaimad tehnilised lahendused, mis võimalusel tagaksid sademevee võimalikult looduslähedasel viisil immutamise tekkekohas, kuid immutamisele sobivate keskkonnatingimuste puudumisel tuleb kaaluda muuhulgas ka lahkvoolse sademeveekanaliseerimise ehitamise vajadust.

Lõige 7 täpsustab, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava peab sisaldama ka informatsiooni, kas ning mis ulatuses on sademevee süsteemid määratud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osaks. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulka arvestatakse sademeveektoristikud vaid osas, mis kohalik omavalitsus on oma ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavaga määratud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osaks. Nende sademevee süsteemide kohta, mis ei ole ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osaks määratud ning millele ei kohaldu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus, tuleb kohalikul omavalitsusüksusel koostada eraldiseisev sademevee majandamise kord. Nimetatud korra koostamine on eelkõige vajalik selleks, et tagada sademeveesüsteemide kui terviku nõuetekohane toimimine ning määrata nende süsteemide eest hooldajate ning vastutajate õigused ja kohustused. Kui veejuhtme üksikus punktis vaba veevoolu tagatud ei ole, võib see põhjustada ulatuslikke kahjustusi ka kaugemates piirkondades. Seetõttu on vajalik kohalikul omavalitsusel tagada süsteemide terviklik ja järjepidev töö.

Lõike 8 kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava tuleb enne kinnitamist kooskõlastada Keskkonnaameti ja Terviseameti. Selles osas eelnõukohases seaduses muudatusi ette nähtud ei ole. Ka kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse kohaselt tuleb kava enne kinnitamist kooskõlastada eelnimetatud ametitega, et tagada kavandatavate süsteemide ohutus ja vastavus tervisekaitse kui ka keskkonna nõuetele.

Lõike 9 järgi ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava kinnitab kohaliku omavalitsuse

üksuse volikogu oma otsusega. Ka selles lõikes eelnõukohase seadusega ei ole muudatusi ette nähtud, kuid sättega on täpsustatud, et nimetatud kava tuleb kinnitada otsusega.

Lõike 10 kohaselt ei ole osa ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas sisalduv info määratud avalikustamisele. Eelkõige on tegemist strateegilist tähendust omava infoga nagu ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide asukohad ja asendiskeemid, puurkaev-pumplate, veetöötlusjaamade asukohtade jms info, mille avalikustamine tavakodanikule ei ole vajalik, kuid muudab joogivee süsteemid kergesti haavatavaks eriolukordades. Eelnevast lähtuvalt on peetud otstarbekaks sellist infot mitte avalikustada.

Paragrahv 11. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamine ja arendamine

Lõige 1 määratleb ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamise üldised põhimõtted ja alused. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajatakse ja arendatakse kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu kinnitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava alusel. Sätte kohaselt ühe kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumi kohta koostatakse üks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava. Üks kogu kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumi hõlmav ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava tagab piirkonna tasakaalustatud ning tervikliku arengu. Seetõttu seadusekohase eelnõu kohaselt ühes kohalikus omavalitsuses ei ole lubatud koostada mitut ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava, mis hõlmavad vaid ühte kindlat osa kohaliku omavalitsuse territooriumist. Nimetatud nõue on vajalik, et tagada usaldusväärne ja terviklik ülevaade piirkonna sotsiaal-majanduslikust olukorrast ning ühene ja selge ülevaade piirkonna vee-ettevõtja(te) finants-majanduslikest näitajatest ning veehinna prognoosidest. Ühisveevärki ja –kanalisatsiooni võib rajada ka ainult detailplaneeringu alusel tingimusel, et detailplaneering sisaldab eelnõukohases seaduses sätestatud arendamise kavale esitatud sisunõudeid. Seega üldpõhimõtte kohaselt on arendamise aluseks üksnes ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava, kuid erandkorras võib ühisveevärki ja –kanalisatsiooni rajada ka detailplaneeringu alusel, eeldusel, et viimane sisaldab arendamise kavale kehtestatud vajalikus ulatuses sisulisi lahendusi. Erandi võimalus on sätestatud eelkõige seetõttu, et mitte takistada arendusi piirkonnas, kus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava puudub.

Lõike 2 kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamist ja arendamist korraldab kohaliku omavalitsuse üksus. Sätte kohaselt paneb ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise eesmärgid ja suunad paika kohalik omavalitsus ning kohalik omavalitsus on ka vastutav vastava kava olemasolu eest.

Lõike 3 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksus delegerida ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamise ja arendamisega seotud ülesande piirkonna vee-ettevõtjale. Kuna tegemist on kohaliku omavalitsusele suunatud haldusülesandega, tuleb vee-ettevõtjale vastav ülesanne anda üle halduslepingu alusel vastavalt halduskoostöö seadusele. Sel juhul lähevad vee-ettevõtjale üle kõik üleantud ülesandega seotud õigused ja kohustused. Kuna piirkonna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise eest vastutab vee-ettevõtja, kes on kõige paremini kursis piirkonna investeerimisvajadustega, on üldlevinud praktika kohaselt vee-ettevõtja aktiivselt kaasatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava koostamisse, kuid kava koostamise üldvastutus on jäänud siiski kohaliku omavalitsusele.

Lõige 4 sätestab täiendava kohustuse vee-ettevõtjale, mille kohaselt vee-ettevõtja on kohustatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna arvelt kogutud rahalisi vahendeid olemasolevate ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide jätkusuutlikkuse tagamiseks kasutama sihtotstarbeliselt vajalike investeeringute tegemiseks vastavalt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni

arendamise kavas märgitule, sealhulgas avariiliste olukordade lahendamiseks ning olemasoleva ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemi säilitamiseks. Oluline on rõhutada, et vee-ettevõtja poolt veeteenuse hinna arvelt kogutud sihtotstarbelisi rahalisi vahendeid, mis on kogutud ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide jätkusuutlikkuse tagamiseks on lubatud kasutada vaid eelnimetatud investeeringuteks. Keelatud on kasutada eelnimetatud raha muuks otstarbeks kui ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide edendamiseks.

Lõike 5 kohaselt mitme kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumi hõlmava ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga kaetud ala ulatus ning sellise ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise ning kasutamise tingimused ja kord määratakse kohaliku omavalitsuse üksuste vahelise halduslepinguga vastavalt halduskoostöö seadusele. Kuna ühisveevärgi ja –kanalisatsioon peab moodustama ühtse loogilise terviku, tuleb haldusüksuse piire ületavates osades kohalikel omavalitsustel kokku leppida sobivaimad lahendused halduslepinguga, et tagada halduspiire ületavate süsteemide terviklik arendamine, kasutamine ja hooldamine.

3. peatükk

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumine

Paragrahv 12. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise alused

Lõige 1 sätestab veeteenuse osutamise kohustuse vee-ettevõtjale. Sätte kohaselt vee-ettevõtja peab lubama ühendada tarbimiskoha veevärki ühisveevärgiga ning tarbimiskoha kanalisatsiooni ühiskanalisatsiooniga seaduses sätestatud tingimuste kohaselt. Eelnõukohases seaduses on sätestatud kinnine loetelu juhtudes, mil vee-ettevõtja ei ole kohustatud potentsiaalsele tarbijale teenust osutama, kuid muudel nimetatud juhtudel on vee-ettevõtjal kohustus tarbijale veeteenust pakkuda.

Lõike 2 kohaselt tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni liitmine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga saab toimuda vaid tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni omaniku või valdaja taotlusel tema ja vee-ettevõtja vahel sõlmitud lepingu (edaspidi liitumisleping) alusel. Seetõttu peab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse saamiseks esmalt tarbimiskoha omanik või valdaja esitama vee-ettevõtjale taotluse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse saamiseks. Taotluse alusel ja teenuse osutamise võimalikkuse korral tarbimiskoha omanik või valdaja ning vee-ettevõtja sõlmivad liitumislepingu, mille alusel toimub tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni liitmine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga.

Lõige 3 sätestab tarbija liitumiskohustuse nõude. Sätte kohaselt reoveekogumisalal on tarbimiskoha omanikul või valdajal kohustus liituda ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas märgitud tähtaja jooksul, kui selleks on välja ehitatud nõuetekohane liitumispunkt ning ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteem. Tegemist ei ole siiski absoluutse liitumiskohustusega, kuna lõikega 4 sätestatakse liitumiskohustusest vabastamise regulatsioon. Liitumiskohustuse rakendamine võimaldab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust osutada kvaliteetselt ja efektiivsemalt, kui kõik potentsiaalsed tarbijad ka realselt teenust kasutama hakkavad. Mida rohkem on vee-ettevõtjal kliente, seda odavamaks kujunevad veeteenuse osutamisega kaasnevad kulud ühiku kohta. Lisaks aitab planeeritud tarbijate hulk tagada joogivee kvaliteeti, kuna kavandatud mahust väiksemates kogustes tarvitava vee korral on oht joogivee kvaliteedi langusele vee viibeaja pikenedes tõttu torustikes.

Lõike 4 kohaselt liitumiskohustus ei kohaldu juhul, kui joogiveega varustamine ning reovee kokkukogumine ja puhastamine on tagatud muul viisil, mis vastab veeseaduse alusel kehtestatud nõuetele. Oluline on seejuures tagada, et tekkiv reovesi kogutakse nõuetekohaselt kokku veekindlasse kogumismahutisse ning selle väljavedu nõuetekohasesse reovee pargimissõlme toimub järjepidevalt selleks volitatud ettevõtte poolt. Lisaks on täpsustatud, et joogiveevarustamise süsteemi ei loeta nõuetele mittevastavaks juhul, kui joogivee kvaliteedi näitajaid ei vasta veeseaduse alusel kehtestatud nõuetele, kuid veevarustussüsteemil puudub oht teiste isikute veevarustussüsteemidele, põhjavee kvaliteedile ja ümbritsevale keskkonnale. Eelkõige peetakse silmas olukordi, kus elaniku puurkaevus oleva vee kvaliteet ei vasta joogivee nõuetele, kuid puurkaevu omanik ise ei ole huvitatud sellegipoolest ühisveevärgiga liituma. Sel juhul on isikul võimalik omal vastutusel puurkaevu vett edasi tarbida, kuid puurkaevu olukord peab olema vähemalt selline, mis ei põhjusta ohtu teiste isikute veevarustussüsteemile, põhjaveele ega ka ümbritsevale keskkonnale.

Lõike 5 kohaselt sätestatakse, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumiskohustus ei laiene tööstusettevõtetele. Kuna tööstusettevõtete reovesi ei ole käsitletav asulareoveena ning tööstusreovee puhastamisele on veeseadusega kehtestatud eraldiseisvad nõuded, ei laiendata liitumiskohustust tööstusettevõtetele. Lisaks ei ole vee-ettevõtjatel võimalik tagada kõigi tööstusettevõtete liitmist ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga, kuna väljaehitatud süsteemid ei pruugi olla projekteeritud sellise võimsusega, mis suudaks täita tööstuse vee vajadust ning vastu võtta tööstuse reovee koguseid ja/või reostuskoormusi.

Lõige 6 täpsustab kohaliku omavalitsuse volikogu poolt kinnitatava ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise eeskirja sisu. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise eeskiri peab sisaldama vähemalt liitumistaotlusele esitatavaid nõudeid ning liitumistaotluse läbivaatamise tähtaega ja korda, tarbija liitumistingimustele, liitumislepingule ning tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni projektile esitatavaid nõudeid ning liitumistasu tasumise korda. Eeskirjas tuleb sätestada ka tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni projektile esitatavad nõuded, et tagada tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni ehitus sellisel tasemel, mis oleks ühelt poolt turvaline nii tarbijale endale ning teisalt, et see ei kahjustaks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni toimimist. Kuna eelnõu kohaselt peab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise eeskiri sisaldama vähemalt eelnimetatud asjaolusid, ei ole nimekiri lõplik ning kohalikele omavalitsusele on jäetud otsustusõigus täpsustada liitumise eeskirjas ka muid liitumiseks olulisi aspekte.

Lõike 7 kohaselt kui erinevaid kohalikke omavalitsusi teenindab üks vee-ettevõtja ühe ja sama ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemi kaudu, tuleb kehtestada kohalike omavalitsuste poolt ühtne eeskiri. Ühtse eeskirja puudumisel võib vee-ettevõtja jätta erinevates eeskirjades kajastatud vastandlikud sätted järgimata. See on vajalik regionaalse vee-ettevõtte toimimiseks, et ühes ja samas vee-ettevõtja tegevuspiirkonnas kehtiksid teenuse tarbijatele samasugused eeskirjad. Regionaalsete vee-ettevõtete korral, kes teenindavad mitmeid kohalikke omavalitsusi, on erinevate varieeruvate reeglite alusel tarbijate teenindamine ebamõistlik, kui kasutatav ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteem on tegelikkuses üks ja sama. Erinevate tingimuste seadmine erinevate kohalike omavalitsuste poolt ei oleks õiglane ka tarbijatele, kui tegelik ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteem on üks ja sama. Erinevate eeskirjade ja tingimuste seadmine on põhjendatud vaid olukorras, kus tarbijaid teenindav süsteem on samuti erinev, sest erinevatel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemidel on erinev vee läbilaskevõime ja reovee vastuvõtmise suutlikkus, mis panevad paika eeskirjades sätestatavad tingimused.

Lõike 8 kohaselt liitumisleping sõlmitakse kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga

liitumise eeskirja kohaselt. Sätte kohaselt on vee-ettevõtjale eeskirjaga määratud kohustused siduvad ning tarbijaga sõlmitavas liitumislepingus peavad poolte õigused ja kohustused olema sätestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni eeskirja järgides.

Vastavalt lõikes 9 sätestatule, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga ühendatava tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni vastavust liitumistingimustele ning liitumislepingule kontrollib vee-ettevõtja. Vee-ettevõtja peab veenduma selles, et tarbimiskoha veevõrk ja kanalisatsioon vastab nõuetele ning et selle kaudu on võimalik osutada veeteenust.

Kuigi ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse eesmärk on tagada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga kaetaval alal kõigi selle piirkonna potentsiaalsete tarbijate teenindamine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kaudu, sätestab lõige 10 loetelu tingimustest, mil liitumistaotlust vee-ettevõtja siiski rahuldama ei pea. Liitumistaotlust ei rahulda vee-ettevõtja siis, kui tarbimiskoha veevajadust ei ole võimalik ühisveevärgist tagada selle nõuetekohast toimimist kahjustamata; tarbimiskoha omaniku reo- või sademevett ei ole võimalik selle koguste või omaduste tõttu juhtida ühiskanalisatsiooni seda kahjustamata või see ei vasta reoveepuhasti puhastusvõimsusele või –tehnoloogiale; tarbimiskoha omanik tahab juhtida ühiskanalisatsiooni reovett, mille ohtlike ainete sisaldus on suurem kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas määratud piirnormid; või kui tarbija veevõrk ja –kanalisatsioon ei vasta vee-ettevõtja väljastatud tehnilistele tingimustele. Tegemist on lõpliku loeteluga, mistõttu puudub vee-ettevõtjal otsustusõigus liitumistaotlust mitte rahuldada seaduses sätestamata juhtudel.

Lõige 11 annab aga vee-ettevõtjale otsustusõiguse liitumistaotlust rahuldada ka juhul, kui tarbimiskoha omanik või valdaja soovib juhtida ühiskanalisatsiooni reovett, milles ohtliku aine sisaldus ületab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga ettenähtud maksimaalset piirnormi. Sel juhul on vee-ettevõtja riisiko tagada reovee nõuetekohane puhastamine ja heitvee suublasse juhtimine keskkonnakaitselooas sätestatud tingimustel.

Lõike 12 alusel peab vee-ettevõtja tarbimiskoha omaniku või valdaja taotluse rahuldamisest keeldumist kirjalikult põhjendama 30 päeva jooksul liitumistaotluse saamisest arvates. Taotluse rahuldamisest keeldumise alused on ammendavalt loetletud lõikes 10. Kui tarbija ei ole rahul vee-ettevõtja põhjendustega, mis olid aluseks liitumistaotluse rahuldamisele, võib tarbija eelnõukohase seaduse alusel esitada kohalikule omavalitsusele vastavasisulise kaebuse.

Lõige 13 määrab tarbimiskoha omaniku taotluse rahuldamisest keeldumise vaidlustamise korra. Kui vee-ettevõtja jätab tarbimiskoha omaniku taotluse rahuldamata võib tarbimiskoha omanik esitada sellekohase kaebuse kohalikule omavalitsuse üksusele. Eelneva alusel kuulub kohtuvälise menetleja roll kohalikule omavalitsusele. Kohaliku omavalitsuse tehtud otsust on aga võimalik vaidlustada halduskohtus vastavalt halduskohtumenetluse seadustikule.

Paragrahv 13. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise tasu alused

Lõike 1 kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu määratud vee-ettevõtjal õigus võtta tarbimiskoha omanikult ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise eest põhjendatud liitumistasu, arvestades käesolevas seaduses sätestatud. Sätte kohaselt on liitumistasu võtmise õigus vaid kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu poolt seaduses sätestatud korras määratud vee-ettevõtjal. Seega näiteks arendustegevusega tegelevad ettevõtted, kes ehitavad välja ka ühisveevärgi ja –kanalisatsioonitorustikud, kuid ei ole määratud piirkonna vee-ettevõtjaks käesoleva seaduse tähenduses, ei saa tarbimiskoha omanikelt või valdajatelt võtta ühisveevärgi

ja –kanalisatsiooniga liitumise tasu käesolevas seaduses sätestatud korras. See väldib olukordasid, kus arendaja on küll elamupiirkonna sisesed torustikud välja ehitanud, võtnud selle eest ka tarbimiskoha omanikelt või valdajatelt ka liitumistasu, kuid süsteemi ei ole võimalik ilma täiendavate investeeringuteta liita vee-ettevõtja hallatava ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemiga. Seetõttu isegi kui arendaja on välja ehitanud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni torustikud, saab liitumistasu tarbimiskoha omanikelt koguda vaid vee-ettevõtja, kellel lasub kohustus piirkonna elanikele ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamiseks. Arendaja poolt ehitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemide omandi ja kulude hüvitamise küsimused lepitakse kokku arendaja, kohaliku omavalitsuse ja piirkondliku vee-ettevõtja vahel.

Täpse liitumistasu suuruse arvutab vee-ettevõtja liitumistasu arvutamise meetoodika alusel, mis peab olema kooskõlastatud eelnõukohase seaduse §-s 14 sätestatud korras. Lõige 3 määrab ammendavalt ära need kulud, mis liitumistasus võivad sisalduda. Liitumistasuga tagatakse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni, sealhulgas sademeveekanaliseerimise arendamine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava alusel konkreetsetes arenduspiirkonnas; tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni ühendamine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumispunktis ning sademeveekanaliseerimise olemasolu korral tarbimiskoha sademeveekanaliseerimise ühendamine vee-ettevõtja sademeveekanaliseerimisega liitumispunktis.

Paragrahv 14. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumistasu arvutamise meetoodika

Lõike 1 kohaselt lasub liitumistasu arvutamise meetoodika koostamise kohustus vee-ettevõtjal, kes peab sõltuvalt vee-ettevõtja tegevuspiirkonnast kooskõlastama meetoodika kas Konkurentsiameti või kohaliku omavalitsusega.

Lõike 2 kohaselt kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on alla 2000 inimekvivalendi või väljaspool reoveekogumisala, kooskõlastab vee-ettevõtja meetoodika kohaliku omavalitsuse üksusega. Kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti või rohkem, kooskõlastab vee-ettevõtja meetoodika Konkurentsiametiga. Nimetatud erisus on seaduses sätestatud eelkõige seetõttu, et kuna vee-ettevõtjaid on Eestis kokku ligikaudu 200, puudub Konkurentsiametil piisav ressurs tegeleda kõigi vee-ettevõtjatega. Seetõttu on tehtud valik, et Konkurentsiameti kontrollile alluvad eelkõige suuremad vee-ettevõtjad, kelle majandustegevus on suurema mahuga ning kontroll eeldab enam eriteadmisi.

Lõike 3 kohaselt kui vee-ettevõtja soovib rakendada kõigis oma tegevuspiirkondades ühesugust liitumistasu arvutamise meetoodikat, kooskõlastab vee-ettevõtja meetoodika Konkurentsiametiga juhul, kui tegevuspiirkondade summaarne reostuskoormus on vähemalt 2000 ie ning kohaliku omavalitsuse üksusega, kui vee-ettevõtja tegevuspiirkondade summaarne reostuskoormus on alla 2000 ie

Lõike 4 järgi lasub liitumistasu arvutamise meetoodika avalikustamise kohustus vee-ettevõtjal. Liitumistasu arvutamise meetoodika tuleb avalikustada pärast kooskõlastuse saamist vastavalt kas Konkurentsiametilt või kohalikul omavalitsusel. Eelnõukohase seaduse kohaselt on kohustuslik liitumistasu arvutamise meetoodika avalikustada vähemalt vee-ettevõtja kodulehel, kuid soovituslik on avaldada see ka kohaliku omavalitsuse kodulehel.

Paragrahv 15. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumistasu arvestamine

Lõige 1 sätestab liitumistasu arvestamise üldpõhimõtte, mille kohaselt liitumistasu võib võtta vaid vee-ettevõtja tehtud kulutuste ulatuses, mis on vajalikud tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni liitumiseks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga.

Kuna suur osa ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide arendamistest on tehtud riiklike ja Ühtekuuluvusfondi rahade eest, täpsustatakse lõikega 2, et tagastamatu abi korras ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni väljaehitamiseks tehtud kulutused arvatakse liitumistasudest maha. Seega liitumistasu võib vee-ettevõtja võtta vaid selliste tarbimiskoha liitumiseks vajalike kulutuste ulatuses, mida ei ole kaetud abirahade eest.

Lõike 3 kohaselt kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni, sealhulgas sademeveekanaliseerimise arendamine toimub ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava väliselt tarbimiskoha omaniku või kolmanda isiku taotluse alusel ja kokkuleppel vee-ettevõtjaga ning ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanikuga, katab sellise arendamise ja ühendamise kulutused täies ulatuses taotleja. Säte võimaldab arendada ühisveevärki ja –kanalisatsiooni ka piirkonnadesse, kus otseselt kohalikul omavalitsusel puudub kohustus ja vajadus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni välja ehitamiseks. Sel juhul ei ole arendamine ka ette nähtud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas, kuid eelnõukohane seadus võimaldab ka sellises kohases vastavaid arendusi teha detailplaneeringu alusel ja taotleja enda kulul.

Lõige 4 sätestab olukorra, kus vee-ettevõtja arendustegevuste tõttu tarbija olemasolev liitumispunkt muutub. Sel juhul ei saa vee-ettevõtja korduvat või täiendavat liitumistasu tasumist tarbijalt nõuda isegi juhul, kui tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni ühendamisega ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga kaasnevad vee-ettevõtjale täiendavad kulud. Sätte kohaselt ei ole lubatud täiendavat liitumistasu võtta ka juhul kui piirkonda hakkab teenindama uus vee-ettevõtja või muutub ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanik. Üldreegli kohaselt iga tarbija peab tasuma liitumistasu vaid ühekordselt siis, kui toimub tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni esmakordne ühendamine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga. Hilisemad muudatused liitumispunktis on üldjuhul vee-ettevõtja kulul.

Lõige 5 sätestab olukorra, kus tarbija ehitab ise oma veevärgi või kanalisatsiooni ümber või toimub tarbimiskoha omaniku või valdaja vahetus. Ka sel juhul täiendavat liitumistasu üldjuhul vee-ettevõtte võtta ei saa. Erisused puudutavad vaid olukordasid, kus liitumistingimuste muutmine tarbimiskoha omaniku või valdaja tegevuse tulemusena toob kaasa ka vee-ettevõtjale lisakulutusi. Näiteks olukord, kus olemasoleva üksikelamu asemele ehitatakse ujula, mille vee tarbimismahud on kordades suuremad ning seetõttu on vajalik ka vee-ettevõtjal välja vahetada teatud osa ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni torustikust. Sel juhul tuleb need kulud liitumistasuna tasuda tarbimiskoha omaniku või valdaja poolt. Seega vee-ettevõtjale lisakulutuste tekkimisel võib vee-ettevõtja liitumistasu võtta vaid lisakulutuste ulatuses.

Lõige 6 täiendab liitumistasu võtmise aluseid olukorras, kus tarbija soovib muuta olemasolevaid liitumistingimusi. Ka sel juhul on vee-ettevõtjal õigus nõuda tarbijalt täiendavat liitumistasu, kui see toimub tarbija algatusel või tarbija tegevuse muutuse tulemusena, milleks on vaja teha ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemis ümberehitusi ja vee-ettevõtjale kaasnevad sellega lisakulutused. Lisakulutuste tekkimisel võib liitumistasu võtta vaid lisakulutuste ulatuses. Näiteks olukorras, kus olemasolev tööstus muudab tootmistsükli või suurendab tööstust sellises mahus, et on vaja suurendada maksimaalseid vee tarbimismahtusid ulatuses mis ilmselgelt eeldavad suuremaid torustike läbimõõte. Ka sel juhul võib olla vajalik vee-ettevõtjal välja vahetada teatud osa ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni torustikust või olemasolevad pumbad asendada suurema võimsusega pumpadega. Kui sellise tegevuse

tulemusena kaasnevad vee-ettevõtjale lisakulud, tuleb ka need kulud liitumistasuna tasuda tarbimiskoha omaniku või valdaja poolt.

Lõige 7 täpsustab, et juhul kui tarbija ja vee-ettevõtja vaheline ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise leping on lõppenud lepingu ülesütlemise tõttu, kuid tarbija soovib ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust taastada, on vee-ettevõtjal õigus nõuda tarbijalt täiendavat liitumistasu vaid juhul, kui vee-ettevõtjale kaasnevad sellega lisakulutused. Lisakulutuste tekkimisel võib liitumistasu võtta vaid lisakulutuste ulatuses. Näiteks olukorras, kus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus on olnud katkestatud mitu aastat võib ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse pakkumiseks olla vajalik seadmete (nt pumplate) töökorda seadmine või torustiku läbipesu. Nimetatud kulud kuuluvad teenuse taastamise korral liitumistasude hulka.

Paragrahv 16. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise tasu tagastamine

Lõige 1 täpsustab olukorrad, kus piirkonna üks või mitu tarbijat on tasunud liitumistasu täies ulatuses, kuna liitumise hetkel ei olnud piirkonnas ette teada uusi tarbijaid. Sel juhul tekib liitumistasu tasunud tarbijal liitumistasu osalise tagasisaamise õigus kui seitsme aasta jooksul pärast liitumistasu tasumist liituvad väljaehitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga täiendavaid liitujaid. Sel juhul tagastab vee-ettevõtja kolme kuu jooksul pärast iga uue liitumislepingu sõlmimist ja vastava liitumistasu või iga-aastase osamakse tasumist varem liitumistasu tasunud tarbijatele proportsionaalse osa tasutud liitumistasust. Säte võimaldab vältida ebavõrdsust, mis tekib esimese tarbimiskoha omanikule või valdajale juhul, kui piirkonna arendust ei olnud võimalik ette näha ja kogu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise peab kinni maksma tarbimiskoha omanik või valdaja. Tasaarvestuse põhimõtte sätestamine võimaldab liitunud tarbijal tagasi saada selle osa liitumistasust, mis kuulub seitsme aasta jooksul sama ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liituvatele tarbimiskoha omanike või valdajate vahel jagamisele. Nimetatud põhimõtet on rakendatud ka kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadusega, et tagada liitujate võrdne kohtlemine.

Lõige 2 täpsustab, et kui liitumistasu on tasunud mitu tarbijat, siis toimub tagastatava liitumistasu jagamine erinevate tarbijate vahel lähtuvalt nende poolt tasutud liitumistasu proportsioonile. Säte täpsustab tasaarvestamise põhimõtet, et juhul kui on liitujaid olnud rohkem kui üks, siis tagastatakse neile liitumistasu võrdelistes osades.

Lõige 3 määrab ära tasaarvestamise aluseks olevad komponendid. Tagastatava liitumistasu osa arvutamisel lähtutakse liitumiseks tehtud kulutustest ja liitumistasu arvutamise meetodikast ning võetakse arvesse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni põhivara akumuleeritud kulum.

Lõige 4 täpsustab, et juhul kui liitumistasu tasunud tarbimiskoha omanik või valdaja on vahetunud, läheb liitumistasu osalise tagastamise õigus üle uuele tarbijale.

Lõike 5 kohaselt liitumistasu tagastamise kohustus lasub vee-ettevõtjal. Tarbijal puudub vastavasisulise taotluse esitamise kohustus vee-ettevõtjale. Seega arvestust liitumistasu tagastamisõiguse osas peab pidama vee-ettevõtja ning peab tasaarvestuse alusel tagasimakse tegema ilma tarbijapoolse avalduseta.

4. peatükk

Vee-ettevõtja määramine ja tema tegevuse korraldamine

Paragrahv 17. Vee-ettevõtja määramise alused

Vee-ettevõtja määramise kord sõltub sellest, kelle omandis on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteem. Lõige 1 määrab alused vee-ettevõtja määramiseks juhul, kui ühisveevärgi ja –kanalisatsioon on kohaliku omavalitsuse üksuse omandis. Sel juhul korraldab kohaliku omavalitsuse üksus iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega vee-ettevõtja leidmiseks kontsessioonilepingu sõlmimise menetluse lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust. Vee-ettevõtja määratakse kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu otsusega riigihanke tulemuste alusel, mis avalikustatakse väljaandes Ametlikud Teadaanded ja kohalikus või maakonna ajalehes.

Lõige 2 sätestab vee-ettevõtja määramise alused olukorras, kui ühisveevärgi ja –kanalisatsioon on eraõigusliku juriidilise isiku omandis. Sel juhul võib ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanik esitada kohaliku omavalitsuse üksusele ise ettepaneku enda määramiseks vee-ettevõtjaks. Seega on põhimõtteline erinevus vee-ettevõtja määramisel olukorras, kus ühisveevärgi ja –kanalisatsioon on kohaliku omavalitsuse omandis, mil tuleb läbi viia hankemenetlus, ja olukorras, kus ühisveevärgi ja –kanalisatsioon on eraõigusliku juriidilise isiku omandis. Viimasel juhul saab omanik ise teha kohalikule omavalitsusele ettepaneku enda määramiseks vee-ettevõtjaks. Selles osas ei ole eelnõukohase seadusega muudatusi ette nähtud võrreldes kehtiva seadusega.

Lõike 3 kohaselt kui ühisveevärgi ja –kanalisatsioon on eraõigusliku juriidilise isiku omandis, võib ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanik esitada kohaliku omavalitsuse üksusele ettepaneku määrata vee-ettevõtjaks isik, kelle hallatavat ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemi on vajalik piirkonnas nõuetekohase ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamiseks kasutada. Sätte kohaselt võib ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni eraõiguslikust juriidilisest isikust omanik teha ettepaneku määrata vee-ettevõtjaks teine isik, kes on samuti ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanik, kuid kelle süsteemi peab veeteenuse osutamiseks kasutama. Tegemist on eelkõige omavalitsuste piire ületavate ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemidega, kus erinevates omavalitsustes kuuluvad ühisveevärgi ja –kanalisatsioon erinevatele juriidilistele isikutele, kuid süsteemi on mõistlik hallata ühtse tervikuna. Sel juhul saab üks eraõiguslik juriidiline isik teha kohalikule omavalitsusele ettepaneku määrata vee-ettevõtjaks teise piirkonna eraõiguslikust isikust ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanik.

Lõige 4 täpsustab, et vee-ettevõtja tuleb määrata kohaliku omavalitsuse volikogu otsusega, kuid tuleb veenduda, et vee-ettevõtjaks määratav isik haldab või on korraldanud kõikide taristu objektide haldamise, mis on vajalik ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse osutamiseks. Lisaks tuleb tagada, et vee-ettevõtja vastaks kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud vee-ettevõtja kvalifikatsioonile ning omaks käesolevas seaduses sätestatud joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste töö eest vastutavate isikute kutse- või pädevustunnistusi.

Lõike 5 kohaselt tuleb kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu otsuses määrata vähemalt:

- 1) eraõiguslikule juriidilisele isikule antav haldusülesanne vastavalt halduskoostöö seadusele;
- 2) vee-ettevõtja tegevuspiirkonna ulatus;
- 3) haldusülesande täitmise rahastamise alused ja rahastamise ulatus, kui haldusülesande täitmist rahastatakse riigieelarvest või kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest;
- 4) haldusülesande täitmise üle järelevalvet teostav kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus või organ;

- 5) eraõigusliku juriidilise isiku kohustus esitada äriregistrile tähtaegselt majandusaasta aruanne ning avalikustada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse kohane tegevusaruanne;
- 6) haldusakti kehtivusaeg, kui haldusakt on tähtajaline;
- 7) järelevalveasutuse või -organi õigused ja eraõigusliku juriidilise isiku kohustused haldusakti lõpetamise korral haldusülesande täitmise järjepidevuse tagamiseks, arvestades käesolevas seaduses sätestatud.

Lõikes 5 sätestatud haldusakti sisu ei ole lõplik, mistõttu kohalik omavalitsus võib antava haldusaktiga reguleerida ka muid vee-ettevõtjaks olemise olulisi sätestamist vajavaid aspekte. Kui vee-ettevõtja määratakse hankemenetluse alusel, ei tohi haldusakti kehtivusaeg olla pikem kui 12 aastat.

Lõige 6 täpsustab, et vee-ettevõtja tegevuspiirkonna ulatuse kehtestamisel tuleb võimalusel vältida mitme erineva vee-ettevõtja määramist samasse tegevuspiirkonda. See on vajalik ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse vastutaja selgeks määratlemiseks, et probleemide tekkimise korral oleks teada, kes on vastutav ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse järjepideva toimimise eest. Eelkõige võivad sellised probleemid tekkida endistes aiandusühistutes, kus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust pakuvad paralleelselt nii piirkonna vee-ettevõtja kui ka aiandusühistu iseseisvana. Sisuliselt eelnõukohane seadus ei keela paralleelsete süsteemide kasutamist, kuid kohalik omavalitsus peab siiski piirkonna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamist korraldama selliselt, et teenuse pakkumine oleks järjepidev ja tagaks teenuse nõuetekohasuse ka pikemas perspektiivis. Selleks tuleb määrata igasse piirkonda soovituslikult üks vastutav isik, et probleemide tekkimisel vältida vastutuse hajumist erinevate isikute vahel. Vee-ettevõtja tegevuspiirkonna kehtestab kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu oma otsusega. Vee-ettevõtja tegevuspiirkond näitab ära vee-ettevõtja vastutuseala ulatuse, mis tähendab et määratud tegevuspiirkonnas on vee-ettevõtja kohustatud piirkonna elanikele pakkuma ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenust ning ühiskanalisatsiooni puudumisel pargimisteenust, kui viimane vastab eelnõukohase seaduse §-s 36 sätestatud tingimustele.

Lõikes 7 täpsustatakse, et juhul kui eraõiguslikust juriidilisest isikust ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanik loobub vee-ettevõtjaks olemisest või teeb ettepaneku korraldada kontsessioonilepingu sõlmimise menetlus, määratakse vee-ettevõtja hankemenetluse tulemusena sõlmitava kontsessioonilepinguga.

Lõige 8 kehtestab vee-ettevõtja määramisest keeldumise alused. Kohaliku omavalitsuse üksus võib sätestada vee-ettevõtjale lisaks seaduses kehtestatud ka täiendavaid kvalifikatsiooninõudeid. Sätte kohasel kohaliku omavalitsuse üksus võib isiku vee-ettevõtjaks määramisest keelduda ka juhul, kui isik ei vasta kohaliku omavalitsuse üksuse poolt määratud kvalifikatsiooni nõuetele. Ilmselgelt peavad kvalifikatsiooninõuded olema kohaliku omavalitsuse poolt üheselt ja selgelt mõõdetavalt sätestatud. Eelnõukohase seaduse alusel on kohustuslikuks kvalifikatsiooninõudeks joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste haldamisega tegelevatele isikutele esitatav kutse- ja pädevustunnistuse nõue.

Lõige 9 määrab ära, millest lähtuvalt on kohalikul omavalitsuse üksusel õigus sätestada vee-ettevõtjale täiendavaid kvaliteedinõudeid. Kvaliteedinõuded peaksid eelkõige sõltuma vee-ettevõtja tegevuspiirkonna suuruselt, tarbijate arvust ja piirkonna tarbijate eripärast lähtuvalt. Kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond on regionaalne, hõlmates mitut erinevat kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumi, peaksid kvaliteedinõuded olema kehtestatud tervele piirkonnale ühiselt.

Lõike 10 kohaselt ei saa vee-ettevõtjaks määrata isikut, kellele kuuluva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kaudu ei ole võimalik osutada nõuetekohast ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust ilma selle süsteemi liitmiseta teisele isikule kuuluva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemiga, välja arvatud juhul, kui varade omanikud on omavahel kokku leppinud süsteemide kasutuskorra. Sätte kohaselt peab vee-ettevõtjaks määratav isik haldama ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse osutamiseks kõiki vajalikke taristuobjekte või oleme nende haldamiseks sõlminud vastava kasutuskorra, mis võimaldab nõuetekohast teenust osutada.

Lõige 11 täpsustab, et kohaliku omavalitsuse volikogu otsuses, mis määrab piirkonna vee-ettevõtja, ei saa ette määrata ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hinda, kuna eelnõukohase seaduse alusel kooskõlastatakse ja kehtestatakse hind seadusest sätestatud põhimõtete alusel. Eelkõige kujuneb ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hind vee-ettevõtja põhjendatud kulude alusel sellisel, et hind võimaldaks katta vee-ettevõtja kulud ning võimaldaks vee-ettevõtjal teenida seaduses ettemääratud tulukuse määra, kuid selle hinda arvestamine ei ole kohustuslik. Täpne veeteenuse hinna kujunemise mehhanism on sätestatud eelnõukohase seaduse VI peatükis.

Paragrahv 18. Vee-ettevõtja leidmiseks riigihanke korraldamine

Lõike 1 kohaselt vee-ettevõtja leidmiseks tuleb korraldada riigihanke kontsessioonilepingu sõlmimiseks riigihanke seaduse kohaselt juhul kui ühisveevärgi ja –kanalisatsioon on kohaliku omavalitsuse üksuse omandis või kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni eraõiguslikust isikust omanik loobub teenuse osutamisest ega tee ettepanekut teise isiku määramiseks, kes haldab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse osutamiseks vajalikku osa.

Lõige 2 loetleb riigihanke korraldamise alusdokumentide nimekirja. Vee-ettevõtja leidmiseks korraldatava riigihanke alusdokumentides tuleb esitada vähemalt:

- 1) vee-ettevõtja tegevuspiirkonna ulatus ja selle tehniline kirjeldus;
- 2) teave ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava kohta;
- 3) teave ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise ning selle kasutamise eeskirjade kohta;
- 4) vee-ettevõtja kohustused;
- 5) vee-ettevõtja kompetentsuse kohta esitatavad nõuded ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni nõuetekohase toimimise tagamiseks;
- 6) ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise tingimused;
- 7) hankelepingu kestus;
- 8) vee-ettevõtja ja kohaliku omavalitsuse üksuse vahel sõlmitava hankelepingu eelnõu;
- 9) teave käesoleva seaduse § 11 lõikes 5 nimetatud halduslepingu kohta selle olemasolu korral.

Lõige 3 määrab vee-ettevõtjana tegutsemise pikkuse kui vee-ettevõtja määratakse riigihanke alusel. Riigihanke alusel määratava juriidilise isiku vee-ettevõtjana tegutsemise alus ning vee-ettevõtja määramise otsuse ja hankelepingu kestus ei tohi olla pikem kui 12 aastat.

Paragrahv 19. Vee-ettevõtjana tegutsemine ilma vee-ettevõtjaks määramiseta

Kui isik ei ole määratud vee-ettevõtjaks käesolevas seaduses sätestatud korras, kuid tema tegevus vastab eelnõukohases seaduses sätestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse definitsioonile ning tema omandis või valduses olev veevõrk või kanalisatsioon vastab eelnõukohases seaduses sätestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni määratlusele, kohalduvad selle isiku suhtes kõik vee-ettevõtja kohta sätestatud nõuded ja kohustused. Kui isik osutab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust ilma vee-ettevõtjaks määramiseta, kohalduvad sellele

isikule kõik nõuded ja kohustused, eelkõige pakkuda tarbijatele joogiveenõuetele vastavat joogivett ning tagada reovee kokku kogumine ja puhastamine veeseaduses sätestatud nõuete kohaselt. Samal ajal ei laiene ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust pakkuvale isikule seadusest tulenevad vee-ettevõtja õigused nagu liitumise tasu võtmise võimalus. Nimetatud sätte eesmärk on piirata vee-ettevõtjana tegutsemast selliseid isikuid, kes ei ole saanud selleks kohaliku omavalitsuse poolt vastavat luba ning sellest tulenevalt ei ole nende tegevus ka kohaliku omavalitsuse poolt piisavalt hästi jälgitav. Kohalik omavalitsus peab võtma kasutusele kõik vajalikud meetmed, et isehakanud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse pakkujad saaksid registreeritud vee-ettevõtjaks ning kohalik omavalitsus omaks täpset ülevaadet oma halduspiirkonnas veeteenust pakkuvatest ettevõtetest ning tagaks nende tegevusest regulaarsed ülevaadet. Selliseid ettevõtteid tegutseb enam endistes suvilapiirkondades, kus aiandusühistud iseseisvalt pakuvad oma liikmetele teenust, tagamata seejuures joogiveeks müüdava vee kvaliteedi nõuetekohasust ja vee-ettevõtja poolt pakutavaid garantiisid teenuse osutamise järjepidevuse osas.

Paragrahv 20. Vee-ettevõtja tegevuse peatamine ja lõpetamine

Kuna veeteenuse osutamise järjepidevus ja selle katkestamise vältimine on esmatähtis kohustus, mida vee-ettevõtja peab tagama, sätestab lõige 1 kohustuse, et kuni vee-ettevõtja ja tema tegevuspiirkonna määramiseni on seni ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni abil veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuseid osutanud ettevõtja kohustatud jätkama oma tegevust lepinguga määratud ajani. Säte sisuliselt keelab teenuse osutamise lõpetamise enne, kui kohaliku omavalitsuse volikogu ei ole oma otsusega määranud uut vee-ettevõtjat.

Lõike 2 kohaselt vee-ettevõtja peab vähemalt 12 kuud enne ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse pakkumise peatamist või lõpetamist kohaliku omavalitsuse üksust kirjalikult informeerima peatamise või lõpetamise ajakavast ning esitama ülevaate abinõudest, mis tagavad käesolevast seadusest ja kohaliku omavalitsuse üksusega sõlmitud lepingutest tulenevate nõuete täitmise. Säte on vajalik ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse järjepidevuse tagamiseks.

Paragrahv 21. Vee-ettevõtja raamatupidamise erinõue

Lõige 1 sätestab vee-ettevõtja raamatupidamise erinõude, mis on vajalik ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna põhjendatuse kontrollimiseks Konkurentsiametile ja kohalikele omavalitsusele. Kuna veeteenuse hind sõltub teenuse osutamiseks vajalike kulude suuruselt, tuleb vee-ettevõtjal lisaks konkurentsiseaduse §-s 18¹ sätestatud nõudele pidada oma raamatupidamises kulude kohta eraldi arvestust järgmiste ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuste kaupa:

- 1) veevarustus;
- 2) reovee ärajuhtimine;
- 3) reovee puhastamine;
- 4) sademevee ärajuhtimine;
- 5) sademevee puhastamine;
- 6) käesoleva lõike punktides 1–5 nimetatud tegevustega seotud lisateenused;
- 7) pürgimisteenuse osutamine käesoleva seaduse § 36 tähenduses;
- 8) liitumistasud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise eest;
- 9) muu tegevus, mis ei ole seotud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenusega.

Võrreldes kehtiva seadusega, on uue kululiigina juurde tulnud pürgimisteenuse osutamise kulud

reoveekogumisalal reostuskoormusega 2000 ie või rohkem juhul, kui piirkonda ei ole ühiskanalisatsiooni välja ehitatud. Kuna eelnõukohase seaduse kohaselt peab vee-ettevõtja eelnimetatud piirkonnas osutama pargimisteenust ühiskanalisatsiooni teenuse hinnaga, tuleb pargimisteenuse kulud arvestada samuti vee-ettevõtja kulude hulka, mille alusel ühiskanalisatsiooni teenuse hind kujuneb.

Kuna tagastamatu abi eest soetatud varadelt amortisatsioonikulu veeteenuse hinda ei arvestata, tuleb lõike 1 punktides 1–6 nimetatud kulude juures eraldi esile tuua tagastamatu abi raames soetatud varad ja varadega seotud kapitalikulu.

Lõige 3 täpsustab raamatupidamise aruandluse pidamist kohustust olukorras, kus teenust osutab regionaalne vee-ettevõtte ehk kui vee-ettevõtte teenindab mitut erinevat kohalikku omavalitsust. Sätte kohaselt kui tarbijale või teisele vee-ettevõtjale osutatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust mitmel erineval reoveekogumisalal või tegevuspiirkonnas, peab vee-ettevõtja pidama eraldi arvestust erinevate reoveekogumisalade või tegevuspiirkondade kaupa käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu kohaselt, välja arvatud juhul, kui piirkondades määratakse ühine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind seaduse 6. peatükis sätestatu kohaselt. Kuna regionaalse vee-ettevõtte eesmärk on tagada kõrge kvaliteediga veeteenuse osutamine erinevates omavalitsusüksustes, mida teenindavad üldjuhul sama vee-ettevõtte kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistid, on veeteenuse hinna mõistlikkuse tagamiseks otstarbekas kehtestada kogu vee-ettevõtte teeninduspiirkonna kohta ühine veeteenuse hind. On ilmselge, et suuremahuliste teenuste osutamisel muutub teenuse ühikhind odavamaks, mistõttu tuleks kohalikel omavalitsustel enam panustada läbirääkimistesse regionaalse vee-ettevõtte moodustamiseks, et tagada ühtlaselt kõrge veeteenuse osutamine nii piirkonna keskustes kui ka väljaspool seda. Regionaalsete vee-ettevõtete moodustamine võimaldab ka väiksemates hajaasustuspiirkondades pakkuda ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust mõistliku hinnaga.

Lõige 4 täpsustab olukorda, kus vee-ettevõtja ja tööstus- või tootmisettevõtte on kahepoolselt otsustanud sõlmida võlaõigusliku lepingu järgimata ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni regulatsiooni. Sel juhul tuleb eelnimetatud lepinguga seotud kulud ja tulud eristada vee-ettevõtja muudest tuludes ja kuludes, et vältida sellest lepingust tulenevate rahavoogude kajastumist teistele tarbijatele osutatavas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hinnas.

Paragrahv 22. Vee-ettevõtja tegevusaruande avalikustamine

Lõike 1 kohaselt vee-ettevõtja tegevuse avalikustamiseks ja läbipaistvuse tagamiseks avalikustab vee-ettevõtja üks kord aastas aruande oma või kohaliku omavalitsuse üksuse veebilehel 30 päeva jooksul pärast seda, kui vee-ettevõtja on selle kinnitanud. Kuna vee-ettevõtja näol on tegemist eelkõige sotsiaalse ja avalikkust oluliselt puudutava ettevõttega, mille esmaseks eesmärgiks ei ole kasumi teenimine vaid nõuetekohase ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse osutamine piirkonna elanikele, on ettevõtte tegevuse läbipaistvuse tagamiseks oluline võimaldada ka piirkonna elanikel saada infot vee-ettevõtja käekäigu kohta. Kuigi sätte kohaselt tuleb aruanne avalikustada kas vee-ettevõtja või kohaliku omavalitsuse kodulehel, on soovitatav see avalikustada mõlemal veebilehel, et tagada elanikkonna suurem kaasatus ja informeerituse tase.

Lõige 2 määrab ära vee-ettevõtja poolt avalikustatava aruande sisu. Sätte kohaselt peab aruanne sisaldama majandusaasta aruande kokkuvõtet, ülevaadet viimase aasta jooksul tehtud investeeringutest, joogivee kvaliteedist, reovee ja sademevee puhastamisest, tuleviku arengusuundadest, seahulgas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamiseks kavandatud

investeeringutest nelja aasta perspektiivis.

Lõige 3 täpsustab, et eelnimetatud aruande avalikustamise nõuded ei vabasta vee-ettevõtjat seaduses sätestatud teabevaldaja kohustuste täitmisest.

Lõige 4 märgib täiendavalt, et avalikustamise kohustus ei laiene sellistele andmetele, mida ei saa avalikustada väärtpaberituru seadusest tulenevalt. Seega andmete avalikustamine peab toimuma väärtpaberiseaduse kohaselt.

Paragrahv 23. Joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste töö eest vastutavatele isikutele esitatavad nõuded

Lõige 1 sätestab kohustuse, mille kohaselt vee-ettevõtjal tuleb määrata kõigile oma hallatavatele joogivee- ning reoveekäitlusrajatistele pädev isik, kes vastutab rajatise nõuetekohase toimimise eest.

Lõike 2 kohaselt peab joogivee- ning reoveekäitlusrajatise haldaval pädeval isikul olema kutse- või pädevustunnistus. Tegemist on uue kohustusega, et tagada vee-ettevõtjate veelgi suurem erialane kvalifikatsioon ning et tõsta vee-ettevõtjate usaldusväarsust ja pädevust kallihinnaliste joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste opereerimisel. See on eriti tähtis, kuna joogiveerajatiste haldamisega tegeleva isiku oskustest ja teadmistest sõltub joogivee kvaliteet, mis ühisveevärgi kaudu jõuab tarbijani. Sarnaselt sõltub reoveekäitlusrajatise haldamisega tegeleva isiku teadmistest ja oskustest see, kui puhtaks suudab reoveepuhasti puhastada ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ning lõppkokkuvõttes sõltub sellest isikust keskkonda juhitava heitvee koostis, mis mõjutab otseselt kõigi veekogude seisundit.

Lõike 3 kohaselt joogivee- ning reoveekäitlusrajatise haldavale pädevale isikule esitatavad kvalifikatsiooninõuded põhinevad kutseaduse alusel määratud kutsestandardis toodud nõuetel.

Lõike 4 kohaselt tõendab joogivee- ning reoveekäitlusrajatise haldavate pädevate isikute kvalifikatsiooni haridusel ja töökogemusel põhinev kutseaduse kohane kutse või muu õigusakti kohane pädevustunnistus, mille väljastab kutseaduse alusel kutse andja. Kuna tegemist on uue nõudega vee-ettevõtjatele, on eelnõukohase seadusega pädeva isiku kutse nõude osas sätestatud ülemineku aeg kuni 2025 aastani, et vee-ettevõtjatele jääks piisav aeg pädevus- või kutsetunnistuste taotlemiseks.

Lõige 5 täpsustab, et juhul kui isik on omandanud töö eripärale vastava kvalifikatsiooni välisriigis, ei pea ta oma kvalifikatsiooni tõendama kutseaduse kohase kutsega või muu õigusakti kohase pädevustunnistusega. Välisriigis omandatud kvalifikatsiooni vastavust käesolevast seadusest tulenevatele nõuetele hindab ja tõendab välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse kohaselt kutseaduse alusel moodustatud kutsekomisjon.

5. peatükk

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus

Paragrahv 24. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise lepingu sõlmimine

Lõige 1 sätestab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse aluspõhimõtte. Sätte kohaselt

ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga kaetud alal on tarbijal õigus saada ühisveevärgist joogivett ja juhtida ühiskanalisatsiooni reovett ning lahkvoolsesse kanalisatsiooni sademevett. Tegemist ei ole siiski absoluutse õigusega. Näiteks võib ühisveevärgist joogivee saamine olla piiratud seetõttu, et tarbija soovitud joogivee mahtu ei ole võimalik vee-ettevõtjal tagada. Eelkõige puudutab see tööstuseid ja muid asutusi, kus on omane erakordselt suur veetarve (näiteks veekeskused). Ühiskanalisatsiooni teenuse pakkumist takistavaks teguriks võib olla asjaolu, et ühiskanalisatsiooni soovitakse juhtida sellise saasteainete kontsentratsiooniga reovett, mis ei vasta ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas sätestatud piirnormidele ning võib seetõttu reovee puhastusseadmete tööd häirida. Ka see erand puudutab eelkõige tööstusettevõtteid. Nimetatud piirangud on otseselt seotud eelnõukohase seaduse § 12 lõikes 10 sätestatud alustega, mis sätestavad ammendavad alused vee-ettevõtjale teenuse osutamisest keeldumiseks. Kui kaks esimest piirangut puudutavad eelkõige tööstusettevõtteid, siis kolmas veeteenuse osutamise piirang on seotud sademevee ärajuhtimisega. Selle teenuse osutamist ei ole vee-ettevõtjal kohustust osutada eratarbijale juhul, kui sademevee ärajuhtimiseks puudub lahkvoolne sademevee kanalisatsioon ning sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimine põhjustaks häireid reovee puhastussüsteemis. Tegemist on siiski erandlike olukordadega ning üldjuhul on piirkonna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendused arvestanud piirkondlike vajadustega ning teenust suudetakse pakkuda piirkonnale vajalikus ulatuses ja mahus. Sätte teiseks oluliseks põhimõtteks on see, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust tuleks pakkuda mõistliku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga. Kuigi hinna kehtestamise alused on seaduses ka eraldiseisvana sätestatud, on mõistlikust, põhjendatust ja võrdse kohtlemise põhimõtte järgimist peetud niivõrd oluliseks veeteenuse osaks, et see on välja toodud ka teenuse osutamise aluspõhimõtete juures. Mõistliku veeteenuse hinna põhimõte peab tagama nõuetekohase joogivee kättesaadavuse võimalikult suurel hulgal elanikel ning veeteenuse hind peab põhinema vee-ettevõtja põhjendatud kuludel, mida kirjeldab teenuse hinna põhjendus. Võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt peab samasuguse teenuse osutamisel veeteenuse hind olema kõigile piirkonna elanikele ühesuurune. Seda printsiipi aitab edendada regionaalsete vee-ettevõtete moodustamine ja seeläbi piirkonna elanikele on võimalik kehtestada ühesugune veeteenuse hind. Samasuguseks teenuseks ei loeta aga olukorda, kus üks tarbija juhib ühiskanalisatsiooni reovett, mille saasteainete sisaldused on kordades suuremad kui teise tarbija reovees. Selle eristamiseks moodustatakse reovee grupid ning veeteenuse hind kehtestatakse igale reostusgrupile eraldi.

Lõige 2 täpsustab, et sademevee juhtimine ühisvoolsesse kanalisatsiooni on lubatud vaid vee-ettevõtja kirjalikul nõusolekul. Kuigi ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kasutamiseks on vajalik igal juhul vee-ettevõtja nõusolek ja selleks peab olema vee-ettevõtjaga sõlmitud vastav leping, on siiski seaduse kohaselt võimalik teatud olukordades ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni leping sõlmituks lugeda ka kaudse tegevusena. Selleks on näiteks olukord, kus vee-ettevõtja esitab tarbijale regulaarselt arveid ja tarbija on arved ka tasunud. Lõike 2 kohaselt on aga sademevee ärajuhtimiseks kehtestatud kirjalik vorminõue, mistõttu suuline leping ei kohaldu sademevee juhtimiseks ühisvoolsesse kanalisatsiooni.

Lõige 3 kohustab vee-ettevõtjat tagama tarbijale ühisveevärgi kaudu joogivee liitumispunktini ning vastu võtma reovett, mille reostusnäitajad ja ohtlike ainete kontsentratsioonid ei ületa ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga kehtestatud piirnorme. Sätet tuleb tõlgendada koosmõjus eelnõukohase seaduse § 12 lõikega 10, mis annab ammendavad alused vee-ettevõtjale ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamisest keeldumiseks.

Lõike 4 kohaselt on vee-ettevõtjal õigus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni avarii kõrvaldamise ajal ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas sätestatud korras piirata või peatada

tarbijatele ühisveevärgist vee andmist või tarbijatelt reovee vastusvõtmist ühiskanalisatsiooni. Tegemist on eriolukorraga, kus avarii korral on vee-ettevõtjale antud õigus teenuse piiramiseks või peatamiseks.

Lõige 5 sätestab lepingu sõlmimise kohustuse. Ühisveevärgist vee võtmine ning reo- ja sademevee juhtimine ühiskanalisatsiooni toimub vee-ettevõtja ja tarbija vahelise ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise lepingu (edaspidi *teenusleping*) alusel. Tegemist on võlaõigusliku lepinguga, millele kohaldub võlaõigusseaduses sätestatud arvestades ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduses toodud erisusi.

Lõige 6 täpsustab sademevee teenuslepingu sõlmimise põhimõtteid, kuna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni termin ei hõlma sademevett juhul, kui kohalik omavalitsus ei ole ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas seda ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulka arvanud. Sel juhul tuleb teenusleping sademevee osas sõlmida kohaliku omavalitsuse üksuse poolt määratud isikuga kohaliku omavalitsuse üksuse poolt sademevee majandamise kavas etteantud korras. Vastavalt eelnõukohasele seadusele kui sademevett ei ole ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulka määratud, tuleb kohalikul omavalitsusel koostada sademevee jaoks eraldi sademevee majandamise kava seaduse § 10 lõike 7 tähenduses.

Lõige 7 määrab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse lepingu sõlmimise aluseks olevad reguleerimist vajavad asjaolud. Sätte kohaselt tuleb teenusleping sõlmida ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirja alusel. Eeskirja kinnitab kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu ning see peab sisaldama vähemalt:

- 1) võetava vee mõõtmise ja ärajuhitava reo- ja sademevee arvestamise korda;
- 2) ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee reostusnäitajate ja ohtlike ainete piirnorme arvestusega, et ühiskanalisatsioonist väljuv heitvesi vastaks veeseaduse alusel kehtestatud nõuetele ja ühiskanalisatsiooni juhitud reovesi ei kahjustaks ühiskanalisatsiooni toimimist;
- 3) ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse eest tasumise korda ning piinormi ületava reostuse tasu arvestamise korda;
- 4) vee andmise ning reo- ja sademevee vastuvõtmise katkestamise ning taastamise korda;
- 5) ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kahjustuse või avarii korral vee andmise ning reovee ärajuhtimise piiramise, peatamise ja taastamise korda;
- 6) ühiskanalisatsiooni juhitava sademevee mahu arvestamise metoodikat, välja arvatud juhul, kui piirkonnas rakendatakse sademeveele vaid abonenttasu;
- 7) ühisveevärgiga liitumispunktis minimaalse lubatud veerõhu piinormi sõltuvalt hoonestuse valdavast kõrgusest;
- 8) ühiskanalisatsiooniga liitumispunktis maksimaalse lubatud paisutustaseme piinormi.

Lõige 8 määrab ära alused, mida peaks kohalik omavalitsus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas reostusnäitajate ja ohtlike ainete piinormide kehtestamisel arvesse võtma. Sätte kohaselt piinormide määramisel tuleb arvestada piirkonna reoveepuhasti suurust, võimekust, reoveepuhasti tüüpi, kasutatavat puhastustehnoloogiat, vooluhulkasid, reovee ühtlustusvõimalusi ning teisi tehnoloogilisi kriteeriume, mis võimaldavad ühiskanalisatsiooni juhitud reovett nõuetekohaselt puhastada ilma ühiskanalisatsioonisüsteemi kahjustamata. Ühtsete üleriigiliste piinormide kehtestamine pole võimalik, kuna reoveepuhasti suutlikkus konkreetse tarbija reovee puhastamisega toime tulla on väga suures sõltuvuses kasutatavast tehnoloogiast, projekteeritud puhasti iseärasustest kui ka puhasti suurusest. Seetõttu tuleb vastavad normid kehtestada kohalikul omavalitsusel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga, mis võimaldab kõige paremini arvestada piirkondlike iseärasuste ja puhasti võimalustega.

Lõike 9 kohaselt ei saa vee andmise ning reo- ja sademevee vastuvõtmise katkestamise põhjuseks lugeda olukorda, kui vee-ettevõtja ja tarbija vahel puudub kirjalik teenusleping, kuid vee-ettevõtja esitab regulaarselt tarbitud vee või ärajuhitud reovee eest tarbijale arveid ning tarbija on arved õigeaegselt tasunud. Sätte kohaselt loetakse sel juhul ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus suuliselt sõlmituks.

Lõige 10 täpsustab, kuidas õigusselguse huvides saab vee-ettevõtja sõlmida tarbijaga kirjalikku lepingut olukorras, kus seni on teenust osutatud suulise lepingu alusel. Selleks peab vee-ettevõtja tarbijale esitama lepingu sõlmimise tahteavaldusena ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse lepingu projekti. Kui tarbija tahteavaldusele ei vasta, loetakse leping tarbijaga sõlmituks 30 päeva möödumisel tahteavalduse esitamise päevast alates. Sätte alusel tekib vee-ettevõtjale lihtsustatud kord oma kliendibaasi korrastamiseks, et kirjalikud lepingud oleksid sõlmitud ka selliste vee-ettevõtja klientidega, kellega ajaloolistel põhjustel ei ole kirjalikke lepinguid sõlmitud, kuid sellest hoolimata teenuse osutamine ja selle eest regulaarne tasumine toimub.

Lõike 11 kohaselt kui maa on kaasomandis, sõlmitakse ühisveevärgivee võtmiseks ning reo- või sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimiseks vee-ettevõtjaga üks kirjalik leping kaasomanike enamuse otsuse alusel nende volitatud esindajaga vastavalt asjaõigusseaduse §-le 72.

Lõige 12 täpsustab lõikes 11 sätestatud, et korteriomanditeks jagatud kinnisomandi puhul on tarbijaks korteriühistu. Korteriomanik võib olla tarbijaks juhul, kui on võimalik tema korteriomandi veevärgi ja kanalisatsiooni ühendamine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga käesoleva seaduse nõuetele vastava individuaalse liitumispunkti kaudu. Iga korteriomanik ei saa olla vee-ettevõtja kliendiks, kuna vee-ettevõtja vastutab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni toimimise eest kuni liitumispunktini, mitte aga kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni eest. Kuna kortermajadel on üldjuhul üks ühine kinnistusisene veevärgi ja kanalisatsiooni süsteem, ei ole võimalik kortermajade korral jagada vee-ettevõtja kliente korteriomanike vahel, sest liitumispunkt vee-ettevõtjaga on kõigil korteritel üks ühine. Eelnevast lähtuvalt on kortermaja vee-ettevõtja jaoks üheks kliendiks, sest vee-ettevõtjal ei ole õigust korraldada vee jaotamist kortermaja siseselt peale liitumispunkti. Erinev on aga olukord paarismajade korral, kus reaalselt on võimalik ehitada mõlemale kliendile eraldi liitumispunkt, sest paarismajade puhul on üldjuhul ka kinnistusisene veevõrk ja kanalisatsioon eraldiseisev. Sellisel juhul on vee-ettevõtja jaoks tegemist kahe erineva kliendiga. Viimast olukorda reguleerib lõike 12 teine lause, mille kohaselt korteriomanik võib olla vee-ettevõtja kliendiks ka juhul, kui on võimalik tema veevärgi ja kanalisatsiooni ühendamine ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga käesoleva seaduse nõuetele vastava liitumispunkti kaudu.

Paragrahv 25. Ohtlike ainete ja muude saasteainete juhtimine ühiskanalisatsiooni

Lõike 1 kohaselt ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete nimekirja kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Säte annab keskkonnaministrile volitusnormi kehtestada ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete nimekiri, mis on vajalik tingimata reguleerida ühiskanalisatsiooni toimimise kaitseks. Samas volitusnorm ei hõlma nimekirjas olevate ohtlike ainete piirnormide kehtestamist. Seda eelkõige seetõttu, et ühiskanalisatsiooni juhitava reovee kontsentratsioonid sõltuvad konkreetse piirkonna reoveepuhasti tüübist, suurusest ja vooluhulkadest. Sellest tulenevalt ühtsete üleriigiliste piirnormide kehtestamine ei ole põhjendatud, kuna asjakohase piirnormi saab määrata vaid konkreetse piirkonna olusid ja puhasti eripära arvestades.

Lõige 2 reguleerib olukordasid, kus tarbija poolt ärajuhitud reo- või sademevesi sisaldab üle lubatud piirnormi saasteaineid, sealhulgas ohtlikke aineid või muud reostusnäitajad nagu pH ei vasta kehtestatud normidele. Sel juhul on tarbija kohustatud enne reo- ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimist kasutama eelpuhastust või võtma kasutusele muid meetmeid reo- ja sademevee nõuetele vastavaks viimiseks. Muudeks meetmeteks on nii tehnoloogilised uuendused kui ka tootmises mõne ohtliku aine asendamine keskkonnasõbralikuma ainega. Eelpuhasti rajamise kohustus ei rakendu juhul, kui vee-ettevõtja ja tarbija on omavahelises teenuslepingus leppinud kokku leebemates piirnormides, kui on ette nähtud kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas. Oluline on siinkohal rõhutada, et vee-ettevõtja ja tarbija võivad omavahel kokku leppida leebemates normides kui on kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga, kuid vastavalt sama paragrahvi lõikele 3 on vee-ettevõtja kohustatud tarbijalt vastu võtma sellist reo- ja sademevett, mille piirnormid vastavad kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas kehtestatud. Seega kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga kehtestatakse tarbijale maksimaalsed nõuded, kuid vee-ettevõtja ja tarbija omavahelises lepingus võib kehtestatud norme leevendada poolte kokkuleppel. Rangemate nõuete kehtestamine ei ole lubatud.

Lõike 3 kohaselt tarbija, kes kasutab oma tegevuses aineid, mida loetakse vastavalt käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt ohtlikeks ja mis juhitakse ühiskanalisatsiooni, peab esitama vee-ettevõtjale ja Keskkonnaametile kirjaliku teabe ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete heidete koguste ja kontsentratsioonide kohta üks kord aastas või vee-ettevõtja nõudmisel vastava teate saamisel. Sättes toodud informeerimiskohustus on vajalik, et tagada ohtlike ainete kasutamisest ja nende veekeskonda jõudmisest usaldusväärne informatsioon. Keskkonnaametile antav informatsioon võimaldab rakendada sobivaid meetmeid ja veekeskonnakaitse abinõusid. Vee-ettevõtja saab parema ülevaate oma tarbijate reoveest ja oskab paremini kavandada meetmeid reovee efektiivsemaks puhastamiseks.

Lõikega 4 täpsustatakse, et juhul kui tarbija võtab oma tegevusalas või tehnoloogias kasutusele uue ohtliku aine käesoleva paragrahvi lõike 1 tähenduses, mis võib sattuda ühiskanalisatsiooni, on ta kohustatud sellest viivitamata kirjalikult teavitama vee-ettevõtjat ja Keskkonnaametit. Eelnimetatud teavitamiskohustus puudutab neid ohtlikke aineid, mille tarbija võtab kasutusele peale seda kui lõikes 3 nimetatud teavitamiskohustus on juba täidetud. Selle sätte eesmärk on informeerida ohtlike ainete voogudest koheselt nii Keskkonnaametit kui ka vee-ettevõtjat, et olla kursis võimalike ohtlike ainete voogude muutustega ning osata koheselt võtta kasutusele vajalikke abinõusid.

Paragrahv 26. Joogivee kvaliteedi ja ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee reostatuse kontroll

Lõike 1 kohaselt joogivee kvaliteeti kontrollitakse veeseaduse § 13 lõike 2 alusel. Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid on kehtestatud sotsiaalministri 31.07.2001. a määrusega nr 82 „Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid“.

Lõike 2 kohaselt ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee reostatust kontrollitakse vee-ettevõtja ja tarbija vahel määratud liitumispunktis seaduses sätestatu alusel. Kui kontrollproovi võtmine liitumispunktist ei ole võimalik, võetakse proov lähimast kontrollkaevust. Oluline on siinkohal rõhutada, et vee-ettevõtja vastutab nõuetekohase teenuse osutamise eest alates

liitumispunktist, see tähendab et vee-ettevõtja vastutab reo- ja sademevee nõuetekohase ärajuhtimise eest liitumispunktist kuni reovee- või sademeveepuhastini ning vee puhastamise eest nõutud saasteainete piirväärtusteni. Kui tarbija kanalisatsioon lekib ning põhjustab sellest tulenevalt reostust, on vastutajaks tarbija.

Lõike 3 kohaselt ühiskanalisatsiooni juhitud reo- ja sademevesi peab vastama kehtestatud ohtlike ainete ja muude saasteainete piirnormidele igal ajahetkel. Kui kasvõi üks punktproov ei vasta kehtestatud piirnormidele ja põhjustab seeläbi reoveepuhastusprotsessi häireid või kahjustab ühiskanalisatsiooni toimimist, võib vee-ettevõtja nõuda kahju hüvitamist võlaõigusseaduse alusel. Ühiskanalisatsiooni juhitava saasteainete piirnormide tähendus seisneb eelkõige selles, et kaitsta ühiskanalisatsioonisüsteemi toimist ning välistada suuremate reostuskoormuste tõttu põhjustatud häireid reovee puhastusprotsessis. Seega on oluline tagada, et ühiskanalisatsiooni juhitud vesi vastaks kehtestatud nõuetele igal ajahetkel, sest ka lühiajalised üksikud löökkkoormused võivad tähendada reovee puhastusprotsessis häireid ning halvemal juhul puhastusprotsessi seiskumist.

Lõike 4 kohaselt reo- ja sademevee juhtimisel ühiskanalisatsiooni määrab kontrollitavate saasteainete loetelu vee-ettevõtja, kuna vee-ettevõtja on kõige paremini kursis kliendi reoveest põhjustatud võimalike ohtudega reovee puhastusprotsessis.

Lõige 5 sätestab proovivõtja kvalifikatsiooninõuded, et tagada võetud proovide usaldusväärsus. Sätte kohaselt tarbija poolt ühiskanalisatsiooni juhitava vee kontrolli eesmärgil võetavaid proove võib võtta vaid veeseaduse alusel atesteeritud isik ning proove tuleb analüüsida akrediteeritud laboratuurimites.

Lõige 6 annab vee-ettevõtjale ja Keskkonnaametile õiguse reostuse iseloomu ja saasteainete loetelu selgitamiseks tutvuda tarbija tootmises kasutatavate materjalide, ainete ja tehnoloogiaga, tarbija veevärgi ja kanalisatsiooniga ning lokaalsete puhastusseadmetega. Eelkõige on see vajalik sobivate saasteainete seiresse lisamiseks, et tagada konkreetse tarbija reoveest piisavalt täpne ülevaade ning et osata rakendada vajalikke meetmeid võimaliku reostuse vältimiseks.

Lõige 7 võimaldab vee-ettevõtjal võtta tarbija liitumispunktist reo- ja sademevee kontrollproovi, teavitamata tarbijat proovi võtmise ajast. Tarbija teavitamata jätmine on võimalik vaid juhul, kui vee-ettevõtja tagab proovivõtmise ja –analüüsimise kolmanda erapooletu osapoole poolt või proovivõtmise juurde on kutsutud erapooletu kohaliku omavalitsuse üksuse esindaja, kes kinnitab oma kohalolekut allkirjaga proovivõtuprotokollis. Säte on vajalik võimalikult objektiivsete proovitulemuste saamiseks, mis iseloomustavad tarbija vett konkreetsel ajahetkel ning väldib võimalikke manipulatsioone vooluhulkade ja tootmistsüklite muutmisega.

Lõike 8 kohaselt tuleb koostada reo- ja sademevee proovivõtuprotokoll veeseaduse § 12¹ lõike 3 alusel kehtestatud keskkonnaministri 06.05.2002. a määruses nr 30 „Proovivõtumeetodid“ sätestatud nõuete kohaselt.

Paragrahv 27. Ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee nõuetele vastavuse hindamine

Lõike 1 kohaselt ühiskanalisatsiooni juhitud reo- ja sademevesi loetakse ajutiselt nõuetele mittevastavaks, kui võetud punktproovi ohtlike ainete või muude saasteainete sisaldus ületab

ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga kehtestatud piirnorme. Säte käsitleb ajutiselt nõuetele mittevastavat ühiskanalisatsiooni juhivat reo- ja sademevett. See tähendab, et piisab ühest punktproovist, mille tulemusena on tuvastatud saasteainete piirnormide ületus ühiskanalisatsiooni juhivas vees. Vastav punktproov iseloomustab sademevee või reovee koostist konkreetsel ajahetkel, mistõttu ei ole võimalik ühe punktproovi alusel lugeda tarbija poolt ühiskanalisatsiooni juhivat vesi püsivalt nõuetele mittevastavaks.

Lõige 2 täpsustab, et kuna tarbijal ja vee-ettevõtjal on võimalik omavahelises teenuse osutamise lepingus kokku leppida leebemates saasteainete piirväärtuses kui on kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas, tuleb ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee nõuetele vastavuse hindamiseks lähtuda leebemate normide kehtestamisel omavahelises teenuslepingus määratud piirnormidest.

Lõige 3 defineerib püsivalt nõuetele mittevastava ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee. Sätte kohaselt ühiskanalisatsiooni juhivat reo- ja sademevesi loetakse nõuetele mittevastavaks, kui vähemalt kolmes ajas keskmistatud proovis uuritava aine sisaldus ületab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga kehtestatud piirnorme. Nimetatud ajas keskmistatud proovid peavad olema võetud mitte sagedamini kui kahepäevase vahega ning mitte harvem kui ühe kuu jooksul. Püsivalt nõuetele mittevastava ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee hindamiseks on kehtestatud detailsemad nõuded, kuna võetud proovid peaksid iseloomustama tarbija poolt ühiskanalisatsiooni juhitava reo- või sademevee saasteainete sisaldust pikema ajaperioodi jooksul. Et kirjeldada vett pikema ajaperioodi vältel, ei piisa üksikutest punktproovidest, mis iseloomustavad üldreeglina vett vaid konkreetsel proovivõtmise ajahetkel. Püsivalt nõuetele mittevastavuse tuvastamiseks peab olema kogutud vähemalt kolme erineva päeva ajas keskmistatud proovid ning need peavad olema võetud vähemalt kahepäevase vahega, kuid mitte harvem kui ühe kuu jooksul.

Lõige 4 defineerib ajas keskmistatud proovi käesoleva seaduse tähenduses. Kuna veeseaduse kohaselt loetakse ajas keskmistatud prooviks üldjuhul 24-tunni proovid, siis käesoleva seaduse tähenduses piisab keskmistatud proovi saamiseks viie tunni jooksul kogutud viiest punktproovist, kusjuures igas tunnis peab olema võetud vähemalt üks punktproov.

Lõige 5 kehtestab lõikes 4 sätestatud ajas keskmistatud proovi võtmisele erandid pH, lenduvate ühendite ning ohtlike ainete osas. Erand on vajalik, kuna eelnimetatud reostusnäitajate ja ainete osas ei ole võimalik tehnilistel põhjustel ajas keskmistatud proovi võtmist rakendada kas nende ebapüsivuse või olemuse (nt pH) tõttu. Lenduvate ühendite ja ohtlike ainete keskmine sisaldus leitakse kolme punktproovi tulemuse aritmeetilise keskmisena, arvestades lõikes 3 sätestatud proovide võtmise sagedust ehk proovid peavad olema võetud mitte sagedamini kui kahepäevase vahega ning mitte harvem kui ühe kuu jooksul. pH loetakse nõuetele mittevastavaks kui kolmest proovist vähemalt kahe proovi tulemused ei vasta nõuetele, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud proovide võtmise sagedust.

Lõige 6 täpsustab, et lõikes 4 nimetatut ei pea kohaldama, kui kasutatakse muid proovivõtumeetodeid, mis tagavad keskmistatud proovi tulemuse jälgitaval viisil ning mille tulemus on võrreldav käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatuga. Säte on vajalik, kuna turul on erinevaid ajas keskmistatud automaatproovivõtuseadmeid, mis tagavad usaldusväärse keskmistatud proovitulemuse. Seega võib liitumispunktis kasutada reo- ja sademevee saasteainete kontrollimiseks ka automaatproovivõtuseadmeid, mis koguvad 24-tunnise proovi. Seejuures tuleb tagada kasutatava seadme usaldusväärsus ja kontrollitavus. Sel juhul loetakse saadud automaatproovivõtja tulemus võrdseks lõikes 4 nimetatud punktproovide tulemusega.

Paragrahv 28. Müüdava joogivee ja ärajuhitava reo- ja sademevee koguse arvestus

Lõike 1 järgi ühisveevärgist tarbijale müüdav joogivesi peab olema mõõdetud tarbija veevärgile vee-ettevõtja paigaldatud veearvesti abil. Veearvesti peab olema taadeldud mõõteseaduse ja selle alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri 20.09.2016. a määruse nr 57 „Kohustuslikule metrooloogilisele kontrollile kuuluvate mõõtevahendite nimistu, mõõtevahendite olulised ja erinõuded, sealhulgas täpsusnõuded, ning mõõtevahendite taatluskehtivusajad“ lisa 1 alusel.

Lõige 2 määrab alused ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ning purgimisteenuse osutamisel reovee koguste arvestamiseks. Ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ning purgimisteenuse reovee kogust arvestatakse tarbitava joogivee mahu alusel või muu arvestusliku meetodika või reaalsete mõõtmistulemuste alusel, mis on vee-ettevõtja ja tarbija vahel kokku lepitud ning mis võimaldab kõige efektiivsemalt hinnata ühiskanalisatsiooni juhitava või purgitava reovee kogust. Kõige tavapärasem ja väikemate kuludega meetod ühiskanalisatsiooni juhitava reovee koguse hindamiseks on võrdsustada reovee kogus tarbitud joogivee kogusega. Arvestades aga vee-ettevõtja tarbijate erisusi, esineb kindlasti olukordi, kus selle meetodi kasutamine ei ole õigustatud ning paneks tarbija ebavõrdsesse olukorda. Näiteks juhul, kui tarbijaks on joogitootja, kes kasutab joogivett tootmiseks. Sel juhul ühiskanalisatsiooni juhitavat reovett ei ole õiglane võrdsustada tarbitud joogivee kogusega. Sellisteks erandjuhtudeks tuleb kasutada kas poolte vahel kokku lepitud meetodikat või kasutada reovee koguste mõõtmiseks spetsiaalseid seadmeid. Viimane on kindlasti kõige keerulisem ja kallihinnalisem viis, kuid teatud olukordades siiski õigustatud. Samas tuleb tähelepanu juhtida asjaolule, et reovee mõõtmiseks kasutatavate seadmete kohta ei kehti mõõteseaduse kohane taatlemiskohustus erinevalt puhta joogivee veearvestitest.

Lõige 3 sätestab sademevee koguse arvestamise alused. Sätte kohaselt ühiskanalisatsiooni juhitava sademevee mahu arvestamisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu kinnitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas sätestatud meetodikast, arvestades kinnisasja kõvakattega pindala osakaalu või muud asjakohast näitajat. Sademevee koguse määramise meetodika kehtestamine on seaduse eelnõu kohaselt kohaliku omavalitsuse pädevuses, kellel on kõige parem ülevaade piirkonna kõvakattega pindade osakaalust ja selle rakendamise võimalustest sademevee koguse arvestamiseks. Säte käsitleb sademevee juhtimist nii ühisvoolsesse kui ka lahkvoolsesse kanalisatsiooni.

Lõige 4 täpsustab, et lõikes 3 nimetatud meetodika koostamise kohustust ei ole juhul, kui piirkonnas rakendatakse sademevee ärajuhtimisele vaid abonenttasu. Kui piirkonnas rakendatakse sademevee ärajuhtimisele ja puhastamisele vaid kindlat abonenttasu, ei ole sademevee koguse arvestamise meetodika koostamine asjakohane. Sel juhul piirkonna tarbijad maksavad sademevee ärajuhtimise ja puhastamise eest solidaarselt arvestamata sademevee koguseid tarbija põhiselt.

Paragrahv 29. Piirnormi ületava reostuse eest tasu võtmise alused

Lõige 1 täpsustab piirnormi ületava reostuse tasu võtmise alused olukorras, kus reo- või sademevesi on ajutiselt nõuetele mittevastav. Kui ühiskanalisatsiooni juhitud reo- või sademevesi on ajutiselt nõuetele mittevastav, on vee-ettevõtjal õigus võtta tarbijalt piirnormi ületava reostuse tasu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas sätestatud korras. Piirnormi ületava reostuse tasu võtmise alused ei ole seotud niivõrd vee-ettevõtjatele tekitatud

kahju hüvitamisega, mida saab vee-ettevõtja eraldiseisvana nõuda võlaõigusseadusest lähtuvalt, vaid eelkõige tarbijat distsiplineeriv teenuse hinnale lisanduv tasu lepinguliste kohustuste rikkumise eest. Nimetatud piinormi ületava reostuse tasu võtmise alused kehtestab kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu oma ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga.

Lõige 2 täpsustab piinormi ületava reostuse tasu võtmise alused olukorras, kus ühiskanalisatsiooni juhitud reo- või sademevesi on püsivalt nõuetele mittevastav. Sel juhul on vee-ettevõtjal õigus võtta tarbijalt piinormi ületava reostuse tasu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas sätestatud korras ning täiendavalt lõpetada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamine sellele tarbijale. Kui tarbija ei suuda lepingulisi kohustusi järjepidevalt täita, on tarbijal vajalik teenuse kasutamise jätkamiseks võtta omalt poolt kasutusele täiendavaid meetmeid nagu eelpuhasti rajamine või tootmisprotsessis kasutatavate ohtlike ainete väljavahetamine keskkonnasõbralikumate ainetega.

Lõige 3 täpsustab teenuse lõpetamise aluseid olukorras, kus tarbija poolt ühiskanalisatsiooni juhitud reo- või sademevesi on püsivalt nõuetele mittevastav. Kuna reo- ja sademevee teenuse lõpetamine ei ole keskkonnakaitselistel põhjustel võimalik lõpetada sarnaselt muudele kommunikatsiooniteenustele, on lõpetamise alused sätestatud eraldi paragrahvis.

Paragrahv 30. Ühiskanalisatsiooni kasutamise nõuded ja piirangud

Lõige 1 määrab ära ühiskanalisatsiooni kasutamise piirid ning sätestab ainete loetelu, mida ühiskanalisatsiooni juhtida ei tohi. Ühiskanalisatsiooni on keelatud juhtida ravimeid, ummistust põhjustavaid tahkeid osiseid või piinormi ületavas kontsentratsioonis happeid, aluseid, rasvu, õlisid, fenole ning muid kemikaale ja aineid, mis kahjustavad või pärsivad ühiskanalisatsiooni või reoveepuhasti toimimist. Sättes toodud loetelu on lahtine, kuid põhiprintsiibi kohaselt on keelatud ühiskanalisatsiooni juhtida selliseid aineid, mis kahjustavad või pärsivad ühiskanalisatsiooni või reoveepuhasti toimimist.

Lõige 2 sätestab vee-ettevõtja õiguse nõuda ühiskanalisatsiooni keelatud ainete juhtimise eest piinormi ületava reostuse tasu käesoleva seaduse § 29 tähenduses ja nõuda kahju hüvitamist võlaõigusseaduses sätestatud korras. Seega kui vee-ettevõtja tuvastab keelatud ainete ühiskanalisatsiooni juhtimise, saab vee-ettevõtja tarbijalt nõuda piinormi ületava reostuse tasu, mille arvestamise alused on sätestatud kohaliku omavalitsuse volikogu poolt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga. Lisaks eelnimetatud tasule on vee-ettevõtjal võimalik nõuda kahju tekkimise korral ka kahju hüvitamist võlaõigusseaduses sätestatu alusel.

Paragrahv 31. Nõuetele mittevastava reovee ühiskanalisatsiooni juhtimise korral ühiskanalisatsiooni teenuse osutamise lõpetamise alused

Lõige 1 annab vee-ettevõtjale õiguse lõpetada ühiskanalisatsiooni teenuse osutamine tarbijale, kui tarbija ühiskanalisatsiooni juhitud reo- või sademevesi on püsivalt nõuetele mittevastav käesoleva seaduse tähenduses.

Lõige 2 seab vee-ettevõtjale piirangud lepingu ülesütlemiseks. Sätte kohaselt vee-ettevõtja ei või teenuslepingut ühepoolselt üles öelda enne, kui tarbijale on antud vähemalt 6-kuuline tähtaeg oma tootmise ümberkujundamiseks või tootmisprotsessi muutmiseks. Selleks saadab vee-ettevõtja vastavasisulise teate koos tarbija liitumispunktist või kontrollkaevust võetud proovide analüüsitulemustega tarbijale ja Keskkonnaametile. Kuuekuuline tähtaeg hakkab kulgema vastavasisulise teate tarbijale kättetoimetamisest alates. Sätte kohaselt peab vee-

ettevõtja enne teenuse ülesütlemit tarbijat teavitama ning andma talle mõistliku tähtaja oma tootmise ümberkujundamiseks ja reovee saastainete sisalduse lepinguga vastavusse viimiseks. Kuna reovee vastuvõtmise lepingu lõpetamine on otseselt seotud võimaliku keskkonnariskiga, mille kohaselt reovesi võib jõuda puhastamata kujul keskkonda, on Keskkonnaameti kaasamine lepingu ülesütleamise protsessi hädavajalik, kuna just Keskkonnaamet on pädevaks asutuseks, kes väljastab reovee puhastamise ja heitvee keskkonda juhtimisega seotud keskkonnakaitsealused ning seab vajalikke keskkonnakaitseabinõusid.

Lõike 3 kohaselt on tarbija kohustatud ühe kuu jooksul pärast lõikes 2 nimetatud vastavasisulise teate kättesaamisest alates esitama Keskkonnaametile märgukirja kavandatavate tegevuste kohta ning kolme kuu jooksul tegevuskava tootmise ümberkujundamise, tootmisprotsessi muutmise, eelpuhasti või tööstuspuhasti rajamise kohta. Kuna lepingule mittevastav tarbija tegevus kahjustab ka vee-ettevõtja reoveepuhastusprotsessi, eksisteerib oht mittenõuetekohase heitvee juhtimiseks keskkonda. Seetõttu on äärmisel oluline, et lepingus toodud nõuetele vastavus saavutatakse asjakohaste abinõudega võimalikult kiiresti. Selle tagamiseks kaasatakse protsessi Keskkonnaamet, kes hindab tarbija kavandatavate meetmete asjakohasust ning tegevuskava sobivust.

Lõige 4 täpsustab lõikes 3 nimetatud tegevuskava sisu. Sätte kohaselt peab tegevuskava sisaldama vähemalt alternatiivide analüüsi, eelistatud variandi põhjendusi ning eelistatud variandi elluviimise tegevuskava koos ajakavaga. Alternatiivide analüüs peab olema esitatud sellise detailsusastmega, mille alusel on Keskkonnaametil võimalik veenduda parima lahenduse valikus.

Lõike 5 kohaselt Keskkonnaamet hindab lõikes 3 nimetatud tegevuskava asjakohasust ning kooskõlastab tegevuskava 30 päeva jooksul selle sobivuse korral või tagastab kooskõlastamata kujul paranduste sisseviimiseks ning määrab uue tähtaja parandatud tegevuskava esitamiseks. Keskkonnaamet jälgib kooskõlastatud tegevuskava kohaste meetmete elluviimise ajakohasust ning teeb vajaduse korral meetmete elluviimise ajaks vee-ettevõtja veeloa muudatuse. Veeloa muudatus on vajalik, kui tarbija reoveest tingituna puudub vee-ettevõtjal võimalus täita veeloa nõudeid. Vee-ettevõtja veeloa muutmisel tuleb Keskkonnaametil eelkõige arvestada tarbija tegevusest tingitud nõuete mittetäitmise ulatust ja teenuslepingu ülesütleamise alustest tulenevat regulatsiooni, mistõttu eksisteerib kõrgendatud risk, et vee-ettevõtja reoveepuhasti ei pruugi täita heitveele kehtestatud nõudeid.

Lõige 6 annab põhjendatud juhul lõikes 2 nimetatud 6-kuulisest tähtajast pikema tähtaja tarbijapoolsete abinõude rakendamiseks sõltuvalt tegevuskavas kajastatud meetmete mahukusest ja tarbijast mittesõltuvatest asjaoludest. Keskkonnaamet võib pikendada lõikes 2 nimetatud tähtaega kuni meetmete elluviimiseni, kuid mitte kauemaks kui kaheks kalendriaastaks alates vee-ettevõtja vastavasisulise teate kättesaamisest alates.

Lõike 7 kohaselt tähtaja arvestus peatub ajaks, mil tegevuskavas kajastatud meetmete elluviimine on takistatud meetmete elluviijast sõltumatutel põhjustel. Eelkõige on tegemist ettenägematute takistustega, mis on seotud näiteks kohustuslike lubade (nii ehitus- kui keskkonnakaitsealused) väljastamise viivitustega või uue puhasti rajamisel keskkonnamõju hindamise tulemuste vaidlustamisega.

Lõike 8 kohaselt tarbijale, kes ei täida tegevuskava Keskkonnaametiga kooskõlastatud ajakava kohaselt, rakenduvad ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni ebaseadusliku kasutamise sätted, sealhulgas karistusseadustikus sätestatud karistused ebaseadusliku ühisveevärgi ja –

kanalisatsiooni teenuse tarbimise eest.

Paragrahv 32. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuslepingu täitmise peatamine ja teenuslepingu ülesütlemine

Lõige 1 nimetab teenuslepingu lõpetamise alused. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuslepingu võib üles öelda kui:

- 1) tarbija on vahetunud;
- 2) kohaldatakse käesoleva seaduse §-s 31 sätestatud;
- 3) muutuvad ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kasutamise tingimused tarbija tegevuse tõttu;
- 4) ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse tarbimine peatub tarbija soovil pikemaks ajaks kui kaheks aastaks;
- 5) tarbija on lepingust tulenevat kohustust oluliselt rikkunud ega ole rikkumist vee-ettevõtja antud mõistliku aja jooksul heastanud;
- 6) tarbija on kasutanud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust ebaseaduslikult või on tahtlikult või raske hooletuse tõttu kahjustanud veearvesti plomme või taatlusmargiseid.

Tegemist on ammendava loeteluga, muid lepingu ülesütlemise aluseid vee-ettevõtjale võimaldatud ei ole.

Lõikes 2 täpsustatakse, et seaduses sätestatud teenuslepingu ülesütlemise alused ei kehti juhul, kui tarbija ja vee-ettevõtja lepivad omavahel kokku teisiti. Sätte kohaselt võivad vee-ettevõtja ja tarbija kokku leppida, et seaduses sätestatud mõni lepingu lõpetamise alus ei kohaldu, näiteks võivad pooled kokku leppida, et isegi kui tarbija soovil peatatakse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamine pikemaks ajaks kui 2 aastat, ei too see kaasa lepingu lõpetamise. Keelatud on kokku leppida tarbijale ebasoodsamates tingimustel kui on sätestatud eelnõukohase seadusega. Seega ei saa teenuslepinguga luua täiendavaid lepingu ülesütlemise aluseid, kui on sätestatud eelnõukohase seadusega.

Lõike 3 kohaselt peab vee-ettevõtja teenuslepingu ülesütlemisest vähemalt 30 päeva ette teatama. Teates nimetatakse lepingu ülesütlemise alus ning lepingu lõppemise kuupäev.

Lõikes 4 on sätestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse peatamise alused. Sätte kohaselt võib vee-ettevõtja ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuslepingu täitmise peatada, kui tarbija veevõrk ja kanalisatsioon ei vasta käesoleva seaduse 7. peatükis sätestatud ja mittevastavust ei ole vee-ettevõtja poolt antud mõistliku tähtaja jooksul kõrvaldatud või tarbijal on vee-ettevõtjale tasumata vähemalt kahe kuu arved.

Lõige 5 täpsustab, et enne teenuslepingu täitmise peatamist edastatakse tarbijale tarbimiskoha aadressil või lepingus nimetatud aadressile asjakohane teade. Teates nimetatakse teenuslepingu täitmise peatamise põhjus, kavandatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise peatamise aeg ning tarbija õigusi ja vaidluste lahendamise võimalusi käsitlev teave.

Lõike 6 kohaselt teenuslepingu ülesütlemise või peatamise korral tuleb kohalikul omavalitsuse üksusel füüsilisele isikule tagada elamiseks vajaliku joogivee kättesaadavus muul viisil, nt võib minimaalse vee koguse tagada veetsisterniga.

Lõike 7 kohaselt võib tarbija ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuslepingu üles öelda, kui ta on sellest vee-ettevõtjale vähemalt 30 päeva ette teatanud ning tarbija alternatiivne joogiveevarustuse ja reovee kokkukogumise süsteem vastab veeseaduses sätestatud nõuetele.

Paragrahv 33. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse ebaseaduslik kasutamine

Lõige 1 defineerib ebaseadusliku ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kasutamise. Eelnõukohase seaduse alusel loetakse ühisveevärgist vee võtmine ja ühiskanalisatsiooni abil reo- ja sademevee ärajuhtimine ebaseaduslikuks, kui selleks puudub õiguslik alus või kui tegu on järgmiste rikkumistega:

- 1) puudub vee-ettevõtjaga vastav teenusleping;
- 2) torustikule, sulguritele, tuletõrjesüsteemile ning vee- või reoveemõõdusõlmele vee-ettevõtja pandud plommid on eemaldatud või rikutud, välja arvatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni eeskirjaga lubatud eemaldamised;
- 3) vee- või reoveearvesti taatlusmärgis on eemaldatud või rikutud;
- 4) tarbija veevärgile on enne veearvestit monteeritud veevõttu võimaldav ühendus;
- 5) toimub vee-ettevõtja loata reovee puhastamine;
- 6) näitusid on moonutatud;
- 7) toimub muu tegevus, mis on suunatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse tarbimisele selle eest kehtestatud hinda maksmata.

Tegemist on lahtise loeteluga, mistõttu tuleb muude tegevuste korral kaaluda ebaseadusliku kasutamise hindamiseks eelkõige asjaolu, kas selleks puudus õiguslik alus või kas tegu oli suunatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse tarbimisele selle eest kehtestatud hinda maksmata.

Lõige 2 täpsustab ebaseadusliku ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse tarbimise käsitlust juhul, kui tarbijal puudub vastav teenusleping. Olukorras, kus tarbijal puudub kehtiv ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse leping ei loeta tarbimist ebaseaduslikuks juhul, kui:

- 1) vee-ettevõtja esitab tarbitud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse eest tarbijale regulaarselt arveid ning tarbija on arved õigeaegselt tasunud;
- 2) tarbija tasub tarbitud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse eest vähemalt üks kord kvartalis, kui arveid ei ole esitatud.

Lõike 3 kohaselt ebaseaduslik ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kasutaja hüvitab vee-ettevõtjale ebaseaduslikult kasutatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse maksumuse, ebaseadusliku kasutamisega tekitatud kahju ning vee-ettevõtja poolt tehtud mõistlikud kulutused.

Lõige 4 annab keskkonnaministrile volitusnormi ebaseaduslikult kasutatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse mahu ning ebaseaduslikult kasutatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni maksumuse määramise korra kehtestamiseks määrusega.

Paragrahv 34. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamine üldistes huvides

Lõike 1 kohaselt ühisveevärgil asuvatest tuletõrjehüdrantidest tulekustutusvee võtmist reguleeritakse vee-ettevõtja ja Päästeameti vahel sõlmitud teenuse osutamise lepinguga, kus sätestatakse muuhulgas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kasutamise kord ja selle eest makstav tasu. Teenuse eest makstav tasu peab üldreeglina vastavama vee-ettevõtja kulutustele, kuid teenuse kasutamise kord on seaduseelnõu kohaselt jäetud poolte otsustada.

Lõike 2 alusel avalikelt teedelt, tänavatelt ja väljakutelt ühiskanalisatsiooni abil sademevee ärajuhtimiseks ning puhastamiseks sõlmib maa omanik või valdaja vee-ettevõtjaga sellekohase teenuse osutamise lepingu, kus sätestatakse muuhulgas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse

osutamise kord ja selle eest makstav tasu. Teenuse eest makstav tasu peab vastavama vee-ettevõtja kulutustele.

Lõige 3 on lõigete 1 ja 2 erisätteks, mille kohaselt juhul kui lõigetes 1 ja 2 nimetatud lepingutega, mille üheks pooleks on Päästeamet või kohalik omavalitsus, vee-ettevõtjale määratud tasu ei taga selle teenuse osutamiseks vajalikke kulusid täies ulatuses, kajastatakse lepingutega katmata kulud proportsionaalselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnas. Siinkohal on oluline rõhutada, et teenuse eest määratud hinda maksmata on võimalik teenust osutada vaid juhul, kui teenuse esemeks on tulekustutusvee kasutamine ja lepingupooleks Päästeamet või kui teenuse esemeks on sademevee avalikest kohtades ärajuhtimine ja puhastamine ning lepingupooleks on kohalik omavalitsusüksus. Ainult eelnimetatud juhtudel on võimalik katta osaliselt kulud solidaarselt piirkonna kõigi elanike ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna arvelt. Eelkõige puudutab see olukordi, kus kohalikul omavalitsuse puuduvad piisavad rahalised vahendid avalikest kohtades sademevee ärajuhtimise teenuse eest tasumiseks, sel juhul lülitub maksmata osa teenuse kulust piirkonna elanike veehinda.

Lõike 4 kohaselt on üldistes huvides õiglase ja kohese hüvituse eest kohaliku omavalitsuse üksusel õigus teostada sundvaldust või –võõrandamist kinnisasja sundvõõrandamise seaduses sätestatu alusel sellise ehitise kasutamiseks või omandamiseks, mis on vajalik ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni häireteta töö tagamiseks ja arenguks.

Lõike 5 kohaselt kinnisasja omanik, kelle maal paikneb ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajalik ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni süsteem, kuid mille talumiseks ei ole seatud sundvaldust ega piiratud asjaõigust vee-ettevõtja kasuks ja millele ei laiene ka seadusest tulenev talumiskohustus, on kohustatud seadma vee-ettevõtja kasuks piiratud asjaõiguse. Säte on vajalik tagamaks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemi kaudu teenuse osutamise järjepidevus, sõltumata võimalikest omandivaidlustest, mis võivad kergesti tekkida arendustegevuste tulemusena omandatud ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide kasutamisel.

Paragrahv 35. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hooldamine ja kontroll

Vee-ettevõtja peab oma tegevuspiirkonnas tagama ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni toimimise ja korrashoiu vastavalt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjale ning kohaliku omavalitsuse üksuse ja vee-ettevõtja vahel sõlmitud halduslepingule. Üldjuhul vastutab vee-ettevõtja ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni tervikliku toimimise eest kogu tema tegevuspiirkonnas. Seetõttu on eelnõukohase seadusega eeldatud, et ühte tegevuspiirkonda määratakse kohaliku omavalitsuse volikogu poolt vaid üks vee-ettevõtja, mis tagab selge ja läbipaistava vastutuse nõuetekohase teenuse osutamise eest.

Paragrahv 36. Purgimisteenuse osutamise kohustus

Lõike 1 kohaselt tarbijale, välja arvatud tööstus- ja tootmisettevõtte, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti või rohkem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooni teenusega ühiskanalisatsiooni puudumise tõttu, on vee-ettevõtja kohustatud korraldama purgimisteenust tarbija nõudmisel. Säte on vajalik seetõttu, et üle 2000 ie reoveekogumisaladel on Eesti võtnud kohustuse välja ehitada ühiskanalisatsioon Euroopa Nõukogu asulareovee puhastamise direktiivi 91/271/EMÜ alusel, mis on üle võetud Eesti õigusesse veeseadusega. Seega üle 2000 ie reoveekogumisalade

elanikel on õigustatud ootus saada teenust ühiskanalisatsiooni kaudu. Reaalsuses leidub aga kohti, kus ühiskanalisatsioon on siiski välja ehitamata kas tehnilistel põhjustel või omavalitsus on jätnud muul põhjusel (nt rahalised raskused) seadusest tuleneva kohustuse täitmata. Seetõttu ei saa seada neid inimesi kehvemasse olukorda, kellele ühiskanalisatsiooni ei ole välja ehitatud ja kes peavad kasutama kogumismahuteid, sest üle 2000 ie reoveekogumisalal on omapuhasti kasutamine keelatud. Eelnevast tulenevalt kohustab säte korraldama vee-ettevõtjal vastavat puhastamisteenust ühiskanalisatsiooni (reovee kokkukogumise ja puhastamise) teenuse hinnaga.

Lõike 2 kohaselt lõikes 1 nimetatud isikutelt toimub reovee puhastamine vee-ettevõtja ja tarbija vahelise lepingu alusel.

Lõige 3 täpsustab, et reovee kogumismahuti paigaldamise kohustus lasub tarbijal ning see peab olema veekindel ja sellise mahutavusega, mis võimaldab kokku koguda vähemalt kahe nädala jooksul tekkiva reovee.

Lõike 4 kohaselt lasub reovee kogumismahuti nõuetele vastavuse tagamise kohustus reovee kogumismahuti omanikul. Säte on analoogiline tarbija veevärgi ja kanalisatsiooniga, mille korrahoiu eest vastutab samuti kinnisasja omanik. Vee-ettevõtja vastutus lasub ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemil.

Lõike 5 kohaselt reovee kogumismahuti asukoht peab olema puhastamisteenust osutavale autole ligipääsetav. Seega ei ole mõeldav kogumismahuti paigutamine kinnistul kohta, kus veoautol puudub sellele piisav ligipääsu võimalus.

Lõike 6 kohaselt lõikes 1 nimetatud isikul on õigus saada ühiskanalisatsiooni teenuse hinnaga puhastamisteenust kaks korda ühes kalendrikuus. See väldib pakutava teenuse kuritarvitamist, kuna puhastamisteenusega kaasnevad kulud, mis ületavad ühiskanalisatsiooni teenuse hinda, lülitatakse vee-ettevõtja üldiste kulude hulka, mis väljenduvad solidaarselt piirkonna elanike ühiskanalisatsiooni teenuse hinnas.

6. peatükk

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind

1. jagu. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kujunemise alused

Paragrahv 37. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse eest võetavad tasud

Lõige 1 sätestab loetelu tasudest, mida vee-ettevõtja võib tarbijalt teenuse osutamise korral võtta. Sätte kohaselt võib vee-ettevõtja tarbijalt võtta osutatava teenuse korral:

- 1) tasu võetud vee eest;
- 2) tasu reovee ärajuhtimise eest;
- 3) tasu reovee puhastamise eest;
- 4) tasu sademevee ärajuhtimise eest;
- 5) tasu sademevee puhastamise eest;
- 6) abonenttasu.

Oluline on rõhutada, et vee-ettevõtja võib tasu võtta vaid osutatud teenuse eest. Näiteks juhul, kui vee-ettevõtja osutab tarbijale vaid joogivee teenust, võib ka tasu võtta vaid tarbitud joogivee mahu osas. Erandina on sätestatud abonenttasu võtmise alusel. Kuna abonenttasu võtmise õigus sõltub sellest, kas piirkonnas on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind kehtestatud vaid

tarbitud teenuse mahu põhiselt või lisandub hinnale ka abonenttasu. Abonenttasu kasutatakse valdavalt nendes piirkondades, kus tarbimine ei ole aastaringselt stabiilne, näiteks suvilapiirkondades, kuid ei ole välistatud selle kasutamine ka muudel juhtudel. Abonenttasu arvestamise korral on veeteenuse mahupõhine hind väiksem ja vastupidi, kui piirkonnas abonenttasu ei rakendata, on veeteenuse mahupõhine hind sellevõrra suurem.

Lõike 2 kohaselt isikule, kellele vee-ettevõtja on kohustatud korraldama puhastamisteenust § 36 tähenduses, rakendatakse puhastamisteenuse osutamisel sama kuupmeetripõhist tasu reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest, mis kehtib samas tegevuspiirkonnas ühiskanalisatsiooniga liitunud tarbijatele.

Lõike 3 kohaselt kui vee-ettevõtja tegevuspiirkonnas kehtib igakuine abonenttasu, rakendub abonenttasu ka § 36 lõikes 1 nimetatud isikule ehk tarbijatele, kellele vee-ettevõtja on kohustatud korraldama puhastamisteenust.

Lõike 4 kohaselt võib sademevee ärajuhtimise ja puhastamise tasu kajastuda vastavalt reovee ärajuhtimise ja puhastamise tasus, välja arvatud juhul kui isik kasutab vaid ühte eelnimetatud teenustest. Näiteks olukorras, kus isik soovib kasutada vaid sademevee ärajuhtimise ja puhastamise teenust olukorras, kus on käimas alles ehitustegevus ning ehitusaegse tegevuse käigus on vajalik ära juhtida pinnasevett, võib tarbijale osutatava sademevee teenuse eest võtta vaid sademevee teenuse tasu.

Lõige 5 võimaldab kehtestada reovee ärajuhtimise ja puhastamise tasu summaarse reovee ärajuhtimise ja puhastamise tasuna, kui vee-ettevõtja tegevuspiirkonnas puuduvad tarbijad, kes kasutavad vaid ühte eelnimetatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenustest ning puudub muu vajadus eraldiseisva puhastamistasu kehtestamiseks. Kuna üldreeglina osutab vee-ettevõtja tarbijatele nii reovee ärajuhtimise kui ka puhastamise teenust, ei ole nende kulude eristamine vajalik olukorras, kus piirkonnas puuduvad tarbijad, kes kasutavad vaid ühte nimetatud teenustest. Näiteks olukorras, kus tarbija juhib oma reovee oma torustikuga otse puhastile, oleks summaarse tasu kehtestamine välistatud, kuna sellelt tarbijalt on vee-ettevõtja õigustatud võtma vaid reovee puhastamise tasu. Tegemist on pigem erandlike olukordadega, kuid nendeks juhtudeks tuleb kehtestada eraldi nii reovee ärajuhtimise kui ka puhastamise tasu.

Lõige 6 täpsustab abonenttasu määramise põhimõtteid. Sätte kohaselt tuleb abonenttasu kehtestamise korral määrata abonenttasu iga vee liigi (joogivesi, reovesi ja sademevesi) kohta eraldi. Säte on vajalik õiglase teenuse hinna määramiseks, sest juhul kui isik kasutab vaid ühte pakutavatest teenustest, ei pea tarbija abonenttasu maksma kõigi teenuste osas vaid ainult nende teenuste osas, mille osas tarbijale vee-ettevõtja teenust osutab.

Lõige 7 selgitab tasu kujunemise aluseid. Nimelt tasu reo- ja sademevee puhastamise eest võib erineda sõltuvalt reo- ja sademevee saastatusest, mille aluseks on vee-ettevõtja poolt koostatud reostusgruppid. Mida reostatam on vesi, seda rohkem kulub selle puhastamiseks kemikaale ning tõuseb vee-ettevõtja risk puhastusprotsessi nõuetekohase juhtimise tagamiseks ja heitvee nõuetekohasuse saavutamiseks. Lahkvoolse sademevee kanalisatsiooni korral on eriti oluline, et sademevesi ei oleks reostunud, vastasel juhul eksisteerib oht et lahkvoolse sademeveekanalisatsiooni eelpuhastid ei ole võimelised vett nõuetekohaselt puhastama. Seetõttu on vee-ettevõtja õigustatud kehtestama reovee ja sademevee puhastamise teenuse hinnad reostusgruppide põhiselt.

Lõige 8 määrab ära reostusgruppide moodustamise alused. Reostusgruppide määramisel tuleb

Paragrahv 38. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kujunemise alused

Lõige 1 sätestab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kujunemise aluspõhimõtted. Sätte kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind kujundatakse selliselt, et vee-ettevõtjal oleks tagatud:

1) põhjendatud tegevuskulude katmine. Nende kulude hindamine toimub lõikes 3 nimetatud põhimõtete alusel. Nende kulude hulka kuulub nii personalikulu kui ka üldised vee-ettevõtja majandamiskulud. Põhjendatuse hindamisel võetakse arvesse nii vee-ettevõtja eelmise 12-kuuliste perioodide tegevuskulusid kui ka tuleviku kulude prognoosi. Veeteenuse hinna kooskõlastamisel peavad nii kohalik omavalitsus kui ka Konkurentsiamet lähtuma sellest, et hinda lülitatavad kulud peavad olema kuluefektiivsed ning põhjendatuks tuleb lugeda need tegevuskulud, mis võimaldavad säilitada vee-ettevõtja tegevuse jätkusuutlikkust ning teenuse nõutud kvaliteedi taset.

2) keskkonnanõuete täitmine. Eelkõige kuulub nende kulude hulka reovee kokkukogumise ja puhastamise kulu.

3) investeeringud olemasolevate ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide jätkusuutlikkuse tagamiseks, välja arvatud investeeringud, mis on saadud sihtfinantseerimisega. Siia kuulub näiteks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni süsteemide parendamise kulud, välistatud on abirahadega tehtud parenduste kajastamine kuluna. Investeeringute hinda lülitamine toimub läbi põhivara kulumini.

4) ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava kohaste investeeringute tegemine, välja arvatud investeeringud, mis on saadud sihtfinantseerimisega. Erisus punktiga 3 seisneb selles, et siin on peetus silmas uusi arendusi, mitte olemasolevate süsteemide rekonstrueerimist. Ka siit kuludes on välistatud sellised arenduskulud, mis on tehtud abirahade arvelt. Ilmselgelt ei kuulu siia alla ka liitumistasude arvelt kogutud kulud.

5) põhjendatud tulukus vee-ettevõtja poolt investeeritud kapitalilt. Vee-ettevõtja poolt investeeritud kapitali väärtuseks võetakse raamatupidamises kajastatud põhivara bilansiline väärtus, millele on lisatud käibekapital. Põhjendatud tulukuse arvestamise alused on sätestatud sama paragrahvi lõikes 9. Nimetatud põhjendatud tulukuse meetodika on kasutusel ka teistes võrgustikusektorites.

Lõige 2 sätestab, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna arvutamisel tuleb võtta aluseks viimase kolme kalendriaasta aritmeetiline keskmine müügikogus ning teadaolevad muutused tarbimises. Vajaduse korral teostatakse müügikoguse leidmiseks täiendav analüüs. Kui vee-ettevõtjal on teada kindel tarbimise muutus lähitulevikus, milleks võib olla nii täiendava piirkonna ühiskanalisatsiooniga liitmine või ka ühe kindla ettevõtte lisandumine, kelle kavandatavad mahud mõjutavad oluliselt seniseid tarbimismahtusid või mõne olulise tarbimismahuga ettevõtte tegevuse lõpetamine, siis tuleb neid muutusi arvestada koheselt tarbimismahu määramisel.

Lõige 3 täpsustab käesoleva paragrahvi lõikes 1 toodud, missugused kulud arvestatakse põhjendatud vee-ettevõtja tegevuskulude hulka. Sätte kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda lülitatavad kulud peavad olema põhjendatud, lähtuma kuluefektiivsusest ning võimaldama vee-ettevõtjale seadusega sätestatud ülesannete täitmise. Põhjendatud tegevuskulude hindamisel lähtutakse järgnevatest printsiipidest:

- 1) kulude dünaamika jälgimine ajas ja selle võrdlus tarbijahinnaindeksi dünaamikaga;
- 2) erinevate kulukomponentide põhjendatuse analüüs (sealhulgas ekspert hinnangud);
- 3) vee-ettevõtja kulude ning nende põhjal arvutatud statistiliste näitajate võrdlemine teiste sarnaste vee-ettevõtjate kuludega.

Lõige 4 täpsustab, missuguseid vee-ettevõtja kulusid veeteenuse hinda arvestada ei tohi. Sätte kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda ei lülitata:

- 1) ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu;
- 2) sponsoralust, kingitusi ja annetusi;
- 3) ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenusega mitteseotud kulusid;
- 4) õigusaktide alusel ettevõtjale määratud trahve ja viiviseid;
- 5) finantskulusid;
- 6) dividendide tulumaksukulu;
- 7) muid kulusid, mis ei ole vajalikud ettevõtjale seadusega pandud kohustuste täitmiseks.

Lõige 5 määrab ära vee-ettevõtja põhivara koosseisu. Sätte kohaselt ei arvestata ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse põhivara hulka:

- 1) pikaajalisi finantsinvesteeringuid;
- 2) immateriaalset põhivara, välja arvatud arvutitarkvara ja litsentsid, mis on vajalikud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuste osutamiseks;
- 3) liitumistasudest soetatud põhivara;
- 4) põhivara, mida vee-ettevõtja ei kasuta ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamiseks;
- 5) tagastamatu abi raames soetatu põhivara, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud juhul.

Lõige 6 sätestab põhjendatud tulukuse ja põhivara kulumi arvestamise alused ja erisused sellest kõrvalekaldumiseks. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda lülitatava põhjendatud tulukuse ja põhivara kulumi arvutamisel lähtutakse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajalikust põhivarast. Kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda lülitatud kulum ja põhjendatud tulukus ei kata nimetatud vara soetamiseks mõistlikel tingimustel võetud laenukohustusi (laenu põhiosa ja intressimaksed) laenuandja nõuete kohaselt, lülitatakse kindlaksmääratud perioodiks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda laenukohustuste katmiseks vajalikul määral tagastamatu abi raames soetatud põhivara kulum. Tegemist on erandiga juhaks kui vee-ettevõtjale ei ole tagatud positiivsed rahavood, mistõttu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse järjepidevus ja nõuetekohasus võivad sattuda ohtu. Eelkõige puudutab sätte väikeseid vee-ettevõtteid, kes teenindavad alla 2000 inimese ning kes on suurem osa oma varadest saanud abirahade ja toetuste arvelt. Kuna üldreegli kohaselt abirahade eest soetatud varadelt amortisatsioonikulu veeteenuse hinda ei arvestata, saab seda sätte kohaselt teha siiski vaid sellisel juhul, kui vee-ettevõtjale ei ole tagatud positiivsed rahavood ja seda siiski vaid ulatuses, mis vee-ettevõtja jätkusuutlikkuse jaoks on tarvilik. Täpse suuruse, millises mahus saab vee-ettevõtja arvestada veeteenuse hinda tagastamatu abi raames soetatud põhivara kulumi, määrab veehinna kooskõlastaja (kohalik omavalitsus või Konkurentsiamet) arvestades vee-ettevõtja jätkusuutlikkuse tagamise kohustust.

Lõike 7 kohaselt põhivara väärtuse arvestus peab olema järjepidev ning peab jätkuma ka vee-ettevõtja või vara omandisuhete muutmisel.

Lõike 8 kohaselt põhivara kulumi arvutamisel lähtutakse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtusest ning kuluminormist, mis vastab põhivara kasulikule tehnilisele elueale. Veemajanduses kasutatavale varale rakendatakse liigiti järgmisi arvestusliku majanduslikult kasuliku eluea pikkuseid:

- a) võrgustikud, torustikud: 40 aastat;
- b) tootmishooned: 40 aastat;
- c) reservuaarid ja mahutid: 40 aastat;

d) masinad ja seadmed: 15 aastat.⁶

Lõige 9 määrab ära põhjendatud tulukuse arvestamise alused. Põhjendatud tulukuse arvutamise toimub põhimõttel, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtus, millele on liidetud käibekapitali suurus, korrutatakse kaalutud keskmise kapitali hinnaga. Põhjendatud tulukuse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda lülitamine ei ole kohustuslik, kui vee-ettevõtja nii otsustab. Nimetatud põhjendatud tulukuse arvestamise alust on kohaldatud ka kehtiva ÜVVKS alusel, lihtsalt põhimõtte on eelnõukohase seadusega toodud Konkurentsiameti juhendist seaduse tasandile.

Lõige 10 määrab ära käibekapitali suuruse, mis on viis protsenti viimase kolme kalendriaasta veeteenuse käibe aritmeetilisest keskmisest. Vajaduse korral teostatakse käibekapitali suuruse leidmiseks täiendav analüüs.

Lõike 11 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksus oma eeskirjaga sätestada piinormi ületava reostuse tasu arvestamise alused kui saasteainete, sealhulgas ohtliku aine sisaldus ärajuhitas reo- või sademevees ületab vee-ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse lepinguga kehtestatud piinorme. Seaduse eelnõuga on kohalikule omavalitsusele antud volitus kehtestada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga saasteainete piinormid, mis kirjeldavad reovee koostist, mida vee-ettevõtja on kohustatud tarbijalt vastu võtma, kuid ei ole välistatud, et vee-ettevõtja ja tarbija on omavahelises teenuslepingus kokku leppinud leebemates saasteainete piinormides, mistõttu tuleb piinormi ületava reostuse tasu arvestamisel lähtuda justnimelt vee-ettevõtja ja tarbija vahelises lepingus kokkulepitud piinormidest. Piinormi ületava reostuse tasu on ühekordne lepingurikkumise tasu, mille suurus ei ole sõltuvuses vee-ettevõtjale tekitatud kahjuga vaid on pigem distsiplineeriva iseloomuga tagada lepingutingimuste täitmine.

Lõige 12 sätestab, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind ei tohi olla eri tarbijate või nende gruppide suhtes diskrimineeriv. Sättel on ajalooline tähendus, kuna aastakümneid on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind sõltunud sellest, kas tarbija on füüsiline isik või juriidiline isik. Sätte kohaselt ei tohi sama teenust pakkuda erinevatele isikutele erineva hinnaga. Erinevate hindade kehtestamise alused on sätestatud seaduse eelnõus ja need peavad põhinema erinevatel teenustel mitte tarbija isikust lähtuvalt. Erinevad hinnad võivad olla kehtestatud nii erinevate reostuskoormustega reoveele (reostusgruppide põhised hinnad) kui ka erinevatele veemahtudele.

Lõige 13 kehtestab veeteenuse hinna ühe aluspõhimõtetest, mille kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnaga ei tohi katta neid kulutusi, mis on kaetud liitumistasuga. Välistatud on vee-ettevõtja tehtud ühe kuluühiku hüvitamine topelt nii liitumistasu kui ka teenuse hinna kaudu.

Lõige 14 sätestab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamise põhimõtte olukorras, kus üks vee-ettevõtja osutab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust mitmes erinevas piirkonnas. Sätte kohaselt kui vee-ettevõtja osutab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust mitmel erineval reoveekogumisalal või tegevuspiirkonnas, võib kõigile piirkondadele kehtestada ühise ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud summaarseid vee-ettevõtja kulusid. Nimetatud põhimõtte aitab

---

⁶„Keskkonnaministri 22.12.2014 a määruse nr 59 „Toetuse andmise tingimused meetmes „Veemajandustaristu arendamine“ avatud taotlemise korral“ Lisa 2. Kättesaadav arvutivõrgust: https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/1230/2201/7004/KKM_15022017_m6_Lisa2V.pdf#

täita veeteenuse osutamise jätkusuutlikkuse eesmärki, sest veeteenuse osutamise efektiivsus on palju suurem siis, kui vee-ettevõtja teenuse osutamise piirkond on suurem ja teenust kasutab suurem hulk tarbijaid. Säte toetab ka vee-ettevõtete konsolideerimise eesmärki, et tagada efektiivsemad, jätkusuutlikumad ja kõrgema pädevusega veeteenuse osutajad, mis samal ajal võimaldab teenust osutada madalama hinnaga kui ühel väiksel vee-ettevõttel hajaasustatud maapiirkonnas. Seega täidab säte kahte eesmärki – tagada ühelt poolt vee-ettevõtjate jätkusuutlikkus ning teisalt pakkuda elanikkonnale veeteenust mõistliku hinna eest.

Lõige 15 annab Konkurentsiametile volituse töötada välja ja avalikustada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna arvutamise ühtne meetodika arvestades käesolevas seaduses sätestatud. Meetodika on eelkõige soovitusliku iseloomuga, mis annab juhiseid eelnõukohases seaduses toodud põhimõtete rakendamiseks praktikas veeteenuse hinna kujundamiseks ja kooskõlastamiseks esitamiseks.

Paragrahv 39. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kättesaadavus

Lõige 1 annab suunised kohalikele omavalitsusele meetmete rakendamiseks, et tagada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kättesaadavus kõigile piirkonna elanikele. Sätte kohaselt kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu võib oma otsusega kehtestada piirkonna elanikele ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna osas toetussüsteemi arvestades madalama sissetulekuga leibkondade ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kättesaadavust.

Lõige 2 täpsustab, et toetussüsteemiga ei saa muuta kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda. Toetussüsteemi alusel ning toetuse kriteeriumitele tuginedes hüvitab kohalik omavalitsus tarbijale ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse eest tasutud kulud osaliselt või täielikult. Sätte eesmärk on juhtida kohaliku omavalitsuse tähelepanu haavatavamale elanikkonna grupile, kellele võib ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse eest tasu maksmine olla ülejõukäivaks, kuid et vältida ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse lõpetamist nendele elanikele arвете tasumata jätmise tõttu, peaks omavalitsus juba varakult rakendama meetmeid, mis võimaldavad kõigil piirkonna elanikel teenust vähemalt miinimummahus tarbida.

2. jagu. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna regulatsioon

Paragrahv 40. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnataotluse esitamine kooskõlastamiseks

Lõige 1 sätestab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamise nõude tingimused Konkurentsiametiga. Kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti või rohkem, koostab ta ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnataotluse ning esitab selle koos põhiteenustega seotud teenuste hinnakirja, vee-ettevõtja poolt väljatöötatud reostusgruppidega ja muu hinnataotluse aluseks oleva dokumentatsiooniga Konkurentsiametile kooskõlastamiseks.

Lõige 2 sätestab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamise nõude tingimused kohaliku omavalitsuse üksusega. Kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on alla 2000 inimekvivalenti, või väljaspool reoveekogumisala, esitab ta hinnataotluse koos põhiteenustega seotud teenuste hinnakirja, vee-ettevõtja poolt väljatöötatud reostusgruppidega ja muu hinnataotluse aluseks oleva dokumentatsiooniga kohaliku omavalitsuse üksusele kooskõlastamiseks.

Lõige 3 sätestab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamise kohustuse olukorras, kus vee-ettevõtja osutab teenust mitmel erineval reoveekogumisalal, kuid mille summaarne reostuskoormus on vähemalt 2000 inimekvivalenti. Kui vee-ettevõtja osutab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust mitmel alla 2000 inimekvivalendi suuruse reostuskoormusega reoveekogumisalal, mille summaarne reostuskoormus on võrdne või suurem kui 2000 inimekvivalenti, esitab vee-ettevõtja hinnataotluse kõikides tegevuspiirkondades ühesuuruse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamiseks Konkurentsiametile.

Lõike 4 kohaselt kui vee-ettevõtja teenindab mitut reoveekogumisala, mille summaarne reostuskoormus jääb alla 2000 inimekvivalendi, kuid mis hõlmavad mitut kohaliku omavalitsuse üksust, esitatakse hinnataotlus kõikides tegevuspiirkondades ühesuuruse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamiseks Konkurentsiametile. Säte toetab regionaalse vee-ettevõtjana tegutsemist, mis võimaldab lihtsustatud korras kooskõlastada ühesuurune veeteenuse hind kõigis kohalikes omavalitsustes.

Lõige 5 täpsustab veeteenuse osutamise hinna kooskõlastamist teisele vee-ettevõtjale. Teisele vee-ettevõtjale osutatava ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse eest võib vee-ettevõtja võtta § 37 lõikes 1 nimetatud tasu üksnes juhul, kui ta on esitanud selleks hinnataotluse Konkurentsiametile ning saanud hinnaotsuse §-s 41 sätestatud alustel ja korras. Kuni hinnaotsuse saamiseni on vee-ettevõtjal keelatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamist ühepoolset lõpetada või peatada.

Lõike 6 järgi on vee-ettevõtja kohustatud jälgima oma tegevusest sõltumatuid asjaolusid, mis mõjutavad ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda, ning teavitama Konkurentsiametit või kohalikku omavalitsuse üksust hiljemalt 30 päeva jooksul arvates asjaolu teada saamisest, mis võib mõjutada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda rohkem kui viie protsendi võrra majandusaasta jooksul. Konkurentsiamet või kohaliku omavalitsuse üksus otsustab 30 päeva jooksul sellise teabe saamisest arvates, kas ja millise tähtaja jooksul peab vee-ettevõtja esitama uue hinnataotluse.

Lõige 7 sätestab hinnataotluse menetlemisel Konkurentsiametile ja kohalikule omavalitsuse üksusele vee-ettevõtja ärisaladuse hoidmise kohustuse.

Paragrahv 41. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnaotsus

Lõike 1 kohaselt konkurentsiamet või kohaliku omavalitsuse üksus kontrollib vastavalt seaduse §-s 40 sätestatud pädevusele, et taotletud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind ning põhiteenustega seotud teenuste hinnad sisaldaksid üksnes käesoleva seaduse §-s 38 ettenähtud põhjendatud kulusid ja põhjendatud tulukust.

Lõike 2 alusel kuuluvad põhiteenustega seotud teenuste hindadest koosseisu vaid teenuste hinnad, mille osutamisel on vee-ettevõtjal monopoolne seisund. Näiteks olukorras, kus vee-ettevõtja ja tööstusettevõtte on kahepoolset otsustanud väljuda ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse regulatsiooni alt sõlmides omavahelise võlaõiguslepingu järgimata ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni regulatsiooni, tulevad hinnaotsuse aluseks olevatest kuludest ja prognoositavatest tuludest välja arvata sellise tööstusettevõttega kaasned kulud ja tulud.

Lõike 3 kohaselt kui on tekkinud vaidlused vee-ettevõtja ja kohaliku omavalitsusüksuse vahel

hinnataotluse pinnalt, on eelnõukohase seaduse järgi Konkurentsiamet kohustatud vee-ettevõtja või kohaliku omavalitsuse üksuse vastavasisulise taotluse alusel esitama asja kohta oma põhjendatud arvamuse. Põhjendatud kolmanda sõltumatu osapooli arvamus on üheks lihtsaimaks võimaluseks tekkinud vaidlused võimalikult kiiresti ja konstruktiivselt lahendada.

Lõige 4 sätestab menetluse tähtajad. Sätte järgi hinnaotsus tehakse ja Konkurentsiameti põhjendatud arvamus esitatakse 30 päeva jooksul nõuetekohase taotluse saamisest arvates. Eriti keeruka või töömahuka taotluse menetlemisel võib Konkurentsiamet või kohaliku omavalitsuse üksus pikendada seda tähtaega 90 päevani, teatades tähtaja pikendamise taotluse esitajale enne esialgse tähtaja möödumist. Menetlustähtaeg peatub, kui menetlemiseks on vaja lisaandmeid.

Lõike 5 kohaselt peab vee-ettevõtja lubama Konkurentsiametil ja kohaliku omavalitsuse üksuse volitatud isikul kontrollida oma raamatupidamist, põhjendada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna moodustamise aluseid ning andma oma majandustegevuse kohta vajalikke selgitusi. Ainult sel viisil on võimalik hinnataotluse kohta kujundada õiglane seisukoht.

Lõige 6 nimetab veel täiendavad volitused Konkurentsiametile või kohaliku omavalitsuse üksusele hinnataotluse menetlemiseks. Näiteks on Konkurentsiameti ja kohaliku omavalitsuse volitatud isikul hinnataotluse menetlemise eesmärgil õigus siseneda kohapeal kontrollimiseks kontrollitava vee-ettevõtja esindaja juuresolekul vee-ettevõtja territooriumile, ruumidesse ja rajatistesse, tutvuda seal asjasse puutuvate dokumentide, muu teabe ja asjaoludega ning teha väljavõtteid, ärakirju ja koopiaid.

Lõike 7 alusel Konkurentsiametil ja kohalikul omavalitsuse üksusel on õigus nõuda vee-ettevõtjalt ja vee-ettevõtjaga seotud füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt ning nende esindajatelt, samuti riigiasutustelt ja nende ametiisikutelt lisaandmeid, kui seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks vajalikud andmed ei ole avalikult kättesaadavad. Konkurentsiametil on käesolevas lõikes kirjeldatud õigus ka kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle ametiisikute suhtes.

Lõike 8 kohaselt on Konkurentsiamet kohustatud küsima kohaliku omavalitsuse üksuselt arvamust hinnataotluses kajastatud investeeringute vastavuse kohta ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavale. Kuna vee-ettevõtja kavandatud investeeringute aluseks on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas toodud investeeringud, on äärmiselt oluline tagada hinnataotlusega kooskõlastamiseks esitatud investeeringute vastavus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas planeeritule.

Lõike 9 alusel hinnataotluse menetlemise tähtaeg peatub, kui Konkurentsiametile või kohaliku omavalitsuse üksusele ei ole esitatud tema nõutud teavet, mis on vajalik hinna kehtestamiseks. Kohaliku omavalitsuse üksuse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava puudumine ei ole peatumise põhjuseks.

Paragrahv 42. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamise alused

Lõike 1 alusel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnad kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus.

Lõige 2 täpsustab, et juhul kui hinnataotluse kooskõlastamise kohustus on eelnõukohase seaduse järgi Konkurentsiametil, on Konkurentsiameti hinnaotsus kohalikele omavalitsusele siduv. Seega kohalikul omavalitsusüksusel puudub õiguslik alus kehtestada Konkurentsiameti

hinnaotsusest erinev hind.

Lõige 3 sätestab kehtestatud hinna avalikustamise kohustuse. Sätte kohaselt lasub hinna avalikustamise kohustus vee-ettevõtjal. Vee-ettevõtja avalikustab kohaliku omavalitsuse üksuse poolt kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna otsuse 60 päeva jooksul pärast hinna kehtestamise otsuse jõustumist.

Lõike 4 alusel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind peab olema avalikustatud vähemalt 30 päeva enne hinna kehtima hakkamist üks kord kohalikus ajalehes, kohaliku omavalitsuse üksuse või vee-ettevõtja veebilehel ning saadetud vähemalt üks kord hinnamuutmise teatena tarbija tarbimiskohta kas eraldiseisva märgukirjana või ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse arvele lisatud märkusena. Oluline on kasutada võimalikult erinevaid teabevahendeid, et enne muudetud hinna jõustumist oleks tarbijaid piisavalt teavitatud ja muudetud hind ei tuleks kellelegi üllatusena.

Lõige 5 sätestab selgesõnaliselt hinna vaidlustamise aluse. Kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda võib tarbija halduskohtus vaidlustada halduskohtumenetluse seadustikus sätestatu alusel.

Lõige 6 täpsustab vaidlustamise alused vee-ettevõtjale. Kui kohalik omavalitsuse üksus ei kehtesta vee-ettevõtja taotletud hinda, on vee-ettevõtjal õigus kehtestamata jätmise samuti halduskohtus vaidlustada halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

7. peatükk

Tarbija veevärk ja kanalisatsioon

Paragrahv 43. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni hooldamine ja kontroll

Lõige 1 sätestab üldnõuded tarbija veevärgile ja kanalisatsioonile. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga ühendatud tarbija veevärki ja kanalisatsiooni peab tarbija hoidma sellises korras, et need ei kahjustaks ühisveevärki või –kanalisatsiooni ega takistaks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuste osutamist. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni korrashoiu kohustus lasub tarbijal.

Lõike 2 kohaselt peab tarbija lubama paigaldada vee-ettevõtjal tarbija veevärgile väljaehitatud veemõõdusõlme veearvesti ning tagama selle toimimise ja säilivuse seaduses ning ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas sätestatud korras ja tingimustel. Veearvesti peab olema taadeldud mõõteseaduse ja selle alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri 20.09.2016. a määruse nr 57 „Kohustuslikule metrooloogilisele kontrollile kuuluvate mõõtevahendite nimistu, mõõtevahendite olulised ja erinõuded, sealhulgas täpsusnõuded, ning mõõtevahendite taatluskehtivusajad“ lisa 1 alusel.

Lõike 3 järgi tarbija kanalisatsioonil peavad olema allpool ühiskanalisatsiooni paisutustaset paiknevatel reo- ja sademeveeneeludel ning äravoolul kaitseseadmed uputuste vältimiseks. Nõue on vajalik tarbija enda vara kaitseks, et vältida võimalikest veepuutustest tulenevaid kahjusid.

Lõige 4 annab kohalikule omavalitsuse üksusele volituse kehtestada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga tarbija veevärgi või kanalisatsiooni ehitamisele ja

kasutamisele täiendavaid nõudeid, mis on vajalikud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni toimimise tagamiseks ning inimeste, rajatiste ja keskkonna kaitseks.

Lõike 5 alusel tarbija peab lubama Tehnilise Järelevalve Ameti, kohaliku omavalitsuse üksuse või vee-ettevõtja volitatud esindajal kontrollida kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni vastavust kehtestatud nõuetele.

8. peatükk

Riiklik järelevalve

Paragrahv 44. Riikliku järelevalve pädevus

Lõike 1 alusel riiklikku järelevalvet käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete täitmise üle teostavad vastavalt oma pädevusele kohaliku omavalitsuse üksus, Konkurentsiamet, Keskkonnainspeksioon, Terviseamet ja Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 2 alusel teostab joogivee kvaliteedi vastavuse osas järelevalvet Terviseamet.

Lõike 3 alusel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna ja liitumistasu õigusaktidele vastavusega seotud nõuete täitmise üle teostavad järelevalvet Konkurentsiamet ning kohaliku omavalitsuse üksus vastavalt käesoleva seaduse §-s 40 sätestatud pädevusele.

Lõige 4 sätestab järelevalve õiguse vee-ettevõtja raamatupidamise, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnaregulatsiooni ning investeringutega seonduvate nõuete täitmise üle. Järelevalvet teostavad Konkurentsiamet ning kohaliku omavalitsuse üksus vastavalt käesoleva seaduse §-s 40 sätestatud pädevusele.

Lõige 5 annab täiendava järelevalve õiguse Konkurentsiametile. Liitumistasu, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna ning selle hinna kehtestamise üle teostab Konkurentsiamet täiendavat järelevalvet omal algatusel või kohaliku omavalitsuse üksuse, Keskkonnaministeeriumi või Keskkonnaameti põhjendatud taotluse alusel.

Lõige 6 sätestab järelevalve volitused ohtlike ainete käitlemisega seotud nõuete vastavuse hindamiseks. Ohtlike ainete nõuetele vastavuse hindamist ja ohtlike ainete seotud teabe esitamist kontrollib ning teeb selle kohta otsuseid ja ettekirjutusi Keskkonnainspeksioon või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 7 alusel vee-ettevõtja tegevuse käesolevale seadusele ja kohaliku omavalitsuse üksuse õigusaktidele vastavuse üle ning vee-ettevõtja poolt liitumislepingus ja teenuslepingus käesoleva seaduse nõuetele mittevastavate tingimuste seadmise üle teostab järelevalvet kohaliku omavalitsuse üksus.

Lõike 8 alusel kontrollib veehinna vastavust ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavale kohalik omavalitsuse üksus. Kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind ei kata kooskõlas käesoleva seadusega ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavast ettenähtud kulusid kohustab kohalik omavalitsuse üksus vee-ettevõtjat hinnataotlust esitama.

Lõike 9 kohaselt tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni kohta teeb otsuseid ja ettekirjutusi kohaliku omavalitsuse üksus või Tehnilise Järelevalve Amet, kuid nõuetele vastavust võib kontrollida

seaduse § 43 alusel lisaks eelmainitule ka vee-ettevõtja. Kui vee-ettevõtja avastab rikkumise, algatab järelevõlumenetluse kohalik omavalitsusüksus või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 10 kohaselt reoveekogumisalal väljaehitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumist, sh omavolilisi liitumisi kontrollib ning teeb selle kohta otsuseid ja ettekirjutusi kohaliku omavalitsuse üksus, Keskkonnainspeksioon või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 11 järgi ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni mittenõuetekohast kasutamist, sealhulgas ühiskanalisatsiooni keelatud ainete juhtimist kontrollib ning teeb selle kohta otsuseid ja ettekirjutusi kohaliku omavalitsuse üksus, Keskkonnainspeksioon või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 12 alusel võib lõigetes 9-11 nimetatud järelevalve toimingute läbiviimiseks järelevalve teostaja kaasata spetsialistina vee-ettevõtja esindaja, kuna rikkumised on seotud vee-ettevõtja hallatava ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga ning toimingud võivad olla otseses puutumuses ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga.

Paragrahv 45. Kaebuste lahendamine

Lõike 1 alusel vee-ettevõtja tegevuse või tegevusetuse peale, mis on vastuolus käesoleva seaduse või selle alusel kehtestatud õigusaktiga, võib tarbija esitada kirjaliku kaebuse Konkurentsiametile või kohaliku omavalitsuse üksusele vastavalt käesoleva seaduse §-s 40 sätestatud pädevusele.

Lõike 2 alusel Konkurentsiamet või kohalik omavalitsuse üksus vaatab kaebuse läbi ja teeb selle kohta otsuse 60 päeva jooksul kaebuse saamisest arvates.

Lõike 3 alusel kui Konkurentsiamet või kohaliku omavalitsuse üksus taotleb kaebuse lahendamiseks vajalikku teavet, peatatakse menetlustähtaja kulgemine kuni teabe saamiseni, kuid mitte kauemaks kui 30 päevaks.

Paragrahv 46. Riikliku järelevalve erimeetmed

Sätteks viidatakse korra- ja ohutusseaduse järelevõlvementide rakendamiseks vajalikele viidetele. Korra- ja ohutuseorgan võib käesolevas seaduses sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korra- ja ohutusseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korra- ja ohutusseaduses sätestatud alusel ja korras ning arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

Paragrahv 47. Vahetu sunni kasutamine

Keskkonnainspeksioonil on lubatud kasutada füüsilist jõudu korra- ja ohutusseaduses sätestatud alusel ja korras.

Paragrahv 48. Sunniraha määr

Ettekirjutuse täitmata jätmise korral on asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras rakendatava sunniraha ülemmäär 3200 eurot.

9. peatükk

Väärtekoosseisud

Paragrahv 49. Keelatud ja ohtlike ainete juhtimine ühiskanalisatsiooni

Lõike 1 kohaselt ohtlike ainete piinormi ületavas koguses või kontsentratsioonis ning keelatud ainete ühiskanalisatsiooni juhtimise eest karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

Lõike 2 alusel kui sama teo paneb toime juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

Ohtlike ainete piinormi määramisel lähtutakse tarbija ja vee-ettevõtja vahelises lepingus sätestatud piinormist, mis eelnõukohase seaduse järgi ei tohi olla rangem kui kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas sätestatud piinorm, kuid võib olla leebem, kui pooled nii kokku lepivad.

Paragrahv 50. Ühiskanalisatsiooni juhitavate ainete kohta esitatava teabe varjamine

Lõike 1 kohaselt ühiskanalisatsiooni juhitavaid aineid käsitleva teabe varjamise või moonutamise eest karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

Lõike 2 järgi sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 16 000 eurot.

Paragrahv 51. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamine kooskõlastamata hinnaga

Lõike 1 kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamise eest kooskõlastamata hinnaga karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

Lõike 2 järgi sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

Paragrahv 52. Menetlus

Lõike 1 alusel keelatud ja ohtlike ainete ühiskanalisatsiooni juhtimisega seotud väärtegude kohtuväline menetleja on kohaliku omavalitsuse üksus, Keskkonnainspeksioon või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 2 kohaselt teabe varjamise või moonutamise seotud väärtegude kohtuväline menetleja on Keskkonnainspeksioon, Konkurentsiamet või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 3 alusel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse mittenõuetekohase hinnaga seotud väärtegude kohtuväline menetleja on Konkurentsiamet.

10. peatükk

Rakendussätted

1. jagu. Seaduse rakendamine

Paragrahv 53. Seaduse rakendamine

Lõike 1 kohaselt kui vee-ettevõtja on kehtestanud juriidilistele ja füüsilistele isikutele erinevad ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnad, kohustub vee-ettevõtja viima hinnad kooskõlla võrdse kohtlemise nõuetega hiljemalt 2021. aasta 1. jaanuariks. Kuna juriidiliste ja füüsiliste isikute hinnaerinevuste ühtlustamine oli sätestatud juba kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadusega, on eelkõukohase seadusega ette nähtud lühem üleminekuaeg, et ajalooliselt kujunenud ebavõrdsest kohtlemisest tingitud hinnaerinevused saaksid võimalikult kiiresti likvideeritud.

Lõike 2 kohaselt enne käesoleva seaduse jõustumist kohaliku omavalitsuse üksuse ja vee-ettevõtja ning tarbija ja vee-ettevõtja vahel sõlmitud lepingud kehtivad niivõrd, kuivõrd need ei ole vastuolus käesoleva seadusega. Nimetatud lepingute asendamine käesoleva seaduse nõuetele vastavate lepingutega tuleb lõpule viia hiljemalt 2025. aasta 31. detsembriks.

Lõike 3 järgi tuletõrjehüdrantidest tulekustutusvee võtmiseks ning avalikelt teedelt, tänavatelt ja väljakutelt ühiskanalisatsiooni sademevee juhtimiseks tulevad vastavasisulised lepingud Päästeameti ja kohaliku omavalitsuse üksusega sõlmida hiljemalt 2020. aasta 1. aprilliks.

Lõike 4 kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise eeskirja, kasutamise eeskirja, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava ning kui sademevesi ei ole määratud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni osaks, siis ka sademevee majandamise kava tuleb koostada või viia kooskõlla seaduses sätestatud nõuetega hiljemalt 2022. aasta 1. jaanuariks.

Lõike 5 kohaselt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumiskohustus olemasolevate ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemidega rakendub alates 2020. aasta 1. jaanuarist.

2. jagu

Seaduse muutmine ja kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 54. Karistusseadustiku muutmine

Lõike 1 kohaselt muudetakse karistusseadustiku §-i 216 pealkirja. Muudatuse kohaselt lisatakse pealkirja ka ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse valdkond, mis on sarnaselt elektrienergia, maagaasi kui ka soojusenergiaga võrreldav kommunaalteenus.

Lõikega 2 muudetakse karistusseadustiku § 216 lõiget 1. Muudatuse kohaselt lisatakse ebaseadusliku kommunaalteenuse kasutamise koosseisu ka ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus. Sätte kohaselt elektrienergia, maagaasi, soojusenergia või ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni ebaseadusliku kasutamise eest võrku ebaseadusliku lülitumise teel karistatakse rahalise karistuse või kuni kaheaastase vangistusega. Muudatuse kohaselt on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse ebaseadusliku kasutamise karistus võrdsustatud teiste kommunaalteenustega.

Paragrahv 55. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse kehtetuks tunnistamine

Kehtiv ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus tunnistatakse kehtetuks.

3. jagu

Seaduse jõustumine

Paragrahv 56. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 01.01.2020.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu sisaldab järgmisi termineid:

Ühisveevärk ja –kanalisatsioon

Ühisveevärk ja –kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem, mille kaudu toimub tarbijate veega varustamine või reo- või sademevee ärajuhtimine ja vajaduse korral puhastamine, ning mille projekteeritud jõudlus on vähemalt 10 m³ ööpäevas ja mis võimaldab teenindada vähemalt 50 inimest. Ühisveevärgi ja –kanalisatsioonina käsitatakse ühisveevärki, ühiskanalisatsiooni või mõlemat koos. Ühisveevärgi ja –kanalisatsioonina võib käsitada ka süsteemi, mille projekteeritud jõudlus on alla 10 m³ ööpäevas, kuid mille kohaliku omavalitsuse üksus on kinnitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavaga määranud ühisveevärgiks ja –kanalisatsiooniks.

Võrreldes kehtiva seadusega, on eelnõukohase seaduse kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni mõistet muudetud, kuna varasemalt oli mõiste seotud realselt liitunud elanike arvuga, mida oli piiripealsete juhtude korral keeruline selgeks teha. Lisaks ei ole liitunud elanike arv stabiilne suurus, mistõttu võis juhtuda nii, et ühel päeval kuulus süsteem ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni alla, kuid teisel päeval enam mitte.

Vee-ettevõtja

Vee-ettevõtja on eraõiguslik juriidiline isik, kelle kohaliku omavalitsuse üksus on määranud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutajaks. Kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse järgi oli vee-ettevõtja eraõiguslik juriidiline isik, kes varustab kliendi kinnistu veevärki ühisveevärgi kaudu veega või korraldab kliendi kinnistu kanalisatsioonist reo-, sademe- ja drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimist ja puhastamis. Mõiste vajas muutmist, kuna oluline on, et vee-ettevõtjaks saab määratleda vaid isiku, kelle kohaliku omavalitsuse volikogu on teenust osutama määranud, kuna KOKS § 6 lg 1 alusel on veevarustuse ja kanalisatsiooni korraldamine kohaliku omavalitsuse pädevuses.

Tarbija

Tarbija on isik, kes kasutab ühisveevärgi või –kanalisatsiooni teenust. Kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse kohaselt puudus tarbija mõiste, kuid seda asendas kliendi mõiste. Kuna klient oli sõnastatud läbi kinnistu mõiste, mis ei ole kooskõlas asjaõigusseaduse terminoloogiaga, on tarbija mõiste ümber sõnastatud.

Tarbija veevärk ja kanalisatsioon

Tarbija veevärk ja kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem tarbimiskoha veega varustamiseks ühisveevärgist või reo- või sademevee ärajuhtimiseks ühiskanalisatsiooni. Tarbija veevärk ja kanalisatsioon ei kuulu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulka. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni eristamine ühisveevärgi ja –kanalisatsioonist, kuna see määrab ära vee-ettevõtja kui ka tarbija vastutuse ulatuse. Vee-ettevõtja vastutab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni eest ning tarbija vastutab tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni eest.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus on tarbija joogiveega varustamine kuni liitumispunktini ning liitumispunktist tarbija reovee või sademevee vastuvõtmine ja vajaduse korral puhastamine. Oluline on rõhutada, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust osutatakse kuni liitumispunktini, kuna kinnistu veevõrk ja kanalisatsioon ei kuulu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulka.

Purgimisteenus

Purgimisteenus on vee-ettevõtja poolt osutatav või korraldatav reovee kogumismahutist reovee väljapumpamise, äraveo ja puhastamise teenus isikule, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti või rohkem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooni teenusega ühiskanalisatsiooni puudumise tõttu. Üldjuhul ei kuulu vee-ettevõtja teenuste hulka reovee kogumismahutitest reovee väljavedu ja puhastamine, kuid erandolukorras on see teenus vee-ettevõtja kohustuseks pandud, et tagada suurtel vähemalt 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisaladel reovee kontrollitud kokkukogumine ja puhastamine.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse korraldamine ei ole otseselt reguleeritud Euroopa Liidu õiguses, kuid eelnõul on puutumus järgmiste Euroopa Liidu direktiividega:

1. Nõukogu direktiiv 91/271/EMÜ asulareovee puhastamise kohta (EÜT L 135, 30.5.1991, lk 40–52). Asulareovee puhastamise direktiiv sätestab kohustuse tagada reoveekogumisaladel reostuskoormusega 2000 ie või enam reovee nõuetekohane kokkukogumine ja puhastamine. Reovee puhastusastmed ja heitvee piirnormid on kehtestatud direktiivi lisaga I. Kuigi reovee kokkukogumise ja puhastamise üldnõuded on üle võetud veeseadusega, sätestab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus reovee kokkukogumise ja puhastamise teenusega seotud õiguslikud aspektid ning lahendab teenuse osutamise praktilise külje.
2. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65 jj). Seaduse eelnõu näeb ette vee-ettevõtja määramiseks kontsessioonilepingu sõlmimise menetluse riigihanke seaduses sätestatu alusel. Seda vaid juhul, kui ühisveevõrk ja –kanalisatsioon on kohaliku omavalitsuse omandis või eraõiguslik juriidiline isik loobub ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse pakkumisest oma varaga.

Kuna loetletud direktiivid on kehtivate õigusaktidega juba üle võetud, ei ole eelnõukohase seaduse ja Euroopa Liidu õiguse vastavuse võrdlustabelit koostatud. Loetelusse lisatud direktiivid on kaudselt seotud käesoleva eelnõuga.

6. Seaduse mõju

Seaduse mõjude hindamiseks tellis Keskkonnaministeerium 2016. aastal mõjuanalüüsi aruande⁷ OÜ Aqua Consult Baltic poolt, kes koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex

⁷ Kättesaadav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt: <http://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/vesi/uhisveevargi-ja-kanalisatsiooni-seaduse-valjatootamine>

hindas eelnõukohaste sätete mõju ja esitas alternatiivsete lahenduste kohta mõju analüüsi. Aruandes käsitletud teemade keskkonnaalaseid ja majanduslikke mõjusid hindas OÜ aqua consult Baltic. Eelnõu sätete juriidilise analüüsi teostas advokaadibüroo Raidla Ellex.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus reguleerib kinnistute veega varustamise ning reovee, sademevee, drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ja puhastamise korraldamist ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kaudu ning sätestab riigi, kohaliku omavalitsuse, vee-ettevõtja ja vee-ettevõtja kliendi õigused ja kohustused. Kui veeseadus reguleerib vee kui loodusvara kasutamist ja kaitset, siis ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus reguleerib peamiselt suhteid, mis tekivad riigi, kohaliku omavalitsuse, vee-ettevõtja ja vee-ettevõtja kliendi vahel siis, kui vett ei käsitleta mitte loodusvarana, vaid kaubana.

Olulisemad seaduse põhimõtted ja nende mõju

6.1. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse mõiste ja ulatus

Eelnõukohase seadusega nähakse ette, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenusega on tegemist siis, kui kasutatava süsteemi projekteeritud jõudlus on vähemalt 10 m³ ööpäevas ja mis võimaldab teenindada vähemalt 50 inimest. Säte võimaldab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse sisustada üheselt ja muutumatuna arvestades faktilist olukorda. Kehtiva seaduse kohaselt loeti ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuseks sellise süsteemi kaudu teenuse osutamist, millega oli liitunud vähemalt 50 elanikku. Kuna liitunud elanike arv on muutuv, võis üks ja sama süsteem kord minna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hulka, kuid teinekord mitte. Et tagada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse ühetaolisus ja selgus, on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni määratlemise kriteeriumeid muudetud.

6.1.1. Sihtrühm: kogu Eesti elanikkond, kohalikud omavalitsused ja vee-ettevõtjad

6.1.2 Mõju looduskeskkonnale: vähene positiivne mõju, kuna selge määratlus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenusele võimaldab vähendada heitveest tingitud reostust keskkonnale, kuna individuaalsete süsteemide kasutamise kontrollmehhanism on palju väikseks kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenusel.

6.1.3. Mõju ettevõtjate tegevusele: oluline positiivne mõju vee-ettevõtetele, kuna selge piiritus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenusele võimaldab üheselt määrata vastutusala ja vee-ettevõtja volitusi.

6.1.4. Mõju töökoormusele: Oluline positiivne mõju kohalikele omavalitsustele, kuna selge ja üheselt mõistetav ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse piiritlemine vähendab halduskoormust.

6.2. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna mõistlikkuse kriteeriumid

Seaduse eesmärk on tagada tarbijale kvaliteedinõuetele vastava ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamine mõistliku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga. Selleks on seaduse eelnõu 6. peatükis sätestatud põhimõtted, milliste vee-ettevõtja kulude alusel veeteenuse hind kujuneb ning mis on veeteenuse erinevate hindade kehtestamise aluseks. Näiteks tasu reo- ja sademevee puhastamise eest võib erineda sõltuvalt reo- ja sademevee saastatusest, mille aluseks on vee-ettevõtja poolt koostatud

reostusgruppid. Samal ajal reostusgruppide määramisel tuleb arvestada reovee mõju ulatust reovee puhastusprotsessile, reoveepuhasti tehnoloogilist lahendust ning reoveepuhasti projekteeritud ja tegelikku reostuskoormust. Lisaks võib sademevee ärajuhtimise tasu sõltuda sellest, kas sademevesi juhitakse ühisvoolukanalisatsiooni või lahkvoolsesse sademeveekanaliseerimise. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind ei tohi olla eri tarbijate või nende gruppide suhtes diskrimineeriv, seega ei ole lubatud kehtestada erinevaid hindu pelgalt selle alusel, kas kliendiks on füüsiline või juriidiline isik.

6.2.1 Sihtrühm: kõik Eesti elanikud, vee-ettevõtjad

6.2.2. Mõju inimesele: Selleks et tagada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kättesaadavus kõigile inimestele, on OECD soovitanud, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind ei tohiks ületada 3–5% ühe leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust. Maailmapanga soovituslik kõrgeim ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulude määr leibkonnaliikme sissetulekust on samuti 3-5%.⁸

Mõjude hinnangu koostajad⁹ on arvutanud keskmise ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulude osakaalu kuus leibkonnaliikme sissetulekust 2014. aasta andmete alusel, kuna hilisemat statistikat leibkonnaliikme sissetuleku kohta ei olnud töö teostamise ajaks avaldatud. 2014. aasta andmete alusel on I tulukvintilis ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulu leibkonnaliikme sissetulekust üle 4%.

Tabel 1. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulukus leibkonnaliikme sissetulekust 2014. aastal¹⁰

	2014
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus (keskmine)	555
V tulukvintil	1 217,7
IV tulukvintil	647,47
III tulukvintil	449,05
II tulukvintil	351,81
I tulukvintil	210,26
Keskmine tariif koos KM-ga*	2,93
Tarbimine kuus m ³ **	3
Kulu kokku	8,79
Teenuse kulukus keskmisest sissetulekust	1,6%
IV tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	0,7%
V tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	1,4%

⁸ Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (European Bank for Reconstruction and Development; EBRD) analüüs „Can poor consumers pay for energy and water? An affordability analysis for transition countries“, lk 5. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.ebrd.com/downloads/research/economics/workingpapers/wp0092.pdf>.

⁹ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12, Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

¹⁰ Arvutused on teostatud ning tabel koostatud Statistikaameti ja Keskkonnaagentuuri andmete ning EVELi kuuluvate vee-ettevõtjate ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna põhjal.

	2014
III tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	2,0%
II tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	2,5%
I tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	4,2%

* EVELi kuuluvate vee-ettevõtjate ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse aritmeetiline keskmine hind

** Keskkonnaagentuur

Riigikontrolli poolt 2013. aasta lõpus koostatud aruandes „Riigi toetusel arendatud veetaristu jätkusuutlikkus ja mõju keskkonnanäesmärkide saavutamisele“ on samuti välja toodud, et madalama sissetulekuga inimeste ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulude osakaal ületas 4% juba aruande koostamisel ajal kehtinud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hindade korral.¹¹

Võrdluseks on toodud ülevaade mõnede Euroopa Liidu liikmesriikide ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulukuse kohta leibkonnaliikme sissetulekust: Austria 1%, Leedu 1,7%, Norra 1,6%, Rootsi 0,3%, Soome 0,3-0,9% (erinevad hinnangud) ja Taani 1,3%.

Eelnevast nähtuvalt on Euroopa Liidu liikmesriikides ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulu leibkonnaliikme sissetulekust oluliselt madalam kui OECD ja Maailmapanga poolt sätestatud taskukohasuse ülemmäär. Seega on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenus vastavates riikides kõigile majapidamistele hästi kättesaadav ja teenuse tarbimisega kaasnev kulu pigem madal.

Lisaks eelnevale on Läti kohta olemas 2013. aasta andmetega analüüs leibkonnaliikme tulukvintiilide kaupa, mis näitab, et sarnaselt Eestile on ka Lätis madalama sissetulekuga leibkondades ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulukus kõrgem kui soovituslik 4%. Ülevaade ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kuludest leibkonnaliikme kuu sissetulekust Lätis on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 2. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulu leibkonnaliikme sissetulekust¹²

Läti	2013
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus (keskmine)	319
V kvintil	701
IV kvintil	371
III kvintil	272
II kvintil	208
I kvintil	111
Teenuse kulukus keskmisest sissetulekust	1,5%

¹¹ Riigikontrolli aruanne „Riigi toetusel arendatud veetaristu jätkusuutlikkus ja mõju keskkonnanäesmärkide saavutamisele“, lk 42-44. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2309/Area/15/language/et-EE/Default.aspx>.

¹² Tabel on koostatud Läti Keskkonna, Geoloogia ja Meteoroloogia Keskuse (Latvian Environment, Geology and Meteorology Centre) kodulehel leitava info põhjal. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>.

V kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	0,7%
IV kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	1,3%
III kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	1,7%
II kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	2,2%
I kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	4,2%

6.2.3. Mõju looduskeskkonnale: vähene positiivne mõju, kuna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kättesaadavus võimaldab kontrollitult kokku koguda tekkiva reovee ja suunata see nõuetekohasele puhastamisele. Kui isikud ei kasuta ühiskanalisatsiooni teenust, eksisteerib suurem oht reovee sattumiseks keskkonda ja seeläbi on suurem risk ka joogiveeallikate reostumisele.

6.2.4. Mõju ettevõtete tegevusele: oluline positiivne mõju, kuna veeteenuse kättesaadavus mõistliku hinnaga võimaldab ettevõtetel kulutada vähem ressursi teenuse tootmisele ning seeläbi suurendab ettevõtete konkurentsivõimet turul.

6.3. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamine ja arendamine

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavaga seonduvalt põhimõttelisi muudatusi võrreldes kehtiva seadusega tehtud ei ole. Siiski on muudetud nõudeid vastava kava sisule. Peamise muudatusena ei ole enam erinevalt kehtivast seadusest eri regulatsioone kava sisule sõltuvalt sellest, kas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamine toimub riigi tagatud laenuga, riiklike või Euroopa Liidu vahenditega või mitte. Nõuded kavale on eelnõu kohaselt sama sisuga.

Eelnõukohase seadusega on sätestatud reegel, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava koostamisel ei saa finantsprognooside koostamisel investeringute allikana arvestada riiklikke toetusi, kui puudub vastav rahaeraldamise otsus. See aitab tagada, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava finantseerimise ülevaade on realistlik ning vastab tegelikele rahastusvõimalustele.

Oluline on ka rõhutada, et igas kohalikuks omavalitsuse üksuses koostatakse üks ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava. Seda ka juhul, kui piirkonda teenindab mitu vee-ettevõtjat. Mitme vee-ettevõtja korral tuleb arendamise kavas koostada iga vee-ettevõtja kohta finants-majanduslik kui ka sotsiaal-majanduslik analüüs.

Sisuliselt ei muudeta võrreldes kehtiva seadusega ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamise ja arendamise regulatsiooni. Kuigi see põhimõte on ka varasemalt kehtinud, on selguse huvides eelnõusse lisatud säte, et vee-ettevõtja on kohustatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna arvelt kogutud rahalisi vahendeid kasutama olemasolevate ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide jätkusuutlikkuse tagamiseks sihtotstarbeliselt vajalike investeringute tegemiseks vastavalt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavale ning viima need ellu arendamise kavas märgitud tähtaja jooksul.

6.3.1. Sihtrühm: kohalikud omavalitsused ja vee-ettevõtted

6.3.2. Mõju looduskeskkonnale: oluline positiivne mõju, kuna läbimõeldud ja mõistlikult kavandatud ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteemide arendamine, kaaludes erinevaid tehnilisi alternatiive, võimaldab piirkonda teenindada võimalikult väikeste kuludega ning

suurima efektiivsusega. Nõuetekohane ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse osutamine tagab keskkonna parima kaitse ja reovee negatiivse mõju vähenemise keskkonnale ja joogiveeallikatele.

6.3.3. Mõju ettevõtete tegevusele: oluline positiivne mõju, kuna läbipaistev ja selge ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kavandamine ja arendamine tagab piirkonna ettevõtetele ülevaate, mis piirkonda on kavas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust laiendada, missugune on piirkonna prognoositav veeteenuse hind ning missugustel tehnilistel tingimustel on kohalikel ettevõtetel võimalik teenust kasutada. Selged ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kasutamise aluspõhimõtted võimaldavad ettevõtetel paremini kavandada uute käitiste asukohti ning hinnata tööstuspuhasti rajamise eeliseid ja miinuseid võrreldes tsentraalse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kasutamisega.

6.3.4. Mõju kohalikule omavalitsusele: väheoluline negatiivne mõju, kuna kasvab kohaliku omavalitsuse halduskoormus ja arendamise kava koostamisele kulub praegusest enam ca 3000 eurot. Eelnõus tehtud täpsustused ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavale esitatavate nõuete osas ei oma aga olulist mõju kohaliku omavalitsuse üksustele. Hinnangute kohaselt¹³ maksab detailse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava koostamine ca 9 000 - 10 000 eurot. Ilma finantsanalüüsita ja kehtiva seaduse miinimumnõuetele vastava ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava koostamine maksab ca 5 000 – 6 000 eurot. Kuna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava tuleb uuendada iga 4 aasta tagant, siis võib nimetatud majanduslikku mõju lugeda väheoluliseks. Detailsem ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava vastab sisuliselt SA KIK keskkonnaprogrammi raames nõutava ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava nõuetele alates 2015. aasta toetusvoorst. 2015. aasta toetusvooru esitati 108 veemajandusega seotud investeerimisprojekti. Eeldades, et taotluste esitajad täitsid rahastajapoolseid nõudeid ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavale, mõjutavad eelnõus toodud täiendavad arendamise kava nõuded uudsena vähem kui pooli kohaliku omavalitsuse üksustest (Eestis oli aruande koostamise seisuga 01.12.2016 213 kohaliku omavalitsuse üksust). Seega võttes arvesse, et detailne ÜVVK arendamise kava tuleb koostada 4 aasta tagant, suurel osal kohaliku omavalitsuse üksustest on täiendavatele nõuetele vastav kava juba täna olemas. Täiendavate nõuete täitmise lisakulu on ca 3000 eurot. Seetõttu on detailse seaduseelnõu kohase arendamise kava koostamise kulude kasv väheoluline.

6.3.5. Mõju vee-ettevõtjatele: ebaoluline negatiivne mõju, kuna kaasneb väheoluline halduskoormuse kasv. Kuivõrd vee-ettevõtjad on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava koostamisse vaid kaasatud, siis ei tulene neile seadusest otseselt täiendavat halduskoormust. Koostöös kohaliku omavalitsuse üksusega võib praktikas nende halduskoormus veidi kasvada, kuid mitte oluliselt (vt mõju kohalikule omavalitsusele) ja seejuures sõltub pigem vee-ettevõtjast endast kui palju ta on valmis ja soovib protsessi panustada. Samas on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava vee-ettevõtjale üks olulisemaid strateegilisi dokumente, mistõttu nende osalemine ja panustamine arendamise kava koostamisse on äärmiselt oluline.

6.4. Liitumiskohustus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga

¹³ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12, Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

Kehtiv ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus ei sätesta otsesõnu reoveekogumisalal ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise kohustust. Samas sätestab veeseaduse § 24¹ lg 7, et reoveekogumisala piirkonnas, kus puudub ühiskanalisatsioon, peab reovee tekitaja koguma reovee lekkekindlasse kogumismahutisse ning korraldama selle veo kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavas määratud puhastamisviisi. Seega on antud paragrahvis sätestatud alternatiivsed lahendused ühiskanalisatsiooniga liitumisele ette nähtud vaid juhuks, kui ühiskanalisatsioon puudub. Teisisõnu, mõju analüüsi koostajate¹⁴ hinnangul tuleneb antud veeseaduse paragrahvist seadusandja tahe, et ühiskanalisatsiooni olemasolu korral tuleb sellega liituda.

Viidatud üldine liitumise nõue tuleneb asjaolust, et ühiskanalisatsiooni väljaehitamine on mahukas investeering, ühiskanalisatsiooni, sh reoveepuhastite rajamisel arvestatakse kogu piirkonna elanikkonna ja liitujate arvuga ning sellest lähtuvalt arendatakse ka ühiskanalisatsioon välja. Kui osad elanikud süsteemiga ei liitu, toob see endaga kaasa süsteemi ebaefektiivse toimimise. See tähendab liitujate jaoks ühest küljest teenuse kvaliteedi langust väiksemal mahul opereerimise tõttu, aga ka kõrgemat teenuse hinda. Üldsuse jaoks tähendab see suuremat halduskoormust mitteliitujate kanalisatsiooni nõuetekohasuse pideva kontrolli tõttu ja potentsiaalset olulist keskkonnakahju tulenevalt mitteliitujate poolsest kehtivate normide võimalikust rikkumisest.

Kuna praktikas on ühiskanalisatsiooniga mitteliitumine reoveekogumisala piirkondades tõsiseks probleemiks, on eelnõu koostajad õigusselguse ja täpsema regulatsiooni kehtestamise huvides pidanud mõistlikuks liitumiskohustus eelnõus detailselt reguleerida. Eelnõu kohaselt on reoveekogumisalal tarbimiskoha omanikul või valdajal kohustus liituda ühiskanalisatsiooniga ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas märgitud tähtsajooksul, kui selleks on välja ehitatud nõuetekohane liitumispunkt ning ühiskanalisatsioonisüsteem.

Üldisest liitumiskohustusest on siiski ette nähtud teatud erandid. Liitumiskohustus ei laiene tööstustarbijatele. Samuti on ette nähtud erand nendele tarbijatele, kes on juba teinud investeeringuid nõuetekohase alternatiivse lahenduse rajamiseks. Nimelt ei laiene liitumiskohustus tarbijatele, kellel on veeseaduse nõuetele vastav alternatiiv individuaalsete lahenduste näol olemas.

Erinevalt ühiskanalisatsioonist ei anna kehtiv õigus selget suunist ühisveevärgiga liitumise kohustuse osas. Kuivõrd praktikas rajatakse ühisveevärgi ja –kanalisatsioon ühtse terviklahendusena, on eelnõus toodud liitumiskohustus laiendatud lisaks ühiskanalisatsioonile ka ühisveevärgile. Argumendid sellise liitumiskohustuse kehtestamiseks on suuremalt osalt samad, mis ühiskanalisatsiooni puhul. Ka ühisveevärgi rajamisel arvestatakse kogu piirkonna elanikkonna/liitujate arvu ja väiksemal mahul opereerimisel ei toimi süsteem efektiivselt (vee kvaliteet langeb, teenuse hind kasvab jne). Samuti on keeruline tagada, et ühisveevärgiga mitteliitunud isikute salv- või puurkaevust saadav vesi vastab asjakohastele joogivee kvaliteedi nõuetele. Lisaks tuleb arvestada, et iga kaev on potentsiaalne põhjavee reostumise allikas, kuivõrd selle kaudu võib reostus pääseda põhjavette. Seega piirkondades, kus on välja ehitatud nõuetekohane ühisveevärgi, on mõistlik laiendada liitumiskohustust ka ühisveevärgile.

---

¹⁴ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12, Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

Siiski, sarnaselt ühiskanalisatsiooniga liitumise kohustusele, ei laiene ka ühisveevärgiga liitumiskohustus tööstustarbijatele. Lisaks on ette nähtud erand nendele tarbijatele, kes on juba teinud investeeringuid nõuetekohase alternatiivse lahenduse rajamiseks. Liitumiskohustus ei laiene tarbijatele, kellel on olemas veeseaduse nõuetele vastav alternatiiv.

Aruande koostajad¹⁵ märgivad, et sarnane liitumiskohustus on kehtestatud ka näiteks jäätmevaldkonnas, kus jäätmevee § 69 lg-st 1 tuleneb, et jäätmevaldaja loetakse liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas.

6.4.1. Sihtrühm: kogu Eesti elanikud, vee-ettevõtjad, kohalikud omavalitsused

6.4.2. Mõju elu- ja looduskeskkonnale: oluline positiivne mõju. Reoveekogumisalal ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise kohustuse sätestamine loob selge aluse nõuda reoveekogumisalal elavatel tarbijatel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumist. Selle kohustuse kehtestamine ja rakendamine avaldab positiivset mõju keskkonnale ja seega kogu Eesti elanikkonnale. Liitumiskohustuse täitmisel väheneb seni tõsiseks probleemiks olev reovee mittenõuetekohane juhtimine pinnasesse. Samuti väheneb kaevude rajamine, millest igaüks on potentsiaalne keskkonnakahju allikas, kuivõrd selle kaudu võib reostus jõuda põhjavette.

Reoveekogumisalal ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise kohustuse sätestamine parandab ka elukeskkonna kvaliteeti, kuivõrd vähendab tänasel päeval ühiskanalisatsiooniga mitteliitunud isikute poolt iseseisvalt ja kontrollimatult pinnasesse juhitava saasteainete kogust, mis reoveekogumisala tiheda asustuse tõttu võib oluliselt mõjutada elukeskkonda ja seda eriti lähedalasuvate naabrite puhul.

6.4.3. Mõju elanikkonnale: oluline mõju neile tarbijatele, kes ei ole veel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitunud, aga peavad eelnõu kohaselt liituma (kaasnevad täiendavad kulutused), oluline positiivne mõju neile, kes on juba liitunud (teenuse hinna alanemine). Muudatus mõjutab oluliselt majapidamisi, mis asuvad reoveekogumisalal, kuid mis ei ole seni liitunud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga. Hinnanguliselt on selliste elanike arv 31.12.2017 seisuga, kes võiksid, aga ei ole veel liitunud ühiskanalisatsiooniga ca 25 000, ühisveevärgi puhul ca 20 000. Üleminek ühisveevärgile toob selliste majapidamiste jaoks endaga kaasa täiendava kulu liitumisele ja veele, eeldusel, et varem on vesi tulnud tasuta kaevust. Ühiskanalisatsiooniga liitumise korral sõltub täiendav kulu eelkõige sellest, milline lahendus on majapidamises varem kasutusel olnud ning kui kaugel asub liitumispunkt, kuna kulud liitumispunktist kuni tarbijakohani tuleb katta liitujal. Eelpool toodud põhjustel on liitumata jätnud just madalama sissetulekuga leibkonnad, kelle jaoks on olemas toimiv lahendus ning alternatiivne kulu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumiseks oleks liiga kõrge. Keskmise ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise kulu (lisandub vee-ettevõtja poolt rakendatav liitumistasu) on aruande koostajatele¹⁶ kättesaadava informatsiooni põhjal ca 800-3000 eurot leibkonna kohta, sõltudes tarbijakoha kaugusest liitumispunktist ning

¹⁵ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12, Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvvs_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

¹⁶ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 20, Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvvs_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

sisetööde vajadustest. Ühekordse liitumistasu rakendamine varieerub vee-ettevõtjate lõikes. Üldjuhul soovitakse, et tarbijad liituks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kohe peale väljaehitamist, mistõttu alguses vee-ettevõtja poolne liitumistasu on reeglina puudunud. Liitumistasu suurus võib aruande koostajatele kättesaadava informatsiooni põhjal praktikas varieeruda 500-6000 euro vahel, sõltudes väljaehitatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni maksumusest ning väljaehitatud liitumispunktide arvust. Kuna aga enamik ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni laiendusi on välja ehitatud Ühtekuuluvusfondi toetustega, siis toetustega ehitatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni osas liitumistasu küsida ei saa ning sellisel juhul liitumistasust tulenev mõju tarbijale puudub.

Kui tarbija on varem kasutanud kogumismahutite tühjendamise teenust, siis on reaalne, et pikaajaline mõju majapidamiseelarvele on hoopis positiivne, kui kogumismahutit on varasemalt tühjendatud nõuetekohaselt. Kui kanalisatsioon on aga varasemalt korraldatud mittenõuetekohaselt, millest tulenevalt varasemalt igakuine teenustasu leibkonna jaoks puudus, kaasneb lisaks ühiskanalisatsiooniga liitumise tasule ka täiendav igakuine teenustasu. Arvestades, et ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni hind peab eelnõu kohaselt olema mõistlik, siis ei tohiks liitumiskohustusega kaasnev mõju olla ebamõistlikult koormav, arvestades muu hulgas veeseaduse tänast sõnastust ja detailsema liitumiskohustuse sätestamise põhjendusi. Ulatuses, milles see siiski võib olla osade tarbijate jaoks ebamõistlikult koormav, tuleks kaaluda kohaliku omavalitsuse üksuse poolt toetusmehhanismi loomist liitumiskulude kompenseerimiseks madalamatesse tulukvintilisse kuuluvatele leibkondadele. Lisaks avatakse 2018. a SA KIK toetusmeede, mille raames toetatakse samuti neid majapidamisi, kellel tekib seaduse eelnõu kohaselt liitumiskohustus. Toetusmeetme abil on võimalik vajalikud kinnistu veevärgi ja kanalisatsioonitorustikud välja ehitada riigi poolse abiga. Eestis kasutab ühiskanalisatsiooni teenust ligikaudu 83% elanikest, kuid siiski on veel palju ka neid, kes pole ühiskanalisatsiooniga liitunud, ehkki vee-ettevõtte ja kohalik omavalitsus on selleks võimaluse loonud. Toetusteks on kokku ligi 10 miljonit eurot.

Majapidamiste jaoks, mis on juba ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitunud, on mõju positiivne, kuivõrd nende jaoks vastavad teenused odavnevad, kuivõrd ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise kulud jaotatakse rohkemate majapidamiste vahel. Nimelt tekib vee-ettevõtjale täiendav tulu ning vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamise reeglitele saavutatakse lubatud kulude katmine madalama tariifiga kui see hind, mis on täna kehtestatud väiksema liitujate arvu põhjal.

6.4.4. Sotsiaalsed, sealhulgas demograafilised mõjud: oluline positiivne mõju. Ühtse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumiskohustuse sätestamine omab inimeste tervisele olulist positiivset mõju. Liitumine võimaldab paremini ja süsteemsemalt tagada joogivee kvaliteedinõuetele vastavuse. Kui ühisveevärg ei ole liitumiskohustuse korraliku täitmise tõttu enam aladimensioneeritud, parandab see joogivee kvaliteeti kõigi võrguga liitunute jaoks. Ka ühiskanalisatsiooniga liitumine omab vastava ala inimestele eelduslikult positiivset mõju, kuivõrd aitab paremini vältida maapinna saastamist.

6.4.5. Mõju vee-ettevõtjatele: oluline positiivne mõju. Vee-ettevõtjate jaoks omab ühtse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumiskohustuse sätestamine positiivset mõju, kuivõrd ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni väljaehitamine on mahukas investering, mis lähtub eeldusest, et sellega on liitunud kogu piirkonna elanikkond. Liitumiskohustuse täitmine kasvatab vee-ettevõtjate tulubaasi ja aitab suurema ja ühtlasema koormuse tõttu tagada teenuse parema kvaliteedi.

2014. aasta lõpu seisuga andmete kohaselt ei olnud ca 25 000 inimest¹⁷ liitunud ühiskanalisatsiooniga ning nende aastane tarbimismaht oli 900 000 m³ (keskmise tarbimise aluseks arvestatud 100 l/in/p). Ühisveevärgiga ei olnud liitunud sama aja seisuga ca 20 000 inimest¹⁸, kelle aastane tarbimismaht oli 720 000 m³ (võttes aluseks keskmise tarbimise 100 l/in/p). Keskmise ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind EVEL-i andmete alusel on 2016. aastal 1,5 eurot/m³ veele ja 1,08 eurot/m³ heitveele. Seega 2016. aasta hindade juures jääb kõigil vee-ettevõtjatel kokku mitteliitunud tarbijate tõttu saamata tulu kuni 2 120 000 eurot.

6.5. Liitumistasu kaebeõigus

Kehtivas seaduses ei ole täpselt reguleeritud tarbija liitumistasu kaebeõigust. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse § 6 lg 2 teises lauses on vaid toodud, et Konkurentsiametil või kohalikul omavalitsusel on vastavalt oma pädevusele õigus kontrollida liitumistasu suurust, selle põhjendatust ja vastavust metoodikale. Antud küsimust on käsitlenud Riigikohus ning asunud otsuse nr 3-3-1-42-14 punktis 20 seisukohale, et Konkurentsiameti järelevalveotsuste põhimõtteline kohtulik kontroll ei tähenda, et Konkurentsiamet peab alati järelevalve ka algatama ja ettekirjutuse tegema. Saades veetarbija märgukirja järelevalve teostamise ettepanekuga, võib Konkurentsiamet keelduda järelevalve või ettekirjutuse tegemisest muu hulgas maakohtusse pöördumise võimalusele viidates, kui õiguste kaitsmine hagi esitamise teel ei ole ebamõistlikult koormav. Seejuures märkis Riigikohus eraldi, et tarbijal võib olla keeruline hankida hagi esitamiseks vajalikku teavet ja tõendeid liitumistasu suuruse õigusvastasuse kohta.

Õiguskantsler on muu hulgas antud Riigikohtu otsusele toetudes esitanud Riigikogu keskkonnakomisjonile 11.06.2015 märgukirja nr 6-1/141359/1502650, milles on käsitlenud analoogilist kaebeõiguse küsimust (küll veeteenuse hinna, mitte liitumistasu, kohtus vaidlustamise õigust). Sealt nähtub, et veeteenuse hinna kaebeõiguse osas puudub ka Keskkonnaministeeriumi ja Justiitsministeeriumi vahel üksmeel. Kui Keskkonnaministeeriumi hinnangul puudub tarbijal õigus vaidlustada haldusakti, millega kooskõlastatakse veeteenuse hind ning tarbijal on mõistliku hinna kehtestamise nõudmiseks seetõttu võimalik pöörduda vaid tsiviilkohtusse vee-ettevõtja vastu, siis Justiitsministeerium on seisukohal, et puudub keeld tarbija poolt hinna kooskõlastamist halduskohtus vaidlustada. Õiguskantsler jõudis järeldusele, et selline õiguselgusetus on taunitav ning tarbija kaebeõigus tuleks üheselt ja selgelt reguleerida.

Eeltoodut arvestades on eelnõu regulatsiooni täpsustatud, et tagada tarbijale üheselt arusaadav, selge ja kohane liitumistasu kaebeõigus. Arvestades eelviidatud Riigikohtu ja õiguskantsleri seisukohti, kaaluti võimalusi tagada tarbijale liitumistasu vaidlustamise kaebeõigus uurimisprintsibiist lähtuvas halduskohtus, kuivõrd tarbijal võib olla keeruline hankida tsiviilkohtusse hagi esitamiseks vajalikku teavet ja tõendeid liitumistasu suuruse õigusvastasuse kohta.

¹⁷ “Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jäävad, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määratlemine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks” lisa 4. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://evel.ee/teabepank/uuringudaruanded/>.

¹⁸ “Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jäävad, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määratlemine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks” lisa 4. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://evel.ee/teabepank/uuringudaruanded/>.

Eelnõu koostamisel kaaluti võimalust käsitleda vee-ettevõtja liitumistasu kehtestamise otsust haldusaktina, mis annaks tarbijale õiguse seda halduskohtus vaidlustada. Mõju hinnangu koostajate¹⁹ hinnangul ei ole siiski tegemist haldusaktiga, kuivõrd liitumistasu kehtestamine iseenesest ei ole olemuslikult haldusülesanne, mis oleks vee-ettevõtjale üle antud. Antud küsimust on veeteenuse hinna määramise kontekstis analüüsinud ka õiguskantsler eelviidatud märgukirjas ning jõudnud järeldusele, et veeteenuse hinna määramisel vee-ettevõtja poolt puuduvad haldusakti tunnused ja tegemist on eraõiguslikus suhtes tehtud otsusega. Mõju hinnangu koostajate hinnangul on liitumistasu määramine olemuslikult analoogiline eraõiguslik ülesanne.

Mõju hinnangu koostajate hinnangul on kaebeõiguse tagamiseks sobiv lahendus nõ kaheastmeline kontroll. Selle kohaselt on tarbijal õigus liitumistasu kehtestamise otsuse peale esitada kaebus Konkurentsiametile või kohaliku omavalitsuse üksusele ning Konkurentsiameti või kohaliku omavalitsuse üksuse poolt teostatud järelevalve tulemusena tehtud otsusega mitte nõustudes kaebus halduskohtusse vastava otsuse peale. Erinevalt kehtivast seadusest muudetakse tarbija kaebuse menetlemine Konkurentsiameti või kohaliku omavalitsuse üksuse poolt kohustuslikuks, tagades seeläbi tarbijale ligipääs nii kohtuvälisele järelevalve menetlusele kui ka selle tulemusena mittenoostumisel kaebeõiguse halduskohtusse.

Selline lahendus langeb kokku ka teiste võrgustiku sektorite vastava regulatsiooniga. Elektriturseaduse § 99 lg 1 näeb ette sarnase regulatsiooni, sätestades, et turuosalise tegevuse või tegevusetuse peale, mis on vastuolus elektriturseaduse või selle alusel kehtestatud õigusaktiga, võib teine turuosaline esitada kirjaliku kaebuse Konkurentsiametile. Samasisuline reegel on toodud ka maagaasiseaduse § 39¹ lõikes 1. Eelnõu lähtub sisuliselt sarnasest reeglist, andes tarbijale kohtuvälise kaebeõiguse Konkurentsiametile või kohaliku omavalitsuse üksusele ja selle tulemusena antud haldusakti alusel ka kaebeõiguse halduskohtusse.

6.5.1 Sihtrühm: tarbijad ja tarbija kaebusi lahendavad asutused Konkurentsiamet, kohalikud omavalitsused ja kohtud

6.5.2. Mõju elanikkonnale: oluline positiivne mõju. Eelnõuga suurendatakse liitumistasu kaebeõiguse regulatsiooni õigusselgust tarbija jaoks. Kui kehtiva seaduse kontekstis ei ole ka ministeeriumid olnud üksmeelel kaebeõiguse osas ning õigusselgusetusele ja õiguste realiseerimise keerukusele on viidanud nii Riigikohus kui õiguskantsler, siis eelnõuga muudetakse liitumistasu kaebeõiguse regulatsioon selgemaks ja tarbijale arusaadavamaks. Nimelt on eelnõus otsesõnu sätestatud tarbija kaebeõigus vee-ettevõtja tegevuse peale Konkurentsiametile või kohaliku omavalitsuse üksusele, kellel on kohustus kaebust menetleda. Vastava menetluse tulemusena antav haldusakt on omakorda halduskohtus vaidlustatav. Seega on tarbijale tagatud kehtiva seadusega võrreldes kindlam ja selgem liitumistasu kaheastmeline kaebeõigus, kusjuures Konkurentsiameti või kohaliku omavalitsuse üksuse menetlusele ja halduskohtumenetlusele laieneb ka uurimisprintsip.

6.5.3. Mõju riigiasutustele ja kohalikele omavalitsustele: ebaoluline halduskoormuse kasv. Eelnõu kohaselt on sõltuvalt reoveekogumisala reostuskoormusest tarbija kaebuse

---

¹⁹ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12, Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

lahendamine kas kohaliku omavalitsuse üksuse või Konkurentsiameti kohustus. Ka kehtivas seaduses (§ 15⁴ lg 2) on sätestatud, et järelevalvet liitumistasu õigusaktidele vastavuse ning selle kehtestamisega seotud nõuete täitmise üle teostavad Konkurentsiamet ning valla- ja linnavalitsus vastavalt vee-ettevõtja tegevuspiirkonnale. Seega on teatud ulatuses vastav ülesanne Konkurentsiametil ja kohaliku omavalitsuse üksustel ka juba täna. Liitumistasu kontrolliõigus on lihtsalt asendatud tarbija kaebuse saamisel kontrollikohustusega. See võib teatud määral kasvatada kohaliku omavalitsuse üksuste ja Konkurentsiameti halduskoormust selliste kaebustega tegelemisel. Aruande koostajate hinnangul²⁰ ei ole tegemist siiski ebamõistlikult suure halduskoormuse kasvuga, arvestades vastava regulatsiooni eesmärki ning ka asjaolu, et sarnane kaebuste lahendamise kohustus on Konkurentsiametile ette nähtud elektrituruseaduse ja maagaasiseaduse alusel. Eelnõu koostajate hinnangul on tarbijavaidluste lahendamise pädevus olemas nii Konkurentsiametil kui ka ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni korraldamise eest vastutaval kohalikul omavalitsusel. Sellise kohustusliku menetluse sätestamine aitab seejuures eelduslikult juba enne kohtusse pöördumist lahendada suure osa tarbijate kaebustest, mis omakorda vähendab kohtute halduskoormust.

6.6. Vee-ettevõtja tegevuse vaidlustamine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise taotluse menetlemisel

Kehtiva seaduse (ÜVVKS § 5 lg 2) kohaselt toimub kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni liitumine ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni omaniku või valdaja taotlusel tema ja ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omaniku või valdaja vahel sõlmitud lepingu alusel. Kinnistu omaniku või valdaja taotluse rahuldamisest keeldumist peab ühisveevärgi ja kanalisatsiooni omanik või valdaja kirjalikult põhjendama 30 päeva jooksul liitumistaotluse saamisest arvates (ÜVVKS § 5 lg 5). Täpsemalt kehtiv seadus liitumise taotluse menetlust ei reguleeri.

Eelnõu koostamisel kaaluti varianti, et liitumistaotluse menetlus toimub vee-ettevõtja poolt haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Mõju hinnangu koostajate²¹ hinnangul on tegemist olemuslikult eraõigusliku tegevusega, kus vee-ettevõtja ei täida iseseisvat haldusülesannet, mis eeldaks haldusmenetluse seaduse kohase haldusmenetluse reeglistiku kohaldamist eraõigusliku isiku tegevusele.

Seejuures tõusetub aga üldisem küsimus sellest, kas ja kuidas saab tarbija vee-ettevõtja tegevust vaidlustada. Kehtiv seadus seda küsimust täpsemalt ei reguleeri ning praktikas on kohati lähtutud reeglist, et tegemist on tsiviilõigusliku suhtega. Arvestades siiski asjaolu, et reeglina on tarbija vee-ettevõtjaga võrreldes nõrgemas positsioonis ja seda eriti võimaliku tsiviilkohtuvaidluste korral, on mõistlik teiste võrgustiku sektorite eeskujul sõnaselgelt võimaldada tarbijale vee-ettevõtja poolsete võimalike rikkumiste kõrvaldamiseks mõistlikult kättesaadav ja kohane järelevalvemenetlus.

Näiteks on elektrituruseaduse § 99 lg 1 kohaselt turuosalisel õigus esitada teise turuosalise tegevuse või tegevusetuse peale, mis on vastuolus elektrituruseaduse või selle alusel

---

²⁰ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 26. Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

²¹ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 27. Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

kehtestatud õigusaktiga, kirjalik kaebus Konkurentsiametile. Samasisuline regulatsioon on toodud ka maagaasiseaduse § 39¹ lõikes 1. Vastav reegel on kehtestatud ka käesoleva eelnõuga, andes tarbijale selge kohtuvälise kaebeõiguse. Selline üldnormina kehtestatud regulatsioon aitab muu hulgas tagada kaebeõiguse olukorras, kus vee-ettevõtja tegevus või tegevusetus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumisprotsessi käigus on tarbija hinnangul vastuolus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse või selle alusel kehtestatud õigusaktiga. Sellisel juhul on tarbijal õigus esitada kaebus sõltuvalt reoveekogumisala reostuskoormusest kas Konkurentsiametile või kohaliku omavalitsuse üksusele. Vastava menetluse tulemusena antav haldusakt on seejuures omakorda vaidlustatav halduskohtus.

6.6.1. Sihtrühm: tarbijad ja tarbija kaebusi lahendavad asutused Konkurentsiamet, kohalikud omavalitsused ja kohtud

6.6.2. Mõju majandusele: oluline positiivne mõju tarbijatele, ebaoluline halduskoormuse kasv vee-ettevõtetele. Tarbijate jaoks sätestatakse selgem alus vee-ettevõtja tegevuse vaidlustamiseks Konkurentsiameti või kohaliku omavalitsuse üksuse juures. Seega ei pea tarbija pöörduma vee-ettevõtjaga lahendamata erimeelsuste korral tsiviilkohtusse, vaid võib esialgu esitada kaebuse Konkurentsiametile või kohaliku omavalitsuse üksusele. See annab tarbijale ühest küljest selgesõnalise täiendava kohtueelse võimaluse selliste erimeelsuste lahendamiseks ning teisest küljest on vastava menetluse tulemusena antav haldusakt omakorda halduskohtus vaidlustatav ehk tarbija ei pea pöörduma vee-ettevõtja vastu tsiviilkohtusse.

Muudatus ei too kaasa ka vee-ettevõtjatele märkimisväärset halduskoormuse kasvu. Ühest küljest on küll võimalik, et uue vaidlustamisvõimaluse sätestamine seaduses suurendab mingil määral vähemalt esialgu tarbija vaidluste kasvu, kuid vee-ettevõtja peab nii või teisiti arvestama võimalike eraõiguslike vaidlustega ka kehtiva seaduse kohaselt. Samuti on võimalik, et mitmed vaidlused, mis muidu oleksid jõudnud kohtusse, piirduvad eelnõu regulatsiooni jõustudes kohtueelse menetlusega.

6.6.3. Mõju Konkurentsiametile ja kohalikele omavalitsustele: ebaoluline halduskoormuse kasv. Eelnõu kohaselt on sõltuvalt reoveekogumisala reostuskoormusest tarbija kaebuse lahendamine kas kohaliku omavalitsuse või Konkurentsiameti kohustus. Eelnõus sõnaselgelt vaidlustamismenetluse sätestamine võib endaga kaasa tuua kohaliku omavalitsuse üksuste ja Konkurentsiameti halduskoormuse mõningase kasvu kaebuste arvu suurenemise tõttu. Mõju hinnangu koostajate²² hinnangul ei ole tegemist siiski ebamõistlikult suure halduskoormuse kasvuga arvestades vastava regulatsiooni eesmärki ning ka asjaolu, et sarnane kaebeõiguse regulatsioon on Konkurentsiametile ette nähtud ka elektrituruseaduse ja maagaasiseaduse alusel. Eelnõu koostajate hinnangul on tarbijavaidluste lahendamise pädevus olemas nii Konkurentsiametil kui ka ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni korraldamise eest vastutaval kohalikul omavalitsusel. Sellise kohustusliku menetluse sätestamine aitab seejuures eelduslikult juba enne kohtusse pöördumist lahendada märkimisväärse osa tarbija kaebustest, mis omakorda vähendab kohtute halduskoormust.

6.7. Vee-ettevõtja määramise alused

---

²² OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 28. Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

Kehtiv seadus sätestab, et kui ühisveevärk ja -kanalisatsioon on kohaliku omavalitsuse üksuse omandis või valduses, korraldab kohaliku omavalitsuse üksus iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega vee-ettevõtja leidmiseks riigihanke riigihangete seaduses teenuse kontsessiooni kohta sätestatust lähtudes.

Riigihangete seaduse § 132 lg 1 p 5 näeb ette, et riigihangete seaduses sätestatud korda ei ole hankija kohustatud rakendama kontsessioonilepingu sõlmimisel selliste püsivõrkude pakkumiseks või käitamiseks, mille eesmärk on pakkuda elanikkonnale joogivee tootmise, transpordi või jaotamisega seotud teenust ega joogivee tarnimiseks sellistesse võrkudesse. Sama lõike p-i 6 kohaselt ei pea hankija riigihangete seaduses sätestatud korda rakendama ka kontsessioonilepingu sõlmimisel punktis 5 nimetatud tegevusega seotud reovee ärajuhtimiseks ja töötlemiseks.

Eeltoodud riigihangete seaduse regulatsiooni arvestades kaaluti eelnõu koostamisel ka võimalust muuta kehtivat vee-ettevõtja määramise korda nii, et see ei näeks ette riigihangete seaduse kohase kontsessiooni korraldamist kohaliku omavalitsuse üksuse omandis või valduses olevale ühisveevärgile ja -kanalisatsioonile vee-ettevõtja leidmiseks. Selle lähenemise peamiseks eeliseks oleks olnud vee-ettevõtja määramise lihtsus, kuivõrd sellisel juhul ei peaks kohalik omavalitsus vee-ettevõtja määramisel lähtuma riigihangete seaduses sätestatud korrast ja seda just olukordades, kus praktilises turuolukorras konkurents vastavas piirkonnas puudub.

Mõju hinnangu koostajad²³ on seisukohal, et mõistlik on siiski jääda kehtiva vee-ettevõtja määramise regulatsiooni juurde, kuivõrd see järgib riigihangete seaduse üldist loogikat ja võimaldab seeläbi läbipaistvamal moel määrata vee-ettevõtja ning vähendada huvide konflikti ja konkreetse turuosalise põhjendamatu eelistamise riski. Seejuures puudutab antud vee-ettevõtja kontsessiooni korras määramise säte faktiliselt vaid väheseid kohalikke omavalitsusi (eelnõu koostamise aja seisuga on ühisveevärk ja kanalisatsioon vaid kolme omavalitsuse omandis (Türi vald, Vändra vald ja Kunda linn) ja ei too seetõttu endaga suures plaanis kaasa ka kontsessioonimenetluste läbiviimisest tulenevalt olulist halduskoorust. Seda eriti arvestades, et eelnõu kohaselt võib vee-ettevõtja määrata jätkuvalt kuni 12-aastaseks perioodiks.

6.7.1. Sihtrühm: kohalikud omavalitsused, vee-ettevõtjad

6.7.2. Mõju ettevõtlusele: mõju puudub, kuna vee-ettevõtja määramise üldpõhimõtted võrreldes kehtiva seadusega jäävad samaks.

6.7.3. Mõju looduskeskkonnale: mõju puudub, kuna vee-ettevõtja määramise üldpõhimõtted võrreldes kehtiva seadusega jäävad samaks.

6.7.4 Mõju kohalikele omavalitsustele: mõju puudub, kuna vee-ettevõtja määramise üldpõhimõtted võrreldes kehtiva seadusega jäävad samaks-

6.8. Joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste töö eest vastutavatele isikutele esitatavad nõuded

---

²³ Sama, lk 30.

Kehtiv seadus ei reguleeri joogivee- ja reoveekäitlusrajatiste töö eest vastutavate isikutega seonduvat. Joogivee- ja reoveepuhastite opereerimise tase on Eestis üldiselt hea, kuid esineb olukordi, kus joogivee- või reoveepuhasti on projekteeritud, rajatud ja käivitatud kõigi nõuete kohaselt, kuid opereerijate vähete teadmiste tõttu tekivad rajatistes torked ning tekib oht kahju tekkimisele looduskeskkonnale. Mainitud kahju seisneb eelkõige selles, et reoveepuhasti projekteeritud opereerimisparameetritest kaldutakse kõrvale ja looduskeskkonda suunatav heitvesi ei vasta nõuetele.

Eelnõu kohaselt peab iga vee-ettevõtja määrama kõigile oma hallatavatele joogivee- ning reoveekäitlusrajatistele pädeva isiku, kes vastutab rajatiste nõuetekohase toimimise eest ning võtab vajadusel korral kasutusele asjakohased abinõud protsessi optimeerimiseks või seadistamiseks. Eelnõu kohaselt peab isikul olema kutse- või pädevustunnistus.

Mõju hinnangu koostajad²⁴ on EVELi kaasabil selgitanud välja mõnede teiste Euroopa Liidu liikmesriikide regulatsiooni reoveepuhastite operaatorite koolitamise ja määramise osas. Näiteks Soome, Luksemburg, Rootsi ja Holland ei ole kehtestanud nõudeid reoveepuhastite operaatorite koolitamisele. Sarnaselt puudub vastav nõue ka Norras. Hollandi kehtiva regulatsiooni kohaselt vastutab reoveepuhasti operaator keskkonna kahju eest, mis tekib opereerimise vea tõttu. Eelpool mainitud riikides on võimalik õppida erialadel, mis annavad vajalikud teadmised reoveepuhasti nõuetekohaseks opereerimiseks. Samas Austrias on reoveepuhastite operaatorite koolituse osas kehtestatud miinimumnõue ning koolitajate atesteerimise nõue.

Eelnõu kohaselt operaatoritele esitatavad kvalifikatsiooninõuded põhinevad kutseeaduse alusel määratud kutsestandardis toodud nõuetele ning pädeva isiku kvalifikatsiooni tõendab pädevustunnistus. Kuna kutsekvalifikatsiooni nõuet ei ole varasemalt operaatoritelt nõutud, on eelnõuga antud vastava kutse omistamiseks eelnõu jõustumisest pikem üleminekuajag ning kutse tuleks omandada hiljemalt 01.01.2025.

6.8.1. Sihtrühm: vee-ettevõtjad, kogu Eesti elanikkond

6.8.2. Mõju loodus- ja elukeskkonnale: vähene positiivne mõju. Joogivee- ja reoveepuhasti operaatorite kvalifikatsiooni nõuete sätestamine tagab opereeritavate puhastite stabiilse töötamise projekteeritud parameetritel. See omakorda vähendab võimalike avariide ohtu, mille käigus võib sattuda ohtu nõuetekohase kvaliteediga joogivesi ning looduskeskkonda võib sattuda nõuetele mittevastav heitvesi, mis kahjustab loodus- ja elukeskkonda. Seega väheneb muudatuse tulemusena oht seadmete riketele ning risk võimalikule joogivee või looduskeskkonna reostumisele.

6.8.3. Mõju majandusele: ebaoluline mõju. Eelkõige kaasneb mõju nendele vee-ettevõtjatele, kes ei ole tänasel päeval veel puhastitele operaatorit määranud. Samuti kaasnevad kulud reoveepuhasti operaatorile kvalifikatsiooni taotlemisega seonduvalt. Kvalifitseeritud puhasti operaatori palgaskasvaks prognoositakse 10%²⁵. Keskmise reoveepuhasti operaatori tööjõu kulu on ca 1200 eurot kuus. Tööjõukulude eeldatav kasv

²⁴ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 32. Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

²⁵ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 33. Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

on seega ligikaudu 1440 eurot aastas. Keskmise suurusega vee-ettevõtja kuludes võib nimetatud täiendavaid kulusid lugeda ebaoluliseks. Arvestades asjaolus, et tegemist on seadusest tuleneva kohustuse täitmisega, on põhjendatud vastavate vee-ettevõtja kuludega arvestamine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamisel.

Positiivse poole pealt aitab professionaalse puhasti operaatori tegevus eelduslikult kaasa avariilukordade tõttu tekkivate võimalike mittenõuetekohase heitvee loodusesse juhtimise vähenemisele, mis omakorda tähendab, et vee-ettevõtja kulud seoses võimaliku kõrgendatud saastetasude näol vähenevad.

Tarbijate jaoks võib muudatus kaasa tuua marginaalse ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniteenuse hinna tõusu tulenevalt vee-ettevõtja täiendavatest kuludest seoses operaatorite kvalifikatsiooni nõudele. Arvestades aga vee-ettevõtjate eeldatavaid täiendavaid kulusid on võimalik hinnatõus marginaalne.

6.9. Sademevee detailsem regulatsioon

Täna sel päeval toimub sademevee ärajuhtimine ja vajadusel korraldada puhastamine erinevatel reoveekogumisaladel erinevalt. Suuremad linnad nagu Tallinn ja Tartu on välja ehitanud eraldi sademevee kanalisatsiooni, et vältida reoveepuhasti hüdraulilist üle koormamist. Samas on reoveekogumisalad, kus kogu sademevesi juhitakse ühiskanalisatsiooni. Eesti suurusest ja elanike asustustihedusest sõltuvalt on reoveekogumisaladel sademevee ärajuhtimise ja puhastamise osas olukord väga erinev. Sademevee hulk, mida peab kanalisatsiooni juhtima sõltub kõvakattega pindade ja haljasalade osakaalust. Kõige soodsam ja keskkonnasõbralikum lahendus on sademevee immutamine tekkekohas, kuid olenevalt reoveekogumisalast ja ennekõike suuremates linnades ei ole see tehniliselt võimalik. Objektidel, kus on võimalikud reostusohud (nagu sõiduteed ja laadimisplatsid), on vajalik tagada, et võimalikud reostusnäitajad ei satuks pinnasesse või pinnaveekogudesse.

Võrreldes kehtiva seadusega on sademevee regulatsiooni eelnõuga täpsemaks muudetud. Muuhulgas on eelnõus reguleeritud ühiskanalisatsiooni juhitava sademevee nõuetele vastavusega seonduv, sh proovivõtmise nõuded.

Sademevee ärajuhtimise ja puhastamise teenuse tasu kujundamise ning sademevee mahu arvestamise põhimõtete osas on eelnõuga jäetud otsustamine kohaliku omavalitsuse üksustele, kes on kõige paremini kursis oma haldusalas olevate reoveekogumisalade tingimustega. Selline lähenemine tagab nii majanduslikult kui ka keskkonnakaitselikult parima lahenduse. Eeltoodud lahendust toetab nii kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lg-s 1 sätestatu kui ka Euroopa kohaliku omavalitsuse harta § 4 lg-s 3 sätestatud põhimõtet, mille kohaselt täidavad riigi kohustusi üldjuhul eelistavalt kodanikule kõige lähemal seisvad võimuorganid ning kohustuste määramisel mõnele teisele võimuorganile peaks kaaluma ülesande ulatust ja iseloomu ning efektiivsuse ja majanduslikkuse nõudeid.

6.9.1. Sihtrühm: kogu Eesti elanikkond, vee-ettevõtjad, kohalikud omavalitsused

6.9.2. Mõju loodus- ja elukeskkonnale: vähene positiivne mõju. Sademevett tuleb võimalusel immutada selle tekkekohas vältides selle reostumist. Eesti väikemates hajaasustusega piirkondades ei olegi sademevee ärajuhtimisega suuri probleeme, kui

sademevee jaoks on piisaval määral looduslikke pindasid sademevee looduslikuks immutamiseks. Probleemid on eelkõige tiheasustusega linnalistes piirkondades, kus suure kõvakattega pinna osakaalu tõttu ei ole võimalusi sademevee immutamiseks selle tekkekohas, mistõttu tuleb leida muud tehnilised lahendused sademevee ärajuhtimiseks. Selleks on eelnõukohases seaduses ette nähtud, et sademevee tehnilised lahendused tuleb välja töötada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas ning juhul kui kohalik omavalitsus on otsustanud, et sademeveesüsteemid ei kuulu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulka, tuleb koostada eraldiseisev sademevee majandamise kava, milles on määratud sademevee süsteemide eest vastutajad ja toodud nende korrashoiu tagamiseks finantseerimise kord. Sademeveega seotud üleujutustega seotud probleemid põhinevad eelkõige vales planeerimises, mistõttu on äärmiselt oluline, et kohalikud omavalitsused käsitleksid ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas või sademevee majandamise kavas võimalikke tehnilisi lahendusi sademevee efektiivseks ärajuhtimiseks. Kuna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava pidi sisaldama sademevee tehnilisi lahendusi juba kehtiva seadusega, on eelnõukohase seaduse muudatused väheolulise mõjuga, sest juurde on tulnud vaid sademevee majandamise kava koostamise kohustus olukorras, kus kohalik omavalitsus on otsustanud teatud sademevee süsteemid ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulgast välistada eelnõu § 3 lg 6 tähenduses. Oluline on siinkohal ka rõhutada, et eelnõu järgi peab kohalik omavalitsus määrama ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavaga kõik ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni hulka kuuluvad sademeveesüsteemid, et oleks üheselt fikseeritud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse eest finantseeritavate sademeveesüsteemide ulatus.

6.9.3. Mõju majandusele: ebaoluline mõju. Kuna sademeveesüsteemide finantseerimise üldpõhimõtted ei ole võrreldes kehtiva seadusega muutunud, ei oma sademevee regulatsioon ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnas olulist mõju. Ka kehtiva seadusega oli võimalik sademevee kulude eest vee-ettevõtjal koguda eraldi sademevee ärajuhtimise ja puhastamise tasu, kuid sellest hoolimata eelistasid vee-ettevõtjad sademevee ärajuhtimise ja puhastamise tasu kajastada reovee ärajuhtimise ja puhastamise hinnas. Samas on soovitatav erinevad teenused tarbija veearvel eristada, et oleks üheselt mõistetav missugune tasu moodustab reovee ja missugune tasu sademevee teenuse osa. Tegemist on aga pigem tehnilise lahendusega, kuid tervikuna eelnõukohane seadus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni koguhinnale mõju ei avalda. Üldprintsibina kehtib põhimõte, et veeteenuse hind kujundatakse vee-ettevõtja kulude alusel ning eelnõus on pigem täpsustatud, kuidas tervikkulud tuleks jagada erinevate teenuste vahel. Sademevee hind võib sõltuda sellest, kas piirkonda on ehitatud lahkvoolne sademevee kanalisatsioon või kasutatakse sademevee ärajuhtimiseks ühisvoolset kanalisatsioonitorustikku. Eelnõukohase seaduse järgi on üldreegli kohaselt võimaldatud sademevee hind kehtestada piirkonnas ühtse abonenttasuna, kuna sademevee koguseid on praktiliselt võimatud iga tarbija jaoks eraldi välja arvutada ning kinnistu pindala suuruse kasutamine ei pruugi anda õiglast tulemust, kuna sademevee tegelik ärajuhtimise kogus sõltub nii kinnistu kõvakattega pinna osakaalust, kinnistu kõrgusandmetest kui ka kinnistu maapinna enda puhverdusvõimest. Lisaks võivad kinnistul olla ehitatud sademevee kogumismahutid kastmisvee tarbeks, mistõttu tegelik ärajuhitava sademevee kogus ei pruugi olla võrreldav kinnistu pindalaga. Kuna aga seaduse eelnõuga on sademevee mahu arvestamise meetodika jäetud kohaliku omavalitsuse otsustada, ei ole välistatud kasutada piirkonnas ka selliseid lahendusi, kus on küll kehtestatud sademevee ärajuhtimiseks kindel abonenttasu, kuid kui kinnistu omanik on võtnud kasutusele looduslähedasi sademevee taaskasutamise meetmeid (nt paigaldanud maatükile sademevee kogumismahuti kastmisvee tarbeks), võib kohalik omavalitsus kehtestada sademevee abonenttasu vähendamise mehhanismi. Sel juhul saaks kinnisasja omaniku taotluse alusel

sademevee tasu suurust veearvel vähendada, kui on täidetud teatud etteantud kriteeriumid. Eelnõukohane seadus võimaldab aga kohalikul omavalitsusel kehtestada ka eraldi sademevee mahu ja tasu arvestamise meetodika juhuks, kui piirkonnas on rakendatav mõni muu meetodika ja abonenttasu kasutamine ei ole parimaks ja efektiivseimaks lahenduseks.

6.10. Ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele vastavuse hindamine

Ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele vastavusega on Eestis probleeme ennekõike tööstustel. Selle tingib asjaolu, et võrreldes olmereoveega ei ole tööstustes tekkiva reovee kvaliteet ühtlane. Ebaühtlase reostuskoormusega reovee teke tuleneb ennekõike sellest, et tööstusprotsessi suunatavad toorained ja nende töötlemisega seotud protsessid muutuvad pidevalt. Tööstuses on erinevad töö etapid, mis tekitavad erineva saasteainete sisaldusega reovett. Koostist mõjutavad ka pesemine ja tootmistsükli tekkimine ja välja lülitamine. Kõik see mõjutab ka reovee reostuskoormust. Sellest tingitult tekivad tihti ka vaidlused vee-ettevõtja ja tööstustarbivate vahel.

Eelnõu sätestab ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele vastavuse hindamiseks detailse regulatsioon, mis loob selged alused võimalike ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee mittevastavusega seotud erimeelsuste lahendamiseks nii tööstustarbivate kui eratarbivate jaoks.

Eelnõuga on sätestatud ka tarbijale teavitamiskohustus, kui ta kasutab oma tegevusalas või tehnoloogias ohtlikke aineid. Eelnõukohase seadusega tuleb sellest teavitada nii vee-ettevõtjat kui ka Keskkonnaametit. See annab vee-ettevõtjale parema ülevaate potentsiaalsetest ohtudest reoveepuhastile ja võimaldab vee-ettevõtjal juba varakult võtta kasutusele meetmeid puhastusprotsessi optimeerimiseks.

Eelnõuga on sätestatud, millistel tingimustel loetakse ühiskanalisatsiooni juhitav reo- ja sademevesi ajutiselt nõuetele mittevastavaks ja millal püsivalt nõuetele mittevastavaks. Seda võimaldab eristada erinev proovivõtmise sagedus ja kasutatavad proovivõtumeetodid.

N.ö püsivalt nõuetele mittevastava reo- ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimisele ja ajutiselt nõuetele mittevastava reo- ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimisele kohalduvad eelnõu kohaselt erinevad tagajärjed. Nii ajutiselt nõuetele mittevastavuse kui n.ö püsivalt nõuetele mittevastavuse korral on eelnõu kohaselt vee-ettevõtjal õigus võtta tarbijalt piirnõrmi ületava reostuse tasu. N.ö püsivalt nõuetele mittevastava reovee ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimisel on täiendavalt võimalik lõpetada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamine. Eelnõus esitatud regulatsioon võimaldab efektiivsemalt kontrollida ühiskanalisatsiooni suunatava reovee ja sademevee koostist. Sisuliselt on tegemist saastaja maksab põhimõtte juurutamisega, mille kohaselt peab nõuetele mittevastava reovee ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimise tõttu tekkivad kulud kandma tegelik saastaja. Oluline muudatus käsitleb n.ö püsivalt nõuetele mittevastava reovee juhtimise tagajärge, kuna eelnõu kohaselt on vee-ettevõtjale antud volitus lõpetada sellisele tarbijale ühiskanalisatsiooniteenuse osutamine. Kuna aga ühiskanalisatsiooni teenust ei ole võimalik lõpetada üleöö, on eelnõuga ette nähtud detailne ja paindlik mehhanism olukorra lahendamiseks. Tarbijale antakse piisav aeg ehitada endale eelpuhasti, et tagada reovee vastavus ühiskanalisatsiooni juhitava vee nõuetele, vahetada välja teatud ohtlikud ained, mida tootmisprotsessis kasutatakse või võimaldatakse tööstusel ehitada olmereoveepuhastist eraldiseisev tööstuspuhasti. Kuna valikud on otseselt seotud ka keskkonnakaitsealuste menetluste ning üldiste keskkonnakaitseküsimustega, on protsessi

kaasatud ka Keskkonnaamet, kes kooskõlastab tööstuse valitud tegevuskava, jälgib selle elluviimist ning alles peale tegevuskava nõuetekohast rakendamist tekib vee-ettevõtjal võimalus teenus lõpetada.

6.10.1. Sihtrühm: tööstusettevõtted, vee-ettevõtjad, Keskkonnaamet

6.10.2. Mõju majandusele: oluline mõju. Vee-ettevõtjale kaasneb muudatusega võimalus lahendada tarbija olukord, kes juhib ühiskanalisatsiooni püsivalt nõuetele mittevastavat reovett. Kuna kehtiva seaduse kohaselt lasub vastutus nõuetekohase heitvee puhastamise eest vaid vee-ettevõtjal, siis eelnõu kohaselt tekib ka vee-ettevõtjal võimalus taotleda keskkonnakaitseloa muutmist olukorras, kus tarbija juhib püsivalt nõuetele mittevastavat reovett ühiskanalisatsiooni, mis häirib vee-ettevõtja hallatava reoveepuhasti tööd. Eelnõu kohaselt on ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele mittevastavuse väljaselgitamiseks aga vaja vähemalt kolme ajas keskmistatud proovi. Keskmise reoveeproovi analüüsimise hind on hinnanguliselt 100 eurot, millele lisanduvad sõidukulud ja proovivõtu seadmete kulu.

Tööstustel, kes kasutavad oma tegevuses ohtlikke aineid, tekib täiendav halduskoormus vastavate ainete osas vee-ettevõtjale ja Keskkonnaametile info esitamise kohustuse tõttu. Samas on tagatud selged põhimõtted ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele mittevastavaks tunnistamisel. Tööstustel tekib muudatuse kohaselt ka kohustus võtta kasutusele meetmeid olukorras, kus reovesi ei vasta püsivalt ühiskanalisatsiooni juhitava reovee nõuetele. Kuna tööstustele kaasneb rakendatavate meetmetega ilmselgelt lisakulu, on SA KIK toetusmeetmete nimekirja lisatud ka tööstuste eelpuhastite rajamise toetus, et riiklikult aidata tööstustel vajalikke meetmeid rakendada ning vähendada sellega tööstuste kulusid reovee puhastamisele. Kui vajalikud eelpuhastusseadmed on juba rajatud, vähendab see samas tööstustarbija üldkulusid ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenusele, kuna reovee ärajuhtimise ja puhastamise hind on sõltuvuses reovee reostuskoormusest, st mida saastatum on ühiskanalisatsiooni juhitud reovesi, seda suurem on ka selle reovee kuupmeetripõhine hind. Seega muudatusega kaasneb mõju on kahesuunaline, ühelt poolt tuleb tööstustel investeerida eelpuhastite rajamisse, mille jaoks on SA KIK loonud ka rahastamise toetusmeetme, kuid teisalt eelpuhasti olemasolul tuleb tööstustel tasuda madalamat reovee ärajuhtimise ja puhastamise hinda.

6.10.3. Mõju loodus- ja elukeskkonnale: oluline positiivne mõju. Muudatuse kohaselt hakkavad ühiskanalisatsiooni juhitud ohtlike ainete vood olema paremini kontrolli all, kuna tööstustel on juba ohtlike ainete tekkekohas vajalik rakendada nende voogude vähendamisele kaasaitavaid meetmeid, mistõttu on ilmselge, et muudatusega kaasneb väiksem ohtlike ainete surve looduskeskkonnale. Paremini kontrollitud saasteainete vood vähendavad ka reoveepuhastite töös häireid, mistõttu ka olmereoveepuhastitest keskkonda juhitud vesi on parema kvaliteediga ning vähendab heitvee suublaks olevate veekogude punktoreostuskoormust. Paremini kontrollitud ohtlike ainete käitlemine annab ka vee-ettevõtjatele ja Keskkonnaametile usaldusväärsema ülevaate potentsiaalsetest keskkonnohtudest. Hea ülevaade ohtudest võimaldab vee-ettevõtjal võtta kasutusele abinõusid nagu reoveepuhastusprotsessi turvalisemaks muutmise läbi täiendava töötluse etappide või avarii korral kasutatavate töötlusmahtude suurendamise.

Keskkonnaametile ja vee-ettevõtjale pidevalt antav informatsioon võimaldab ka paremini kavandada tulevase investeringuid (sh reoveepuhasti rekonstrueerimine või laiendamine), mis tagab järjepideva keskkonnahoii.

6.11. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuslepingu täitmise peatamine ja teenuslepingu ülesütlemine

Kehtiv seadus ei reguleeri ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuslepingu täitmise peatamisega ning teenuslepingu ülesütlemisega seonduvat. Teatud määral on teenuslepinguga seonduvat reguleeritud kohaliku omavalitsuse üksuste poolt kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirjades, kuid vastav regulatsioon on piirkonniti erinev ning osades kohaliku omavalitsuse üksustes puudub üldse. Praktikas puudub vastav regulatsioon ka eelkõige väiksemate vee-ettevõtjate ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuslepingu üldtingimustes.

Eelnõu sätestab alused ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuslepingu ülesütlemiseks. Samas võivad pooled kokkuleppel kõrvale kalduda eelnõus sätestatud ülesütlemise alustest. Seega jätab eelnõukohane regulatsioon pooltele lepinguvabaduse, kuid samas sätestab peamised lepingu ülesütlemise alused juhtudeks kui leping ülesütlemisega seonduvat ei ole pooltevahelises lepingus reguleeritud. Lepinguga aga ei või pooled kokku leppida tarbija kahjuks täiendavates lepingu ülesütlemise alustes.

Vee-ettevõtja võib teenuslepingu täitmise peatada, kui tarbija veevõrk ja kanalisatsioon ei vasta ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduses sätestatule ning mittevastavust ei ole vee-ettevõtja poolt antud mõistliku tähtaja jooksul kõrvaldatud või tarbijal on vee-ettevõtjale tasumata vähemalt kolme kuu arved. Kuna joogivee tagamine on eluks vajalik teenus, on eelnõuga sätestatud, et teenuslepingu täitmise peatamise korral tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel füüsilisele isikule tagada elamiseks vajaliku joogivee kättesaadavus muul viisil. Näiteks võib eluks vajaliku joogivee kättesaadavuse tagada tsisternidega.

6.11.1. Sihtrühm: vee-ettevõtja, tarbijad.

6.11.2. Mõju majandusele: ebaoluline mõju. Eelnõuga sätestatavad alused teenuslepingu täitmise peatamiseks vee-ettevõtja poolt ning teenuslepingu ülesütlemiseks aitavad luua ühtsed põhimõtted vee-ettevõtja ja tarbija vahelises õigussuhtes, jättes samas lepingu ülesütlemise osas pooltele vabaduse teisiti kokku leppida. Eelnõu kohane regulatsioon tagab, et vee-ettevõtjal on selged alused tarbija poolse lepingu rikkumise korral teenuslepingu täitmise peatamiseks. Eelnõus sätestatud teenuslepingu ülesütlemise alused tagavad, et ka väiksema haldussuutlikkusega vee-ettevõtjatel on selged alused teenuslepingu ülesütlemiseks. Seega muudatusega kaasneb ebaoluline positiivne mõju.

6.11.3. Mõju elanikkonnale: ebaoluline mõju. Eelnõus sätestatud vee-ettevõtja õigus peatada teenuslepingu täitmine kui tarbija veevõrk ja kanalisatsioon ei vasta ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduses sätestatule ning mittevastavust ei ole vee-ettevõtja poolt antud mõistliku tähtaja jooksul kõrvaldatud või tarbijal on vee-ettevõtjale tasumata vähemalt kolme kuu arved, tagab, et tarbijal on nii enda veevärgi ja kanalisatsioon mittevastavuse kui võlgnevuse kõrvaldamiseks piisav aeg. Kolme kuu arvete tasumata jätmine kui teenuslepingu täitmise peatamise alus on analoogne maagaasiseaduses ja elektrituruseaduses sätestatud perioodi kestvusega ning võimaldab tarbijal astuda samme, et leppida vee-ettevõtjaga kokku võlgnevuse tasumises. Vajadusel on tarbijal võimalik pöörduda ka kohaliku omavalitsuse üksuse poole eesmärgiga taotleda toimetulekutoetust. Samuti on eelnõu kohaselt füüsilistele isikutele tagatud elamiseks vajaliku joogivee korraldamine kohaliku omavalitsuse üksuse poolt. Seega loob eelnõu tarbija poolse lepingu

rikkumise puhuks vee-ettevõtja võimalike õiguskaitsevahendite (lepingu täitmise peatamine) kasutamise selged eeldused ja tähtajad, mis tagavad tarbijale piisava aja rikkumise heastamiseks.

6.12. Purgimisteenuse osutamise kohustus

Kehtiv seadus purgimisteenuse mõistet ei kasuta. Samas on praktikas vastav teenus ka tänasel päeval kasutatav. Eelnõuga tuuakse purgimisteenuse mõiste ka seadusesse. Eelnõu kohaselt on purgimisteenus vee-ettevõtja poolt osutatav või korraldatav reovee kogumismahutist reovee väljapumpamise, äraveo ja puhastamise teenus isikule, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2 000 inimekvivalenti või rohkem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooniga teenusega ühiskanalisatsiooniga puudumise tõttu. Purgimisteenuse mõiste defineerimine on eelkõige vajalik eelnõuga loodava purgimisteenuse osutamise kohustuse kehtestamiseks. Nimelt sätestatakse eelnõus vee-ettevõtjale kohustus osutada purgimisteenust eratarbijale, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti või rohkem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooniga teenusega ühiskanalisatsiooniga puudumise tõttu.

Purgimisteenuse hinna osas sätestab eelnõu, et tarbijale osutatakse purgimisteenust sama kuupmeetripõhise tasu eest, mis kehtib samas tegevuspiirkonnas ühiskanalisatsiooniga ühendatud tarbijatele reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest.

Vastava kohustuse ja teenuse hinna kehtestamise põhjuseks on asjaolu, et tänasel päeval on veel majapidamisi, kes elavad reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2 000 inimekvivalenti või rohkem, kuid kes ei saa ühiskanalisatsiooniga liituda, sest piirkonnas ei ole ühiskanalisatsioonitorustik välja ehitatud. Sisuliselt on tegemist majapidamistega, kes olemuslikult elavad küll suure reostuskoormusega alal, kuid eelkõige majanduslikel põhjustel ei ole mõistlik nende majapidamiseni ühiskanalisatsiooniga välja ehitada. Seega on tegemist vastavatest majapidamistest sõltumatute takistustega, mis ei võimalda neil ühiskanalisatsiooniga liituda. Suure reostuskoormusega alal omab see lõppastmes saastekoormuse kasvu kaudu negatiivset mõju keskkonnale ja seeläbi ka teistele, ühiskanalisatsiooniga liitunud majapidamistele. Purgimisteenuse reguleeritud hinnaga osutamise kohustuse kehtestamine vee-ettevõtjale aitab seega tagada, et vastava teenuse kasutajad saavad teiste (ühiskanalisatsiooniga liidetud) sama piirkonna elanikega võrdsetel tingimustel reovee äraveo ja puhastamise teenust. Ülejäänud piirkonna elanike jaoks tähendab see küll marginaalset teenuse hinna tõusu, kuid võrd purgimisteenuse tasu ületav vee-ettevõtja kulu jaotub kõigi piirkonna tarbijate vahel, kuid samas aitab see positiivse poole pealt ära hoida ala täiendavat saastamist.

6.12.1. Sihtrühm: kogu Eesti elanikud, vee-ettevõtjad

6.12.2. Mõju loodus- ja elukeskkonnale: oluline positiivne mõju. Purgimisteenuse osutamise kohustuse sätestamine vee-ettevõtjale ja vastava teenuse hinna reguleerimine aitab kaasa sellele, et purgimisteenust kasutaksid majapidamised, mis tänasel päeval vastavat teenust liiga kõrge hinna või teenuse mittepakkumise tõttu nõuetekohaselt ei kasuta. Purgimisteenuse mittekasutamine toob praktikas omakorda kaasa muude keskkonda enam saastavate ja potentsiaalselt õigusvastaste reoveest vabanemise viiside kasutamise. Tulemusena ei ole tagatud ka asulareovee puhastamise direktiivist tulenevad nõuded ja Eesti riiki võib ähvardada rikkumisen menetlus direktiivi nõuete mittekohase rakendamise tõttu.

Purgimisteenuse osutamise kohustuse sätestamine vee-ettevõtjale ja vastava teenuse hinna reguleerimine parandab ka elukeskkonna kvaliteeti, kuivõrd vähendab tänasel päeval ühiskanalisatsiooniga mitteliitunud isikute poolt iseseisvalt ja kontrollimatult pinnasesse juhitava saaste kogust, mis reoveekogumisala tiheda asustuse tõttu võib oluliselt mõjutada elukeskkonda, sh joogivee kvaliteeti ja seda eriti lähedalasuvate naabrite puhul. Samuti aitab muudatus vältida praktikas ilmnunud probleemi, et reovee äravedajad ei suuna alati reovett nõuetekohaselt puhastisse.

Teenuse osutamise nõude kehtestamine ja vastava hinna reguleerimine muudab teenuse sellistele isikutele kättesaadavamaks ja omab olulist positiivset mõju keskkonnale ja seega kogu Eesti elanikkonnale.

6.12.3. Mõju elanikkonnale: oluline positiivne mõju purgimisteenuse kasutajatele, ebaoluline negatiivne mõju ühiskanalisatsiooniga liitunud majapidamistele. Muudatus mõjutab oluliselt majapidamisi, mis asuvad reoveekogumisalal, kuid mis ei ole ühendatud ühiskanalisatsiooniga. Selliste majapidamiste jaoks muutub purgimisteenuse hind oluliselt soodsamaks. Hinnanguliselt on selliste elanike arv 31.12.2014 seisuga reostuskoormusega 2 000 inimekvivalenti või rohkem aladel, kellel ei ole võimalust liituda ühiskanalisatsiooniga, ca 24 630 inimest ehk ca 10 000 majapidamist²⁶.

Majapidamiste jaoks, mis on juba ühiskanalisatsiooniga liitunud, on mõju negatiivne, kuivõrd ulatuses, milles purgimisteenuse hind ei kata teenuse osutamise kulusid, jagunevad vastavad kulud kõigi piirkonna tarbijate vahel. Hinnatõus on ilmselt enamasti siiski marginaalne, kuna puudutab vee-ettevõtja tarbijatest väga väikest osa.

6.12.4. Mõju inimeste tervisele: oluline positiivne mõju. Purgimisteenuse osutamise kohustuse sätestamine vee-ettevõtjale ja vastava teenuse hinna reguleerimine omab piirkonna inimeste tervisele olulist positiivset mõju, kuna aitab paremini vältida maapinna, sh põhjavee saastamist, mis varasemalt tekkis nendest majapidamistest, kes kõrge purgimisteenuse hinna tõttu kasutasid mittenõuetekohaseid alternatiivseid lahendusi reovee immutamiseks.

6.12.5. Mõju vee-ettevõtjatele: ebaoluline mõju. Vee-ettevõtjate jaoks ei tohiks purgimisteenuse kohustuse ja vastava hinna regulatsioon omada olulist mõju, v.a teatud halduskoormus eelnõukohasele lahendusele üleminekuajal. Teatav negatiivne mõju võib olenevalt vee-ettevõtjast tuleneda purgimisteenuse kasumimarginaali langemisest, kuivõrd erinevalt tänasest vaba turu hinnast võib hinna reguleerimine endaga tuua kasumimarginaali vähenemise. Mõju hinnangu koostajatele²⁷ teadaoleva info kohaselt on käesoleval ajal vabaturuteenusena purgimisteenuste osutamisel keskmiseks kasumimarginaaliks 6-7%. 2016. aastal on lubatud tulukus vee-ettevõtjatele 5,45%.

6.13. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind

²⁶ Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jäävad, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määratlemine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks” lisa 4. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://evel.ee/teabepank/uuringudaruanded/>.

²⁷ OÜ aqua consult Baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 42. Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

Eelnõu kohaselt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse eest võetavate tasude põhimõtted on üldjoontes jäänud samaks nagu kehtivas seaduses. Üheks olulisemaks muudatuseks võrreldes kehtiva seadusega on see, et eelnõu kohaselt arvestatakse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda ka tagastamatu abi eest soetatud põhivara kulum ulatuses, mis on vajalik vee-ettevõtjale positiivsete rahavoogude tagamiseks. Muudatus võimaldab tagada vee-ettevõtjate jätkusuutlikkuse ka olukorras, kus ühisveevärgi ja –kanalisatsioonitorustikud on suures osas välja ehitatud abirahade eest. Muudatuse kohaselt paljud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna regulatsiooni põhimõtted on toodud seaduse tasandile, kuid sisulist muudatust need kaasa ei too, kuna kehtiva seadusega olid samad põhimõtted kehtestatud Konkurentsiameti meetodikaga.

6.13.1. Sihtrühm: tarbijad, vee-ettevõtjad

6.13.2. Mõju vee-ettevõtetele: ebaoluline mõju. Eelnõu kohased muudatused ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna aluspõhimõtetes tagavad, et vee-ettevõtjatel on garanteeritud positiivne rahavoog laenude nõuetekohaseks teenindamiseks ning et vee-ettevõtete tegevus oleks ka pikas perspektiivis jätkusuutlik. Sisulisi olulisi muudatusi aga eelnõukohane seadus võrreldes kehtiva seadusega ette ei näe. Konkurentsiameti poolt kehtestatud soovituslike ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna arvutamise põhimõtete seaduse tasandile toomine tagab, et tegemist on kõigile vee-ettevõtjatele kohalduva siduva regulatsiooniga, mida järgivad ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamisel nii Konkurentsiamet kui kohaliku omavalitsuse üksused.

6.13.3. Mõju tarbijatele: ebaoluline mõju. Tagastamatu abi raames soetatud põhivara kulumi lülitamine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda võib tarbijate jaoks kaasa tuua teenuse hinnatõusu. Samas Konkurentsiamet ja kohalikud omavalitsused on juba tänase veeteenuse hinna kooskõlastamise käigus pidanud arvestama vee-ettevõtjate jätkusuutlikkuse tagamisega ning reaalsused puuduvad näiteid, kus vee-ettevõtjale on kooskõlastatud selline ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hind, mille alusel vee-ettevõtja rahavood oleksid negatiivsed. Samas seaduse muudatus annab vee-ettevõtjatele täiendava garantii, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnad peavad tagama vee-ettevõtja jätkusuutlikkuse. Riigikontroll on küll välja toonud, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse n-õ tegelik jätkusuutlik hind on suurem (kohati kordades) kui Riigikontrolli aruande koostamise ajal kehtinud hinnad. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinda on suudetud praegustele tarbijatele hoida madalal tänu sellele, et hinnaregulatsioon on rangelt kulupõhine, kuid veelgi enam mõjutab hinda see, et tagastamatu abina saadud toetusi ei ole lisatud teenuse hinda. Seega maksab enamiku Eesti tarbija ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse kulust praegu kinni Euroopa Liidu maksumaksja.²⁸ Eelnõu koostajad aga juhivad tähelepanu, et tagastamatu abi raames soetatud põhivara täies ulatuses hinda arvestamine ei ole kuidagi põhjendatud, sest vee-ettevõtja jätkusuutlikkuse tagamise kriteeriumiks ei ole mitte asjaolu, et kogu reinvesteeringuteks vajalik raha kogutakse kokku veeteenuse hinnaga vaid et vee-ettevõtja oleks piisavalt likviidne, et saada vajalikeks reinvesteeringutest mõistlikel tingimustel laenu.

6.14. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kaebeõigus

²⁸ Riigikontrolli aruanne „Riigi toetusel arendatud veetaristu jätkusuutlikkus ja mõju keskkonnamäärkide saavutamisele“, lk 2. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2309/Area/15/language/et-EE/Default.aspx>.

Sarnaselt liitumistasu kaebeõiguse regulatsioonile ei ole kehtivas seaduses täpselt sätestatud ka tarbija poolset veeteenuse hinna kaebeõiguse regulatsiooni. Sellele on õiguskantsler tähelepanu juhtinud Riigikogu keskkonnakomisjonile 11.06.2015 esitatud märgukirjas nr 6-1/141359/1502650. Tarbija veeteenuse kaebeõiguse küsimuses on antud märgukirja kohaselt erineval seisukohal ka Keskkonnaministeerium ja Justiitsministeerium. Kui Keskkonnaministeeriumi hinnangul puudub tarbijal õigus vaidlustada haldusakti, millega kooskõlastatakse veeteenuse hind ning tarbijal on seetõttu võimalik pöörduda vaid tsiviilkohtusse vee-ettevõtja vastu mõistliku hinna kehtestamiseks, siis Justiitsministeerium on seisukohal, et puudub keeld tarbija poolt hinna kooskõlastamist halduskohtus vaidlustada. Eeltoodut arvestades jõudis õiguskantsler järeldusele, et selline õigusselgusetus on taunitav ning tarbija kaebeõiguse tuleks üheselt ja selgelt reguleerida.

Eelnõuga muudetakse tarbija kaebeõigus veeteenuse hinna osas selgemaks, tagades seejuures, et tarbija jaoks ei oleks kaebeõiguse teostamine üle jõu käiv. Kaebeõiguse reguleerimisel on muu hulgas arvestatud Riigikohtu praktikat, eelkõige Riigikohtu otsust nr 3-3-1-42-14, kus Riigikohus on rõhutanud, et tarbija jaoks ei tohiks veeteenuse hinnaga seonduvalt (antud vaidluses oli küsimuse all liitumistasu suurus) enda õiguste kaitsmine hagi esitamise teel olla ebamõistlikult koormav (p 20). Seejuures märkis Riigikohus eraldi, et tarbijal võib olla tsiviilkohtumenetluses keeruline hankida hagi esitamiseks vajalikku teavet ja tõendeid tasu suuruse õigusvastasuse kohta.

Eeltoodu kontekstis leidsid eelnõu koostajad, et tarbijal peab olema kaebeõigus kohaliku omavalitsuse üksuse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamise otsuse peale. Tagamaks tarbijate kohase informeerituse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamisest, on eelnõus ette nähtud detailne teavitamise regulatsioon. Vee-ettevõtja avalikustab Konkurentsiameti või kohaliku omavalitsuse üksuse poolt kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna otsuse 60 päeva jooksul pärast otsuse vastuvõtmist. Samuti peab teenuse hind olema avalikustatud vähemalt 30 päeva enne hinna kehtima hakkamist üks kord kohalikus ajalehes, kohaliku omavalitsuse üksuse või vee-ettevõtja veebilehel ning saadetud vähemalt üks kord hinnamuutmise teatena tarbija tarbimiskohta kas eraldiseisva märgukirjana või ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse arvele lisatud märkusena.

Eelnõu koostajad kaalusid Justiitsministeeriumi ettepanekul võimalust täpsustada ka halduskohtumenetluse seadustikust tuleneva kaebeõiguse arvutamise algushetke ja selle sidumist mõne eeltoodud avalikustamise viisiga, kuid leidsid lõppastmes, et eelnõu regulatsioon ei ole antud küsimuses nii eripärane, et tingiks vajaduse kõrvale kalduda halduskohtumenetluse seadustiku regulatsioonist ja halduskohtu praktikast.

Kui vee-ettevõtja ei kohalda nõuetekohaselt kohaliku omavalitsuse üksuse poolt kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse hinda, on tarbija kaebeõigus eelnõu kohaselt tagatud. Eelnõu alusel on tarbijal õigus esitada kaebus kohaliku omavalitsuse üksusele või Konkurentsiametile. Vastav haldusakt on seejuures omakorda vaidlustatav halduskohtus.

6.14.1. Sihtrühm: tarbijad, kohtud, vee-ettevõtjad ja kohalikud omavalitsused

6.14.2. Mõju tarbijatele: oluline positiivne mõju. Eelnõuga suurendatakse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kaebeõiguse regulatsiooni õigusselgust tarbija jaoks. Kui kehtiva seaduse kontekstis ei ole ka ministeeriumid olnud üksmeelel kaebeõiguse osas ning

õigusselgusetusele ja õiguste realiseerimise keerukusele on viidanud nii Riigikohus kui õiguskantsler, siis eelnõuga muudetakse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kaebeõiguse regulatsioon selgemaks ja tarbijale arusaadavamaks. Nimelt on seaduses otsesõnu sätestatud tarbija kaebeõigus halduskohtusse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamise otsuse peale. Seega on tarbijale tagatud kehtiva seadusega võrreldes selgem ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kaebeõigus, eriti kuna halduskohtumenetlusele laieneb ka uurimisprintsip.

6.14.3. Mõju kohtutele: ebaoluline mõju. Kuivõrd juba kehtiva seaduse ja Riigikohtu praktika kohaselt on tarbijal ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna vaidlustamiseks õigus pöörduda nii tsiviilkohtusse kui ka teatud piirides halduskohtusse (vt Riigikohtu otsust nr 3 3 1 42 14), siis eelnõus toodud kaebeõiguse muudatused ei too kaasa olulist kohtute halduskoormuse kasvu. Võimalik on just halduskoormuse langus tulenevalt asjaolust, et hinnavaidlused ei jõua enam lisaks halduskohtule ka tsiviilkohtusse ning suur tõenäosus on, et hinnavaidluses jõutakse lahenduseni juba kohtueelses menetluses, kui kaebus saadetakse kohalikule omavalitsusele.

6.14.4. Mõju vee-ettevõtjatele ja kohalikele omavalitsustele: ebaoluline halduskoormuse kasv. Vee-ettevõtja jaoks muutub ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinnaga seonduvalt eelkõige tarbijate teavitamise kord, mis teatud määral kasvatab vee-ettevõtja halduskoormust. Lisanduv teave tarbijatele ei ole aga ebamõistlikult suur halduskoormuse kasv, eriti kuna teate saab edastada koos osutatud teenuste eest esitatava arvega. Kohalikele omavalitsustele võib kaasnedä samuti teatav halduskoormuse kasv, kuid see sõltub tarbijate poolt vaidlustatavate veeteenuse hinna avalduste arvust. Arvestades aga et veeteenuse hindade muutmine ei ole iga-aastane protsess, tekib halduskoormuse kasv vaid periooditi hinna muutmise ajal.

6.15. Vastutuse regulatsioon

Eelnõuga on sätestatud vastutus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga ebaseadusliku liitumise ja kasutamise eest. Karistusseadustiku § 216 kohaselt on kuriteona karistatav elektrienergia, maagaasi või soojusenergia ebaseaduslik kasutamine võrku ebaseadusliku liitumise teel. Karistusseadustiku kommentaaride kohaselt on kirjeldatud kuriteoga kahjustatav õigushüve elektri-ettevõtja, maagaasi- või soojusvõrgu valdaja ehk võrguettevõtja vara, täpsemalt tema õigus saada väljastatud elektrienergia, maagaasi või soojusenergia eest tasu. Eelnõu koostajate hinnangul on ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga ebaseadusliku liitumise ja kasutamise näol tegemist vee-ettevõtja samaväärse õigushüvega (s.o õigus saada tasu vee andmise ja reo- või sademevee ärajuhtimise eest), millele peaks tagama samaväärse kaitse kui on toodud karistusseadustiku §-s 216. Seetõttu on eelnõuga muudetud karistusseadustiku §-i 216 ja täiendatud vastavalt ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni ebaseadusliku kasutamisega.

Eelnõus on sätestatud vastutus ohtlike ainete piirnõrmi ületavas koguses või kontsentratsioonis ning keelatud ainete ühiskanalisatsiooni juhtimise eest. Ohtlike ainete piirnõrmi ületavas koguses või kontsentratsioonis ning keelatud ainete ühiskanalisatsiooni juhtimine on ka kehtiva ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse kohaselt väärtegu, mis on karistatav kuni 300 trahviühikuga ning juriidilise isiku korral rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

Eelnõus on sätestatud ka vastutus ühiskanalisatsiooni juhitavate ainete kohta teabe moonutamise või esitamata jätmise eest. Eelnõu koostajate hinnangul on sellise väärteto asjakohaselt karistuseks kuni 300 trahviühikut ning juriidilise isiku korral rahatrahv kuni 16 000 eurot.

Eelnõus on sätestatud vastutus ka ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamine kooskõlastamata hinnaga. Eelnõu koostajate hinnangul on sellise väärteto asjakohaselt karistuseks kuni 300 trahviühikut ning juriidilise isiku korral rahatrahv kuni 32 000 eurot.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamine ei too kaasa täiendavaid kulusid ega tulusid riigile, välja arvatud Konkurentsiametile, kelle halduskoormus võib vähesel määral kasvada, kuna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamine on võrreldes kehtiva seadusega viidud Konkurentsiameti kontrolli alla ka juhul, kui vee-ettevõtja osutab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenust mitmel alla 2000 inimekvivalendi suuruse reostuskoormusega reoveekogumisalal, mille summaarne reostuskoormus on võrdne või suurem kui 2000 inimekvivalenti. Lisaks kuulub Konkurentsiameti pädevusse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamine juhul, kui vee-ettevõtja teenindab mitut reoveekogumisala, mille summaarne reostuskoormus jääb alla 2000 inimekvivalendi, kuid mis hõlmavad mitut kohaliku omavalitsuse üksust. Ka sel juhul esitatakse hinnataotlus kõikides tegevuspiirkondades ühesuuruse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamiseks Konkurentsiametile.

Eelnõust tulenevate hinnaregulatsiooni ülesannetega on Konkurentsiametil vaja suurendada ametikohtade arvu 2 koha võrra. Kui praegu on Konkurentsiameti kontrolli alla ca 60 vee-ettevõtjat, siis ÜVVKS eelnõust tulenevalt lisandub veel ca 30 vee-ettevõtjat. Käesoleval ajal tegeleb Konkurentsiametis vahetult vee-ettevõtjatega 4 inimest. Ca 30 ettevõtja lisandumine tähendab ka töökoormuse kasvu poole võrra, mis tingib täiendava spetsialistide vajaduse samas proportsioonis, so 2 inimest.

Arvestades senist Konkurentsiameti kogemust kaebuste lahendamisel, sh kaebuste lahendamist ka teistes valdkondades, on vaja juurde 1 ametikoht. Ühe ametikoha maksumus on 42 488 eurot, sisaldades tööjõukulu, majanduskulu, lähetusi, koolitusi jne. Ühe ametikoha maksumus on arvatud ameti eelarve ja koosseisu põhjal st 1 869 476/44. Kokku kujuneb lisanduvaks kuluks 127 464 € (hinnaregulatsioon (2 x 42 488 = 84 976) + 42 488 (kaebused) = 127 464).

Kohaliku omavalitsuse üksusele tähendab aga ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamise kohustuse vähendamine halduskoormuse vähenemist, kuid teisalt võib kasvada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenusega seotud vaidlustused, mistõttu kokkuvõttes võib hinnata kohalike omavalitsuste halduskoormuse jäämist kehtiva seadusega võrreldes samale tasemele. Kuna kohalikel omavalitsustel on eeskirjade ja ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava koostamise kohustus juba kehtiva seadusega, võib suureneda nende kulud vaid detailsemate sisuliste täienduste osas. Mõjude hinnangu alusel võib ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava koostamise kulu kasvada võrreldes kehtiva seaduse alusel koostatavate kavadega 3000 kuni 4000 eurot.

8. Rakendusaktid

Seaduse eelnõu alusel on rakendusaktideks:

- 1) eelnõu § 25 lõike 1 alusel keskkonnaministri määrus „Ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete nimekiri“;
- 2) eelnõu § 33 lõike 4 alusel keskkonnaministri määrus „Ebaseaduslikult kasutatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse mahu ning ebaseaduslikult kasutatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni maksumuse määramise kord“.

9. Seaduse jõustumine

Seaduse jõustumine on kavandatud 2020. aasta 1. jaanuarile, välja arvatud §-s 53 sätestatud üleminekusätteid.

10. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse ministriumidele kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Samuti esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Maaomavalitsuste Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Vee-ettevõtete Liidule, SA-le Keskkonnaõiguse Keskus, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioonile, Eestimaa Looduse Fondile, Eesti Veeühingule, Eesti Keskkonnaühenduste Kojale, Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Eesti Korterühistute Liidule, Eesti Omanike Keskliidule, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Suurettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ja SA-le Keskkonnainvesteeringute Keskus.